شاپرک

شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (سهامی خاص)

گزارش اقتصادی شاپرک

مرداد ۱۳۹۸ . شماره ۵۰

بسم الله الرحمن الرحیم

فهرست مطالب

فهرست شکل‌ها ۶

فهرست جداول ۸

پیشگفتار ۱۱

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه ۱۲

۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی ۱۶

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی ۱۷

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۱۸

۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۲۰

۱-۲- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان ۲۱

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی ۲۲

۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP ۲۳

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در مرداد ماه ۱۳۹۸ ..... ۲۶

۲-۱- آمار عملکردی شاپرک ۲۶

۲-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک ۲۷

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی ۲۸

۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش ۲۹

۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها ۳۱

۲-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت ۳۵

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای ۳۹

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی ۳۹

۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور ۴۰

۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان ۴۱

۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی ۴۶

۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور ۴۷

۲-۳- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها ۴۹

۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه ۴۹

۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها ۵۳

۲-۳-۳- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش ۵۴

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی ۶۰

۳-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها ۶۱
۳-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها ۶۱
۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات ۶۵
۳-۴- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخداده در شبکه ۶۶
۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت..... ۶۸
۴-۱- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP ۶۹
۴-۱-۱- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت..... ۶۹
۴-۱-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۰
۴-۱-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس ۷۵
۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها..... ۷۹
۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال- هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش ۸۱
۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال- هیرشمن به ازای نوع سرویس..... ۸۴
۴-۲- بررسی عملکرد شرکت های PSP در ابزارهای پذیرش ۸۶
۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی ۹۰
۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور..... ۹۱
۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور..... ۹۳
۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری..... ۹۷
۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور ۱۰۱
۴-۳-۵- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش..... ۱۰۴
۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده..... ۱۰۸
۵-۱- سهم بازار پذیرندگی ۱۰۸
۵-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت ۱۰۹
۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۱۱۰
۵-۱-۳- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده..... ۱۱۳
۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها ۱۱۶
۵-۲- سهم بازار صادرکنندگی ۱۱۹
۵-۲-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک ۱۱۹
۵-۲-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار..... ۱۲۰
۵-۲-۳- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۱
۵-۲-۴- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک ۱۲۳

۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۵
۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده ۱۲۷
۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش ۱۳۴
۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید ۱۳۵
۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ ۱۴۱
۶- جمع‌بندی ۱۴۴
۷- واژه‌نامه ۱۵۵

فهرست شکل‌ها

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت خرداد ماه ۱۳۹۸ ۱۸
شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی..... ۲۰
شکل ۱-۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک..... ۲۲
شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP..... ۲۴
شکل ۲-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها – مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۱
شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – تیرو مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۳
شکل ۲-۳ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – مرداد۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۳۴
شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک – مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۵
شکل ۲-۵ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۶
شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات – تیر و مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۷
شکل ۲-۷ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات –مرداد۱۳۹۷ و مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۸
شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان – مرداد نسبت به تیر۱۳۹۸ ..... ۴۲
شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان – مرداد۱۳۹۸ ..... ۴۳
شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال – مرداد۱۳۹۸ ..... ۴۵
شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور – مرداد۱۳۹۸ ..... ۴۷
شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان – مرداد۱۳۹۸ ..... ۴۸
شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی (بر حسب ریال) – مرداد۱۳۹۸ ..... ۵۰
شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) – مرداد۱۳۹۸ ..... ۵۱
شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) – مرداد۱۳۹۸ ..... ۵۲
شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی..... ۵۴
شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات – مرداد۱۳۹۸ ..... ۵۶
شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه – مرداد۱۳۹۸ ..... ۵۸
شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق – مرداد۱۳۹۸ ..... ۶۲
شکل ۳-۲ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها – مرداد۱۳۹۸ ..... ۶۳
شکل ۴-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها – مرداد ۱۳۹۸..... ۶۹
شکل ۴-۲ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها – مرداد ۱۳۹۸..... ۷۰

شکل ۴-۳ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۷۳
شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۷۵
شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنشها به ازای هر سرویس – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۷۷
شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس– مرداد ۱۳۹۸ ..... ۷۹
شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها –تیر و مرداد ۹۸ ..... ۸۱
شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان‌ها– مرداد ۱۳۹۸ ..... ۹۳
شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان‌ها– مرداد ۱۳۹۸ ..... ۹۶
شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان –مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۰۳
شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از اردیبهشت ۹۷ تا کنون ۱۰۵
شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت –مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۰۹
شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۱۰
شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۲۱
شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۳۰
شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۳۱
شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۳۲
شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۳۳

فهرست جداول

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۷
جدول ۱-۲ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۹
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP ۲۳
جدول ۲-۱ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک ۲۷
جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۷ ..... ۲۷
جدول ۲-۳ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک ۲۸
جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک ۲۹
جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی – تیر و مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۰
جدول ۲-۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار– تیرو مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۰
جدول ۲-۷ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی – مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۲
جدول ۲-۸ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی – مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۲
جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش – مرداد۱۳۹۸ ..... ۳۳
جدول ۲-۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال – مرداد۱۳۹۸ ... ۴۰
جدول ۲-۱۱ سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور – مرداد۱۳۹۸ ..... ۴۰
جدول ۲-۱۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی – تیر و مرداد۱۳۹۸ ..... ۴۱
جدول ۲-۱۳ سرانه استانی کارت‌خوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال – تیر و مرداد۱۳۹۸ ..... ۴۴
جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی ۵۳
جدول ۲-۱۵ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش ۵۵
جدول ۲-۱۶ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش ۵۶
جدول ۳-۱ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها – مرداد۹۸ ..... ۶۱
جدول ۳-۲ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها – تیر و مرداد ۱۳۹۸ ..... ۶۲
جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخداده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - مرداد۱۳۹۸ ..... ۶۳
جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا – تیر و مرداد ۱۳۹۸ ..... ۶۴
جدول ۳-۵ دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی ۶۵
جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخداده در شبکه پرداخت شاپرک – تیر و مرداد۱۳۹۸ ..... ۶۶
جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش–تیر و مرداد ۹۸ ..... ۷۲

جدول ۴-۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش –تیر و مرداد ۹۸ ..... ۷۴
جدول ۴-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس–تیر و مرداد ۹۸ ..... ۷۶
جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس–تیر و مرداد ۹۸ ..... ۷۸
جدول ۴-۵ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP –تیر و مرداد ۹۸ ..... ۸۰
جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال–هیرشمن ۸۲
جدول ۴-۷ محاسبه شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش– مرداد ۹۸ ..... ۸۳
جدول ۴-۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در تیر و مرداد ۹۸ ..... ۸۴
جدول ۴-۹ محاسبه شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس– مرداد ۹۸ ..... ۸۵
جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در تیر و مرداد ۹۸ ..... ۸۵
جدول ۴-۱۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی–تیر و مرداد ۹۸ ..... ۸۷
جدول ۴-۱۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار–تیر و مرداد ۹۸ ..... ۸۹
جدول ۴-۱۳ سهم بازار هر شرکتPSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان– مرداد ۹۸ ..... ۹۱
جدول ۴-۱۴ سهم بازار هر شرکتPSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان– مرداد ۹۸ ..... ۹۴
جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت– تیر و مرداد ۹۸ ..... ۹۸
جدول ۴-۱۶ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش دار هر شرکت – تیر و مرداد ۹۸ ..... ۱۰۰
جدول ۴-۱۷ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان – مرداد ۹۸ ..... ۱۰۱
جدول ۴-۱۸ سهم تعدادکارتخوان‌های کم تراکنش و فاقدتراکنش هرشرکت ازکل کارتخوان های فعال سیستمی آن– مرداد ۹۸ ..... ۱۰۶
جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش –مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۱۱
جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۱۴
جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۱۶
جدول ۵-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده– تیر و مرداد ۹۸ ..... ۱۱۸
جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۲۰
جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۲۲
جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارتهای بانک صادرکننده – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۲۳
جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال– هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۲۵
جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده–تیر و مرداد ۹۸ ..... ۱۲۷
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۲۸
جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۳۵

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاهی با احتساب هزینه اجاره بها – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۳۸
جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ – مرداد ۱۳۹۸ ..... ۱۴۱

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۵۰ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس‌شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش«بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در مرداد ماه۱۳۹۸
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

* نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهم از نقدینگی

نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی	۱۲/۰۸ درصد
نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی	۲/۵۴ درصد
سهم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP)	۱۹۹/۰۲ درصد

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در مرداد ماه ۹۸

آمار عملکردی

تعداد تراکنش های شاپرک	۲,۳۵۵,۹۷۹,۷۳۰ عدد
ارزش تراکنش های شاپرک	۲,۶۱۶,۷۶۹,۵۲۲ میلیون ریال

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها

رشد اسمی ماهانه مرداد ۹۸ نسبت به تیر ۹۸	۱/۱۱- درصد
رشد حقیقی ماهانه مرداد ۹۸ نسبت به تیر ۹۸	۱/۷۱- درصد
رشد اسمی مرداد ۹۸ نسبت به مرداد ۹۷	۱۰/۶۴ درصد
رشد حقیقی مرداد ۹۸ نسبت به مرداد ۹۷	۱۸/۱۲- درصد

سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها

ابزار پذیرش اینترنتی	۵/۸۰ درصد
ابزار پذیرش موبایلی	۶/۰۸ درصد
کارتخوان فروشگاهی	۸۸/۱۲ درصد

سهم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک

خرید کالا و خدمات	۹۷/۳۰ درصد
پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۲/۷۰ درصد

سهم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک

خرید کالا و خدمات	۸۳/۶۶ درصد
پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۱۱/۶۶ درصد
مانده گیری	۴/۶۸ درصد

ضریب نفوذ منطقه ای

سرانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸سال کشور

کل ابزارها	۱،۶۳۵/۰۳
کارتخوان فروشگاهی	۱،۲۶۹/۲۸
ابزار پذیرش موبایلی	۲۰۱/۶۴
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۶۴/۱۱

سرانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور

کل ابزارها	۳۹/۴۹
کارتخوان فروشگاهی	۳۴/۸۰
ابزار پذیرش موبایلی	۲/۴۰
ابزار پذیرش اینترنتی	۲/۲۹

نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی

بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی	۱,۵۸۵,۶۱۰عدد استان تهران
بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی	۲۲،۴۷۱ عدد استان تهران
بیشترین سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی	۰/۱۷۹ عدد استان یزد
بیشترین تعداد سرانه تراکنش های کارتخوان فروشگاهی	۴۴/۰۲عدد استان یزد

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها

نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول	۶۱۶/۸۳

۳ کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	۹۲/۲۴ درصد	▲
درصد تراکنش های موفق سوییچ شاپرک به کل تراکنش ها	۹۹/۹۷ درصد	▲

سهم هریک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	۰/۸۴ درصد	▲
خطای شاپرکی	۰/۴۲ درصد	▼
خطای صادرکنندگی	۸/۲۸ درصد	▼
خطای کاربری	۸۹/۴۹ درصد	▲
خطای کسب و کار	۰/۹۶ درصد	▼

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	۹۹/۱۸ درصد	▲
دسترس پذیری حس شده شاپرک	۹۹/۹۷ درصد	▲

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	۰/۰۲۰ درصد	▲
درصد تغییرات تراکنش های ناتمام	۴۰/۱۵ درصد	▲

۴ شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارتی در در مرداد ماه ۹۸

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت	۱/۷۵۵	▲
کمترین میزان شاخص	پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۵۲۱	▲

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	الکترونیک کارت دماوند	۰/۱۹۹ درصد	▼
کمترین میزان شاخص	تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۱۰ درصد	▼

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	سایان کارت	۲۰/۸۴ درصد	▼
کمترین سهم	آسان پرداخت پرشین	۳/۹۰ درصد	▲

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم مبلغی تراکنش ها از کل بازار	۲۳/۹۷ درصد به پرداخت ملت	▼	۲۳/۴۴ درصد بانک ملت	▼
بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	۲۱/۷۷ درصد به پرداخت ملت	▲	۲۴/۱۵ درصد بانک ملت	▼

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	۳۱/۶۲ درصد به پرداخت ملت	▼	۳۱/۵۲ درصد بانک ملت	▼
ابزار پذیرش موبایلی	۲۸/۹۱ درصد پرداخت الکترونیک سامان	▼	۵۳/۵۲ درصد بانک ملت	▼
کارتخوان فروشگاهی	۲۳/۲۷ درصد به پرداخت ملت	▼	۲۲/۵۱ درصد بانک ملت	▼

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	۳۷/۲۶ درصد آسان پرداخت پرشین	▲	۲۱/۴۳ درصد بانک پارسیان	▲
ابزار پذیرش موبایلی	۲۸/۹۲ درصد پرداخت الکترونیک سامان	▼	۵۸/۶۸ درصد بانک ملت	▼
کارتخوان فروشگاهی	۲۳/۷۹ درصد به پرداخت ملت	▲	۲۲/۳۶ درصد بانک ملت	▲

شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI)

ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۴۱۲	▲	۱,۳۱۰	▲
ابزار پذیرش موبایلی	۲,۲۴۶	▼	۴،۰۴۲	▼
کارتخوان فروشگاهی	۱,۴۵۶	▲	۹۵۸	▲

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

کارت هدیه و بن کارت	بانک ملی ایران	۱۶/۷۰ درصد	▼
کارت اعتباری	بانک ملت	۴۰/۹۹ درصد	▲
کارت برداشت	بانک ملی ایران	۲۲/۴۶ درصد	▼

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱

۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی[۱]، درصدی از نقدینگی[۲] که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است که به دلیل عدم انتشار آمار نقدینگی در تیر و مرداد سال ۱۳۹۸ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا.، در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا خرداد ماه) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۳۹۸

ماه	نقدینگی (میلیون ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیون ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
تیر ۹۷	۱۶،۰۲۲،۵۰۰،۰۰۰	۲،۰۳۲،۶۶۰،۳۴۰	۱۲/۶۹٪
مرداد ۹۷	۱۵،۲۹۹،۸۰۰،۰۰۰	۲،۳۶۵،۰۲۲،۷۵۷	۱۵/۴۶٪
شهریور ۹۷	۱۶،۷۲۳،۷۰۰،۰۰۰	۲،۴۴۸،۰۱۶،۳۲۱	۱۴/۶۴٪
مهر ۹۷	۱۶،۹۳۸،۴۰۰،۰۰۰	۲،۶۱۷،۲۵۰،۸۰۸	۱۵/۴۵٪
آبان ۹۷	۱۷،۲۵۲،۰۰۰،۰۰۰	۲،۲۱۳،۶۷۴،۳۴۹	۱۲/۸۳٪
آذر ۹۷	۱۷،۶۴۵،۸۰۰،۰۰۰	۲،۰۰۰،۴۱۴،۵۵۴	۱۱/۳۴٪
دی ۹۷	۱۷،۹۶۴،۳۰۰،۰۰۰	۲،۰۴۱،۵۱۸،۰۶۴	۱۱/۳۶٪
بهمن ۹۷	۱۸،۳۰۶،۵۰۰،۰۰۰	۲،۳۸۵،۰۸۳،۰۶۳	۱۳/۰۳٪
اسفند ۹۷	۱۸،۸۲۸،۹۰۰،۰۰۰	۲،۹۳۹،۲۲۴،۵۱۲	۱۵/۶۱٪
فروردین ۹۸	۱۸,۹۰۴,۹۰۰,۰۰۰	۱،۸۳۴،۵۸۹،۱۲۹	۹/۷۰٪
اردیبهشت ۹۸	۱۹,۴۱۹,۹۰۰,۰۰۰	۲،۷۵۹،۶۵۷،۱۳۲	۱۴/۲۱٪
خرداد ۹۸	۱۹,۷۹۹,۱۰۰,۰۰۰	۲،۳۹۰،۷۹۷،۷۱۶	۱۲/۰۸٪

[۱] رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

[۲] رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲ . آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در خرداد ماه ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۲/۰۸ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه اردیبهشت۹۸ ، رشد ۲/۵۸- درصدی داشته است.

در ماه خرداد ۱۳۹۸، ارزش تراکنش‌های شاپرک رشد ۱۳/۳۷- درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۱/۹۵ درصدی نقدینگی نسبت به اردیبهشت ماه، کاهش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه اردیبهشت را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا خرداد ماه ۱۳۹۸ منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت خرداد ماه سال ۱۳۹۸ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

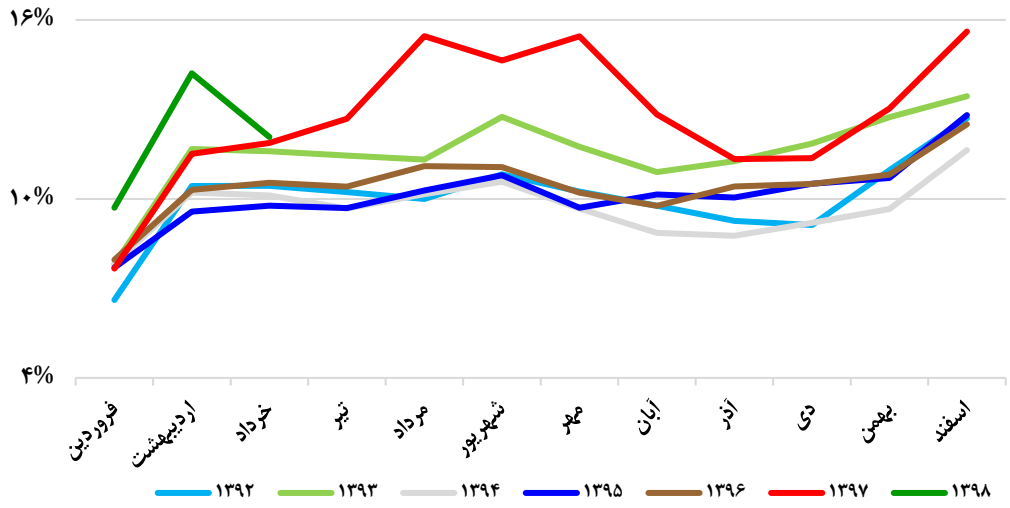

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت خرداد ماه ۱۳۹۸

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۱-۲ ارائه شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۳۹۸

ماه	نقدینگی (میلیون ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیون ریال)	نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
تیر ۹۷	۱۶،۰۲۲،۵۰۰،۰۰۰	۴۱۵،۶۰۰،۰۰۰	۲/۵۹٪
مرداد ۹۷	۱۵،۲۹۹،۸۰۰،۰۰۰	۴۳۷،۰۰۰،۰۰۰	۲/۸۶٪
شهریور ۹۷	۱۶،۷۲۳،۷۰۰،۰۰۰	۴۴۵،۰۰۰،۰۰۰	۲/۶۶٪
مهر ۹۷	۱۶،۹۳۸،۴۰۰،۰۰۰	۴۵۲،۲۰۰،۰۰۰	۲/۶۷٪
آبان ۹۷	۱۷،۲۵۲،۰۰۰،۰۰۰	۴۶۱،۴۰۰،۰۰۰	۲/۶۷٪
آذر ۹۷	۱۷،۶۴۵،۸۰۰،۰۰۰	۴۵۵،۰۰۰،۰۰۰	۲/۵۸٪
دی ۹۷	۱۷،۹۶۴،۳۰۰،۰۰۰	۴۴۸،۹۰۰،۰۰۰	۲/۵۰٪
بهمن ۹۷	۱۸،۳۰۶،۵۰۰،۰۰۰	۴۵۵،۴۰۰،۰۰۰	۲/۴۹٪
اسفند ۹۷	۱۸،۸۲۸،۹۰۰،۰۰۰	۵۴۷،۵۰۰،۰۰۰	۲/۹۱٪
فروردین ۹۸	۱۸,۹۰۴,۹۰۰,۰۰۰	۵۰۴،۷۰۰،۰۰۰	۲/۶۷٪
اردیبهشت ۹۸	۱۹,۴۱۹,۹۰۰,۰۰۰	۴۹۵،۲۰۰،۰۰۰	۲/۵۵٪
خرداد ۹۸	۱۹,۷۹۹,۱۰۰,۰۰۰	۵۰۲،۲۰۰،۰۰۰	۲/۵۴٪

در خرداد ماه ۱۳۹۷، ۲/۵۴ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در ماه اردیبهشت کاهش ۰/۰۱ درصدی را تجربه نموده است. در خرداد ماه ۱۳۹۸ میزان نقدینگی با افزایش ۱/۹۵ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با افزایش ۱/۴۱ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۱- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

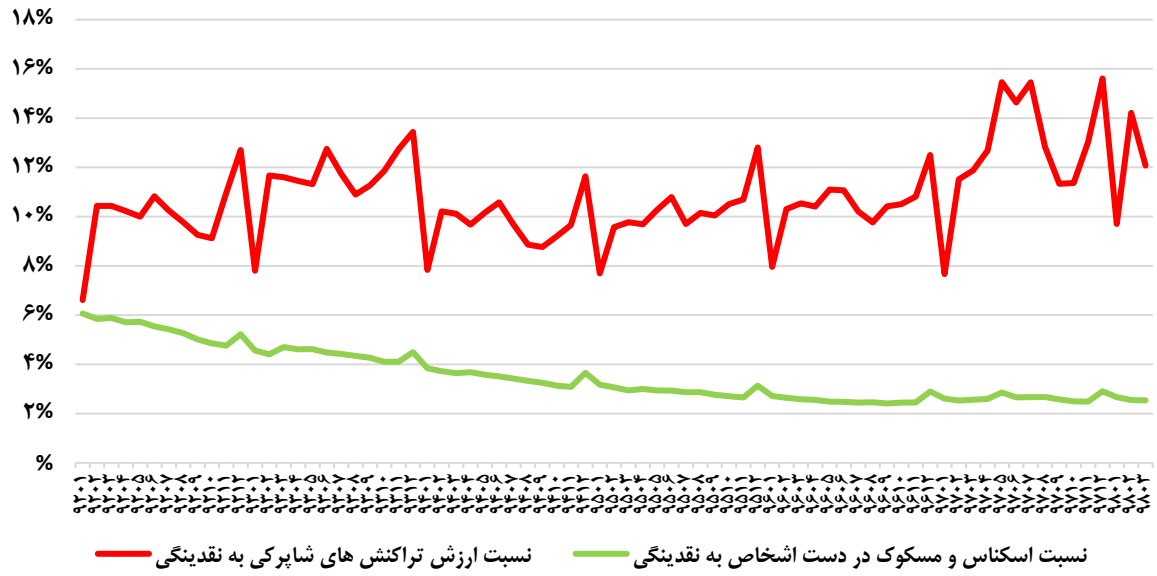

شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۲ تا خرداد ماه سال ۱۳۹۸) دارای برایند صعودی بوده است و از ۶/۶۱ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۲ به ۱۲/۰۸ درصد در خرداد ماه ۱۳۹۸ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۶/۰۷ درصد به ۲/۵۴ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۳/۵۳ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می‌رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می‌رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی،

نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در خرداد ماه ۱۳۹۸ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۲ یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم‌سازی ترکیب نقدینگی[۳] در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پرقدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این درصورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارتی را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارتی را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری[۴] و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

---

[۳] منظور کاهش سهم پول پرقدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

[۴] بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایان‌گر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی

در شکل شماره ۱-۳ روند تولید ناخالص داخلی[۵] به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک از تابستان سال ۱۳۹۳ لغایت بهار ۱۳۹۷ به صورت فصلی ترسیم شده است.[۶]

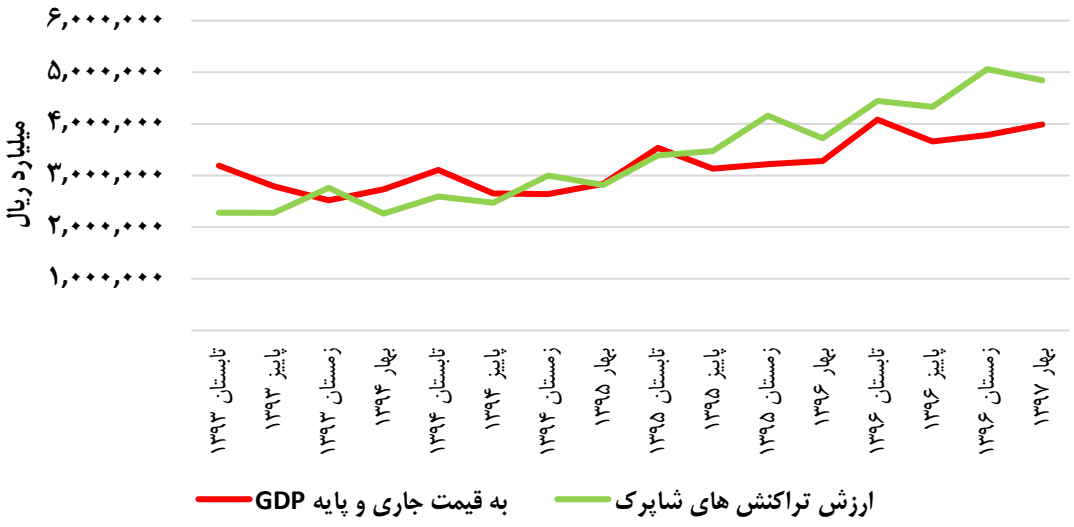

شکل ۱-۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفا ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل

---

[۵] رجوع شود به پیوست ۷-۲-۴.

[۶] آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به سه ماهه بهار سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه های زمانی بیشتر است.

۲-۲-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP ، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان[۷] در جدول ۱-۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP

دوره	GDP (میلیون ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیون ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌ها به GDP
بهار ۱۳۹۴	۲،۷۳۱،۰۰۰،۰۰۰	۲،۲۶۱،۸۳۰،۲۷۷/۱۶	۸۲/۸۲٪
تابستان ۱۳۹۴	۳،۱۰۷،۰۰۰،۰۰۰	۲،۵۹۳،۰۷۸،۸۳۸/۹۸	۸۳/۴۶٪
پاییز ۱۳۹۴	۲،۶۵۲،۰۰۰،۰۰۰	۲،۴۷۳،۰۹۴،۴۲۱/۹۱	۹۳/۲۵٪
زمستان ۱۳۹۴	۲،۶۳۹،۰۰۰،۰۰۰	۲،۹۹۹،۸۵۱،۸۸۱/۹۹	۱۱۳/۶۷٪
بهار ۱۳۹۵	۲،۸۳۸،۰۰۰،۰۰۰	۲،۸۱۶،۳۶۲،۸۲۷/۴۲	۹۹/۲۴٪
تابستان ۱۳۹۵	۳،۴۹۲،۰۰۰،۰۰۰	۳،۳۹۰،۱۸۲،۴۸۲/۱۹	۹۷/۰۸٪
پاییز ۱۳۹۵	۳،۱۰۴،۰۰۰،۰۰۰	۳،۴۷۳،۵۷۳،۶۸۰/۵۳	۱۱۱/۹۱٪
زمستان ۱۳۹۵	۳،۲۱۹،۰۰۰،۰۰۰	۴،۱۵۹،۰۵۱،۹۳۹/۹۶	۱۲۹/۲۰٪
بهار ۱۳۹۶	۳،۲۷۵،۰۰۰،۰۰۰	۳،۷۲۰،۸۱۱،۴۳۷/۸۲	۱۱۳/۶۱٪
تابستان ۱۳۹۶	۴،۰۶۱،۰۰۰،۰۰۰	۴،۴۴۳،۷۱۶،۵۰۳/۲۷	۱۰۹/۴۲٪
پاییز ۱۳۹۶	۳،۶۳۷،۰۰۰،۰۰۰	۴،۳۲۸،۷۱۸،۶۹۳/۲۸	۱۱۹/۰۲٪
زمستان ۱۳۹۶	۳،۷۸۳،۰۰۰،۰۰۰	۵،۰۶۰،۱۱۷،۷۱۴/۰۷	۱۳۳/۷۶٪
بهار ۱۳۹۷	۳،۹۸۸،۰۰۰،۰۰۰	۴،۸۴۴،۴۰۵،۵۳۱/۸۶	۱۲۱/۴۷٪

[۷] در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به بهار ۱۳۹۷ می‌باشد.

**در محاسبات GDP صرفا ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاهای واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاهای واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.*

بر اساس اطلاعات جدول ۱-۵، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۱-۴ به تصویر کشیده شده است.

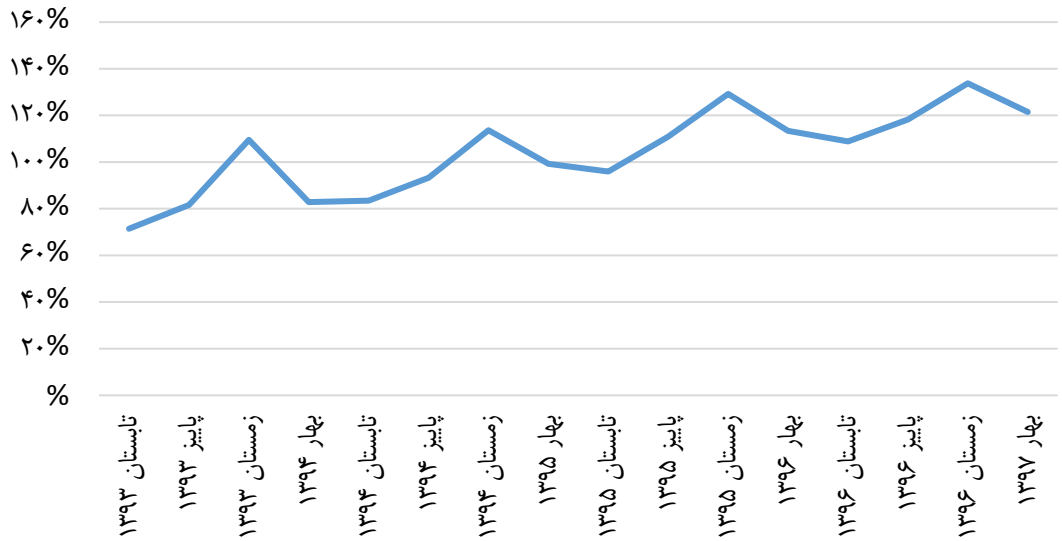

شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۱-۴ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از وجوه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

۲

شاخص‌های عملکردی شاپرک در مرداد ماه ۹۸

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در مرداد ماه۱۳۹۸

فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۱-۲- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در مرداد ماه۱۳۹۸ بالغ بر ۲،۳۵۶ میلیون تراکنش با ارزش ۲،۶۱۷ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به تیر ماه رشد ۰/۶۲ درصدی در تعداد و ۱/۱۱- درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۲-۱ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در تیر و مرداد ماه ۱۳۹۸ و درصد تغییرات آن درج شده است.

جدول ۲-۱ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	تیر۱۳۹۸	مرداد۱۳۹۸	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۲،۳۴۱،۴۶۵،۳۶۱	۲،۳۵۵،۹۷۹،۷۳۰	۰/۶۲٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۲،۶۴۶،۰۵۳،۲۰۳	۲،۶۱۶،۷۶۹،۵۲۲	-۱/۱۱٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در مرداد۱۳۹۷ ، مرداد۱۳۹۸ و درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۳۹۷

نوع	مرداد۱۳۹۷	۱۳۹۸ مرداد	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۱،۸۵۸،۱۱۳،۷۴۸	۲،۳۵۵،۹۷۹،۷۳۰	۲۶/۷۹٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۲،۳۶۵،۰۲۲،۷۵۷	۲،۶۱۶،۷۶۹،۵۲۲	۱۰/۶۴٪

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های مرداد۱۳۹۸ به نسبت ماه مشابه سال ۱۳۹۷ از نظر تعدادی ٪۲۶/۷۹ و از نظر ریالی ٪۱۰/۶۴ رشد داشته است. اما بخشی از رشد ارزش ریالی تراکنش‌ها ناشی از تورم در مدت مورد بررسی بوده است. از جمله سایر عوامل تاثیر گذار بر رشد تعداد و مبلغ تراکنش‌های شاپرک، می‌توان به افزایش تعداد ابزارهای پذیرش، دارندگان کارت، کارت و افزایش میل به استفاده از شیوه‌های مختلف پرداخت الکترونیکی به جای استفاده از پول فیزیکی، اشاره نمود.

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی[۸]را تورم‌زدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی[۹] و تورم‌زدایی شده می‌باشد.

جدول ۲-۳ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	تیر۱۳۹۸	مرداد۱۳۹۸	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۲،۶۴۶،۰۵۳،۲۰۲/۷۵	۲،۶۱۶،۷۶۹،۵۲۱/۷۱	-۱/۱۱٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۴،۷۲۴،۸۳۶/۹۷	۱۴،۴۷۳،۲۸۲/۷۵	-۱/۷۱٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۱۷۹/۷۰	۱۸۰/۸۰	۰/۶۱٪

**نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالا ها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI تا ابتدای آذر ماه سایت بانک مرکزی ج.ا.و بعد از آن سایت مرکز آمار کشور می‌باشد.)*

همان‌گونه که جدول ۲-۳ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های مرداد۱۳۹۸ نسبت به تیر ماه رشد ۱/۱۱- درصدی داشته و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در مرداد۱۳۹۸ رشد ۱/۷۱- درصدی را تجربه نموده است. ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرکی بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرکی که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرکی را تشکیل می‌دهد. در ادامه طی جدول ۲-۴ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

---

[۸] ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)

[۹] ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت مرکز آمار اخذ شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها(میلیون ریال)	مرداد ۱۳۹۷	مرداد ۱۳۹۸	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۲،۳۶۵،۰۲۲،۷۵۶/۹۵	۲،۶۱۶،۷۶۹،۵۲۱/۷۱	۱۰/۶۴٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۷،۶۷۵،۸۰۵/۳۶	۱۴،۴۷۳،۲۸۲/۷۵	-۱۸/۱۲٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI)*	۱۳۳/۸۰	۱۸۰/۸۰	۳۵/۱۳٪

** تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می‌گیرد. (مرجع آمار CPI: سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)*

همانگونه که مشاهده می‌گردد، مندرجات جدول ۲-۴ بیانگر رشد ۱۰/۶۴ درصدی در ارزش اسمی تراکنش‌ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می‌توان آن را شاهدی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می‌شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش‌ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است ۱۸/۱۲- درصد می‌باشد.

همانطور که قبلا نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می‌باشد.

۳-۱-۲- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و " ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی" را پشتیبانی می‌نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارتی مورد بررسی قرار می‌گیرد.در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر، از تعداد ابزار "فعال سیستمی[۱۰]" استفاده شده است.

[۱۰] ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در مرداد۱۳۹۸ در قیاس با تیر ماه در جدول ۲-۵ ارائه شده است.

جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی – تیر و مرداد۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی		
	تیر ۱۳۹۸	مرداد ۱۳۹۸	رشد
ابزار پذیرش اینترنتی	۹۶۹،۲۶۵	۹۷۹،۰۱۹	۱/۰۱٪
ابزار پذیرش موبایلی	۱،۱۸۳،۴۸۸	۱،۲۰۲،۸۶۶	۱/۶۴٪
کارتخوان فروشگاهی	۷،۴۶۲،۳۶۷	۷،۵۷۱،۸۵۵	۱/۴۷٪
مجموع ابزارها	۹،۶۱۵،۱۲۰	۹،۷۵۳،۷۴۰	۱/۴۴٪

بر اساس جدول ۲-۵ تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به تیر ماه رشد ۱/۴۴ درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این مقدار افزایش، افزایش ۱/۴۷ درصدی تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در مرداد۱۳۹۸ نسبت به تیر ماه رشد ۱/۰۱ درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با افزایش ۱/۶۴ درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۲-۶ ارائه شده است.

جدول ۲-۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار– تیرو مرداد۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تیر ۱۳۹۸		مرداد ۱۳۹۸	
	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار
ابزار پذیرش اینترنتی	۹۶۹،۲۶۵	۱۰/۰۸٪	۹۷۹،۰۱۹	۱۰/۰۴٪
ابزار پذیرش موبایلی	۱،۱۸۳،۴۸۸	۱۲/۳۱٪	۱،۲۰۲،۸۶۶	۱۲/۳۳٪
کارتخوان فروشگاهی	۷،۴۶۲،۳۶۷	۷۷/۶۱٪	۷،۵۷۱،۸۵۵	۷۷/۶۳٪
مجموع ابزارها	۹،۶۱۵،۱۲۰	۱۰۰/۰۰٪	۹،۷۵۳،۷۴۰	۱۰۰/۰۰٪

۴-۱-۲- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲-۱ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاهی با سهم ۸۸/۱۲ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

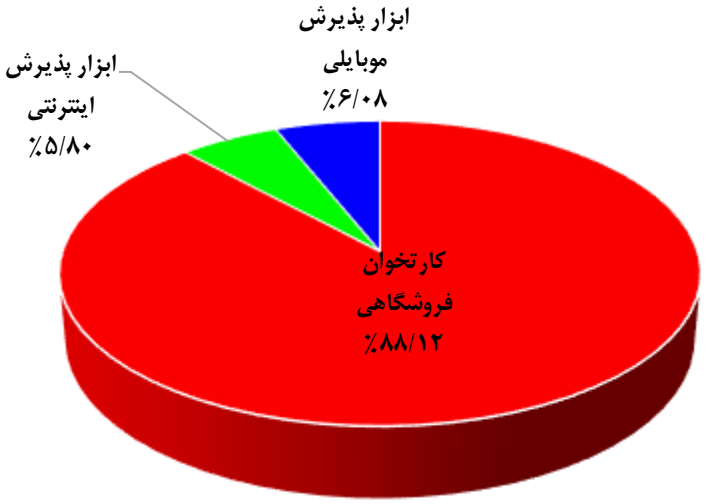

شکل ۲-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها – مرداد۱۳۹۸

همانگونه که در شکل مشخص است، بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرکی در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاهی، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲-۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۲-۷ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی – مرداد۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۹۷۹،۰۱۹	۱۳۶،۶۰۰،۵۴۶	۱۴۰
ابزار پذیرش موبایلی	۱،۲۰۲،۸۶۶	۱۴۳،۲۱۹،۵۷۱	۱۱۹
کارتخوان فروشگاهی	۷،۵۷۱،۸۵۵	۲،۰۷۶،۱۵۹،۶۱۳	۲۷۴
مجموع ابزارها	۹،۷۵۳،۷۴۰	۲،۳۵۵،۹۷۹،۷۳۰	۲۴۲

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرکی در مرداد۱۳۹۸ ، ۲۴۲ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته کاهش ۱/۹۷ واحدی (۰/۸۱٪– درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین کاهش متوسط تعداد تراکنش مربوط به کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. در مرداد ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با کاهش ۱/۷۱ درصدی از ۱۴۱ تراکنش در تیر ماه ۱۳۹۸ به ۱۴۰ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۱۱۹ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با کاهش ۰/۱۷ واحدی همراه بوده است . متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۲/۳۲ واحد کاهش نسبت به تیر۱۳۹۸ به ۲۷۴ عدد در مرداد ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۲-۸ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۲-۸ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی – مرداد۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۹۷۹،۰۱۹	۲۳۹،۰۸۰،۴۵۰	۲۴۴/۲۰
ابزار پذیرش موبایلی	۱،۲۰۲،۸۶۶	۹،۱۳۲،۳۷۰	۷/۵۹
کارتخوان فروشگاهی	۷،۵۷۱،۸۵۵	۲،۳۶۸،۵۵۶،۷۰۲	۳۱۲/۸۱
مجموع ابزارها	۹،۷۵۳،۷۴۰	۲،۶۱۶،۷۶۹،۵۲۲	۲۶۸/۲۸

متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در مرداد۱۳۹۸ ماه با کاهش ۲/۸۸ میلیون ریالی به ۲۴۴/۲۰ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با افزایش ۰/۰۹ میلیون ریالی نسبت به تیر ماه به ۷/۵۹ میلیون ریال به ازای هر ابزار در مرداد ماه رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار

کارتخوان فروشگاهی نیز با توجه به جدول ۲-۸ نزدیک به ۳۱۲/۸۱ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نیز نسبت تیر ماه ۸/۴۹ میلیون ریال کاهش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می‌گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاهی از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش – مرداد۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها (عدد)	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار(میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۳۶،۶۰۰،۵۴۶	۲۳۹،۰۸۰،۴۵۰	۱/۷۵
ابزار پذیرش موبایلی	۱۴۳،۲۱۹،۵۷۱	۹،۱۳۲،۳۷۰	۰/۰۶
کارتخوان فروشگاهی	۲،۰۷۶،۱۵۹،۶۱۳	۲،۳۶۸،۵۵۶،۷۰۲	۱/۱۴
مجموع ابزارها	۲،۳۵۵،۹۷۹،۷۳۰	۲،۶۱۶،۷۶۹،۵۲۲	۱/۱۱

اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر ابزار پذیرش، در ماه‌های تیر و مرداد۱۳۹۸ در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

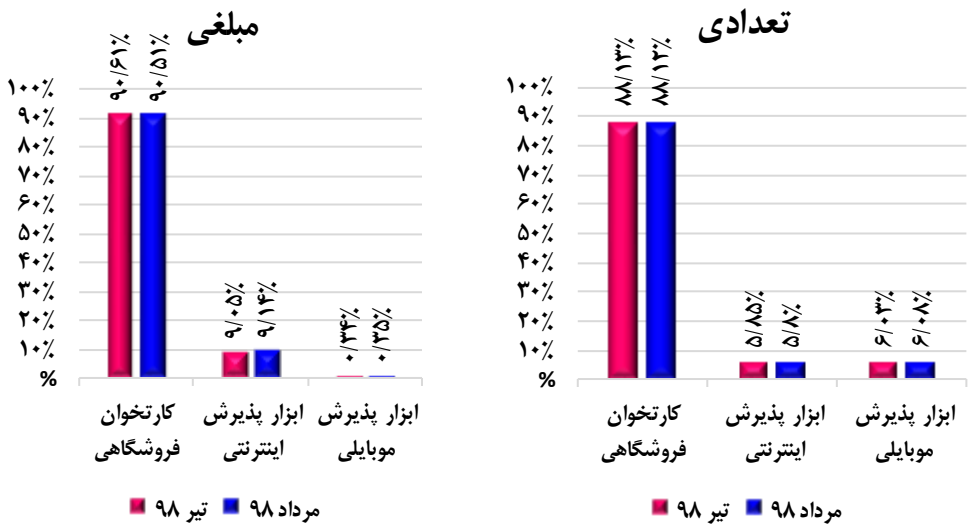

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – تیرو مرداد۱۳۹۸

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی در مرداد۱۳۹۸ نسبت به تیر ماه به ترتیب کاهش ۰/۰۰ و کاهش ۰/۱۰ درصدی داشته است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در مرداد۱۳۹۸ نسبت به تیر به ترتیب کاهش ۰/۰۵ و افزایش ۰/۰۹ درصدی را تجربه نموده‌اند در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز افزایش ۰/۰۵ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و افزایش ۰/۰۱۴ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۲-۳ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای مرداد۱۳۹۸ و مقایسه آن با مرداد۱۳۹۷ را نشان می‌دهند.

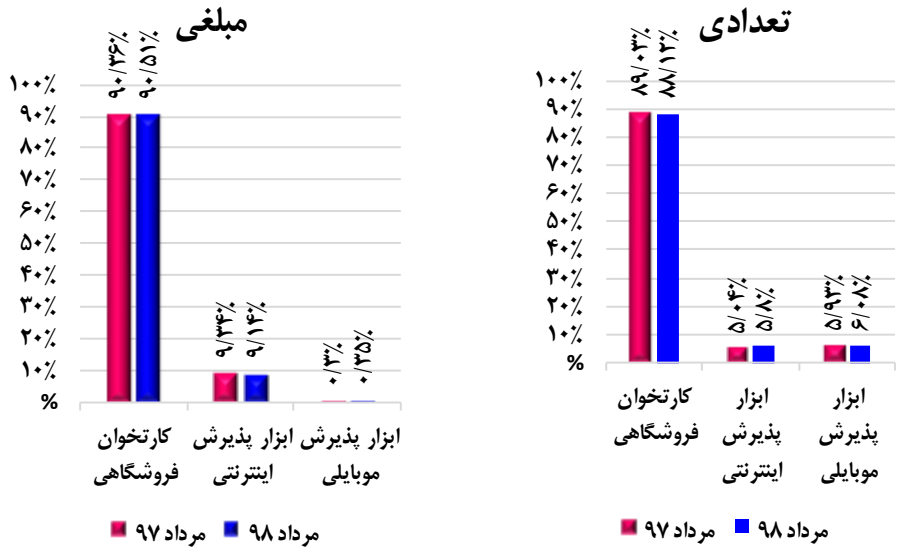

شکل ۲-۳ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – مرداد۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل ۲-۳ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی در مرداد ماه۱۳۹۸ نسبت به مرداد۱۳۹۷ به ترتیب با کاهش ۰/۹۱و افزایش ۰/۱۵ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب افزایش ۰/۷۶ درصدی و کاهش ۰/۲۰ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با افزایش ۰/۱۵ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با افزایش ۰/۰۴۸ درصدی همراه بوده است.

۵-۱-۲- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و"مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

در این راستا شکل ۲-۴ و شکل ۲-۵ به ترتیب نسبت تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۲-۴ مبین آن است که در مرداد۱۳۹۸ ، ۸۳/۶۶ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۲-۶ نسبت به ماه گذشته این سهم افزایش ۰/۴۲ درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۴/۶۸ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

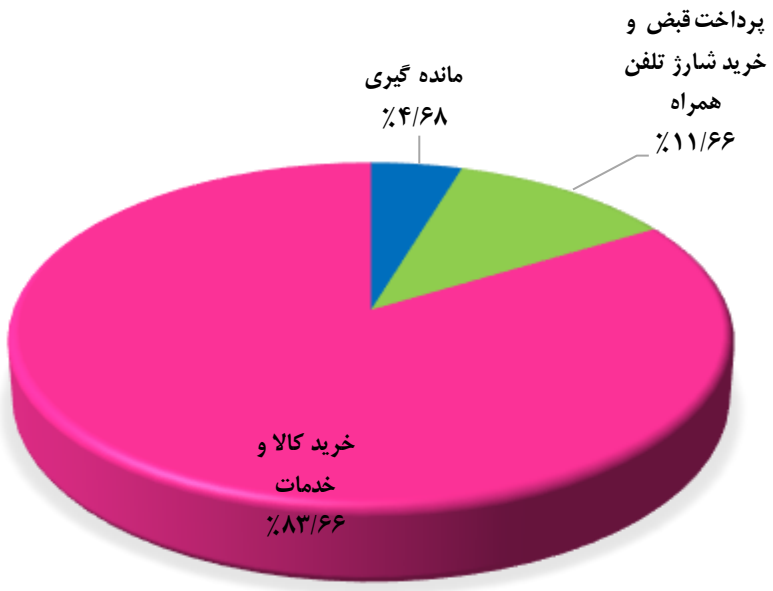

شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک – مرداد۱۳۹۸

شکل ۲-۵ نشان می‌دهد که ۹۷/۳۰ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه مرداد۱۳۹۸ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

شکل ۲-۵ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - مرداد۱۳۹۸

برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۲-۶ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

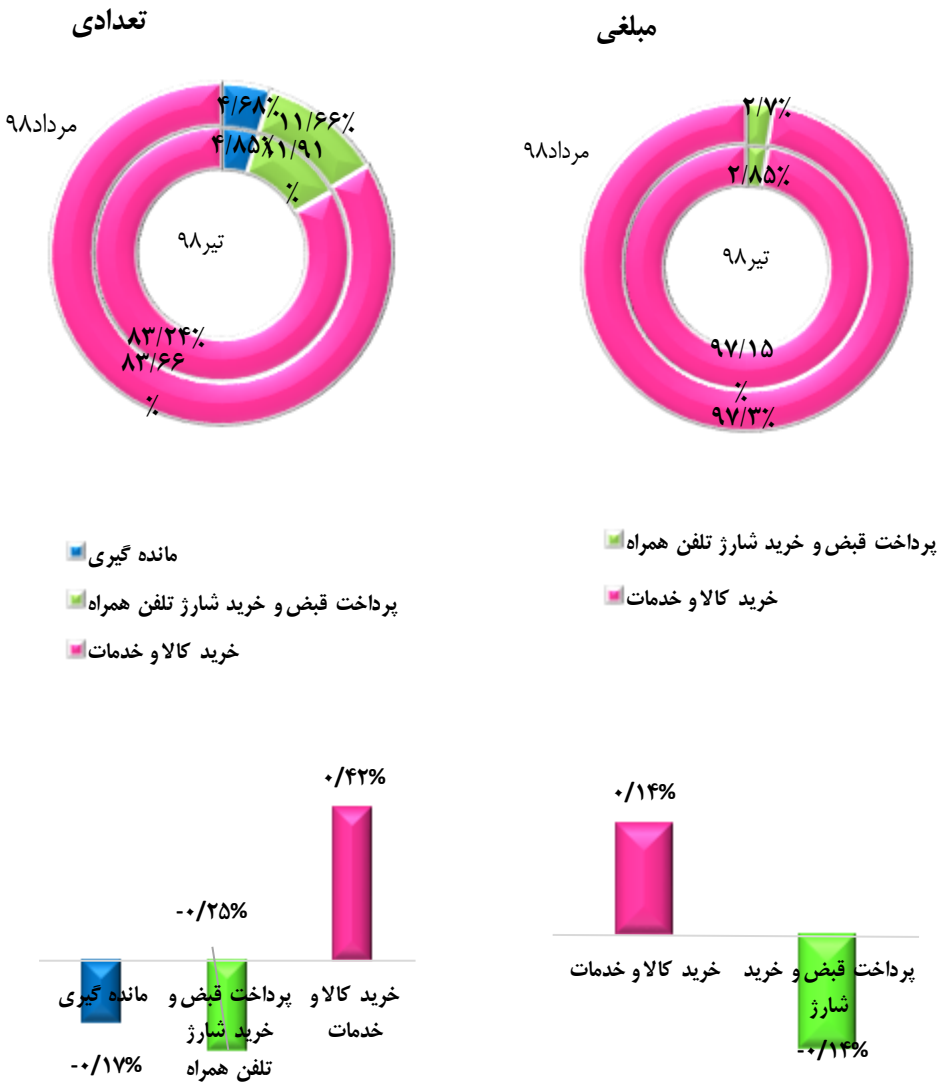

شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات – تیر و مرداد۱۳۹۸

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به تیر ماه ، سهم تعدادی خدمات "خرید کالا و خدمات" از کل تراکنش‌ها با افزایش همراه بوده، خدمت " پرداخت قبض و خرید شارژ " از کل تراکنش‌ها کاهش داشته و خدمت" مانده‌گیری " با کاهش مواجه بوده است. سهم تعدادی تراکنش‌های " خرید کالا و خدمات " نسبت به ماه گذشته افزایش ۰/۴۲ درصدی،" پرداخت قبض و خرید شارژ " کاهش ۰/۲۵- درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های مانده گیری" با کاهش ۰/۱۷- درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا

و خدمات" نیز در مرداد ماه با افزایش ۰/۱۴ درصدی همراه بوده است که میزان افزایش یافته از سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاسته شده است.

در شکل ۲-۷ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی مرداد ۱۳۹۷ بررسی شده است.

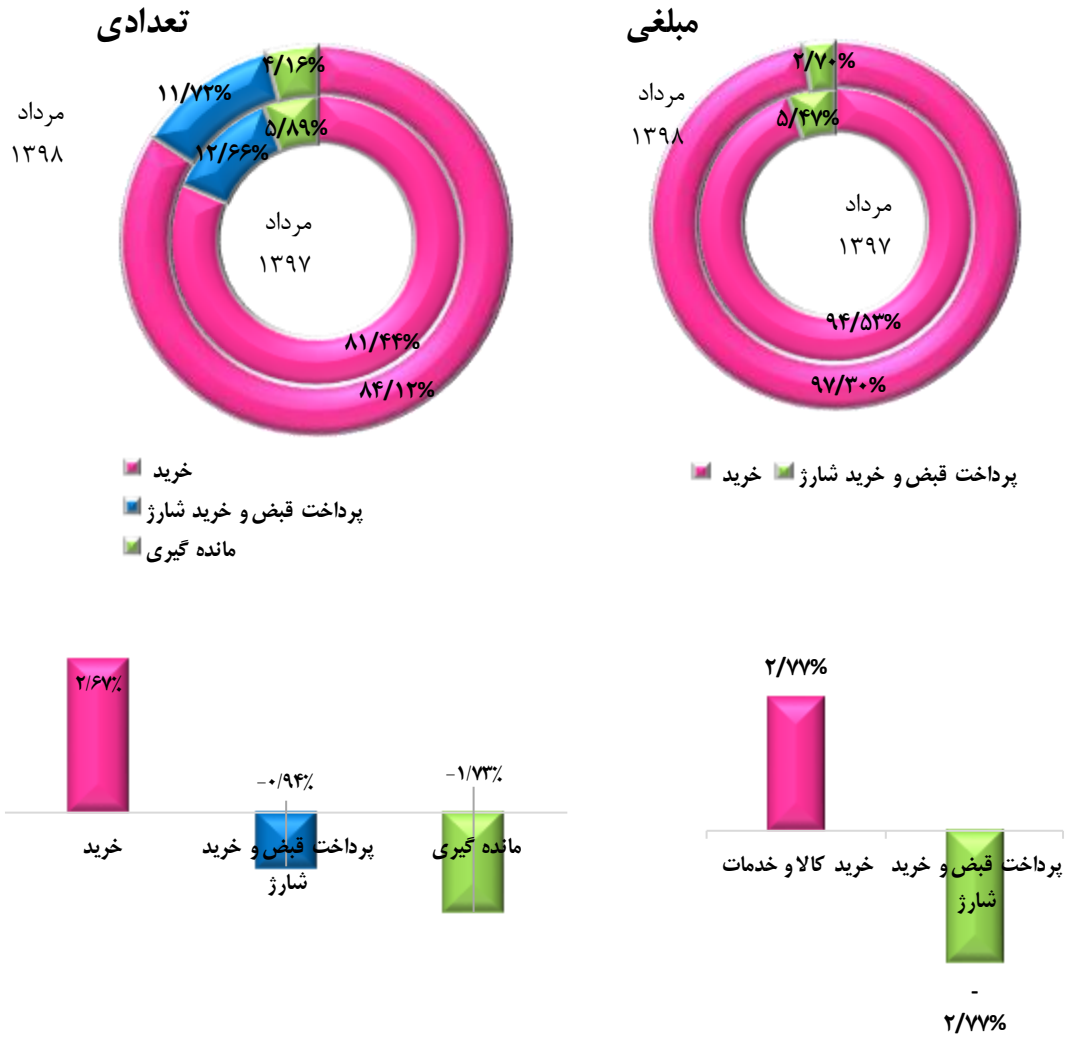

شکل ۲-۷ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات –مرداد۱۳۹۷ و مرداد۱۳۹۸

بر اساس شکل ۲-۷ ملاحظه می‌شود همزمان با رشد ۲/۶۷ درصدی سهم تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در مرداد۱۳۹۸ نسبت به مرداد۱۳۹۷ ، سهم مبلغی آن به میزان ۲/۷۷ درصد افزایش داشته است.

تعداد تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۰/۹۴- درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز کاهش ۱/۷۳- درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲-نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۱-۲-۲- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال[۱۱] مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در مرداد ۱،۶۳۵/۰۳ ابزار به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتخوان فروشگاهی با تعداد ۱،۲۶۹/۲۸ به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش اینترنتی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر صرفا ۱۶۴/۱۱ ابزار پذیرش اینترنتی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۲۰۱/۶۴ ابزار پذیرش موبایلی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتخوان فروشگاهی، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به ابزار

---

[۱۱] آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی که نیازمند حضور فیزیک کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

جدول ۲-۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال – مرداد۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۹۷۹،۰۱۹	۵۹،۶۵۴،۷۴۲	۱۶۴/۱۱
ابزار پذیرش موبایلی	۱،۲۰۲،۸۶۶		۲۰۱/۶۴
کارتخوان فروشگاهی	۷،۵۷۱،۸۵۵		۱،۲۶۹/۲۸
کل ابزارها	۹،۷۵۳،۷۴۰		۱،۶۳۵/۰۳

در مرداد۱۳۹۸ بیش از ۱،۶۳۵ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱،۲۶۹ ابزار، ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۱۶۴و ۲۰۲ ابزار می‌باشد.

۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش‌های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در مرداد ماه سال جاری در جدول ۲-۱۱ ارائه گردیده است.

جدول ۲-۱۱ سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور – مرداد۱۳۹۸

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش‌های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۳۶،۶۰۰،۵۴۶	۵۹،۶۵۴،۷۴۲	۲/۲۹
ابزار پذیرش موبایلی	۱۴۳،۲۱۹،۵۷۱		۲/۴۰
کارتخوان فروشگاهی	۲،۰۷۶،۱۵۹،۶۱۳		۳۴/۸۰
کل ابزارها	۲،۳۵۵،۹۷۹،۷۳۰		۳۹/۴۹

همانطور که در جدول ۲-۱۱ ملاحظه می‌شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در مرداد ماه سال جاری ۳۹/۴۹ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاهی با ۳۴/۸۰ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۳-۲-۲- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان

در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استان‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاهی، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوما به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفا تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال و تغییرات آن در مرداد۱۳۹۸ نسبت به تیر ماه در جدول ۲-۱۲ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی – تیر و مرداد۱۳۹۸

نام استان	تیر ۱۳۹۸	مرداد ۱۳۹۸	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱،۵۶۳،۱۳۹	۱،۵۸۵،۶۱۰	۲۲،۴۷۱	۱/۴۴٪
خراسان رضوی	۵۷۰،۲۳۰	۵۷۹،۲۸۵	۹،۰۵۵	۱/۵۹٪
اصفهان	۵۲۵،۳۷۳	۵۳۳،۲۲۹	۷،۸۵۶	۱/۵۰٪
فارس	۴۴۸،۲۲۲	۴۵۵،۴۲۸	۷،۲۰۶	۱/۶۱٪
خوزستان	۳۷۸،۲۳۶	۳۸۴،۵۴۶	۶،۳۱۰	۱/۶۷٪

همانگونه که در جدول ۲-۱۲ مشاهده می‌گردد، استان‌های تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال در مرداد۱۳۹۸ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۲-۱۲، شکل ۲-۸ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌ها را در مرداد۱۳۹۸ نسبت به تیر ماه نشان می‌دهد.

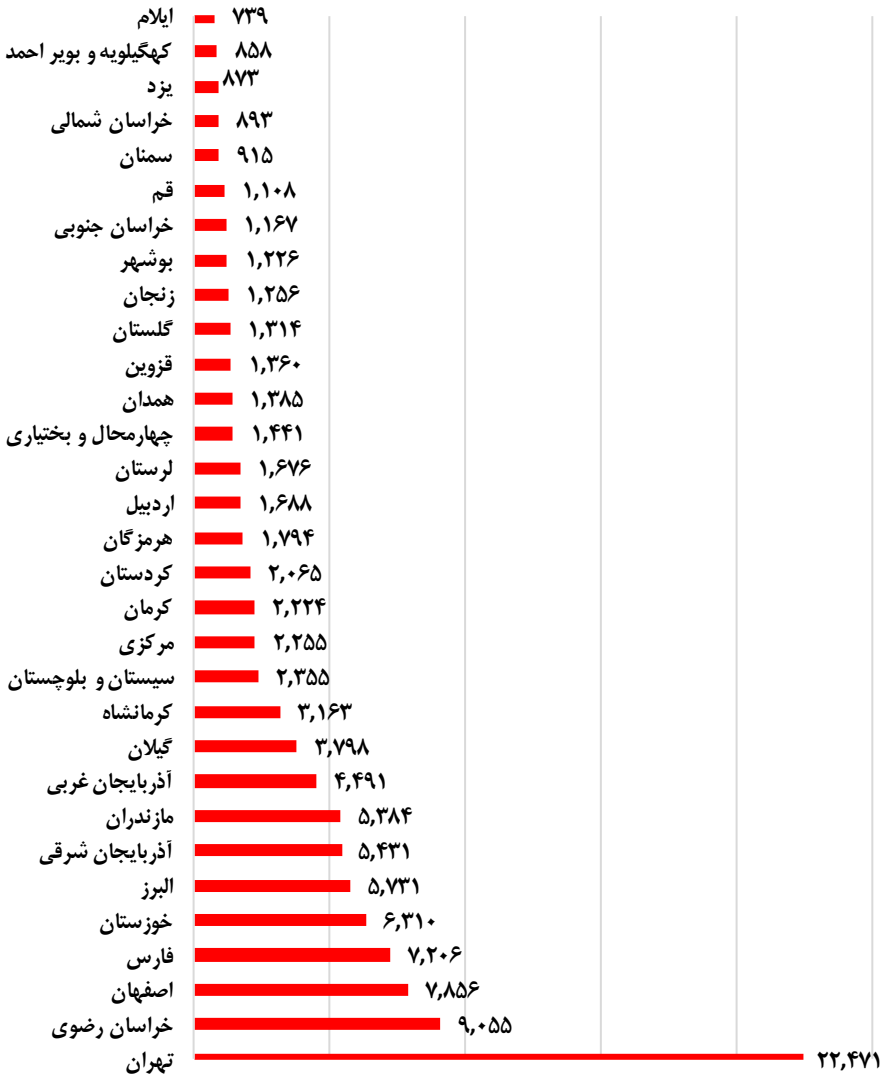

شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان – مرداد نسبت به تیر۱۳۹۸

در مرداد ۱۳۹۸ بیشترین افزایش در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال با۲۲،۴۷۱ افزایش متعلق به استان تهران می‌باشد. شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

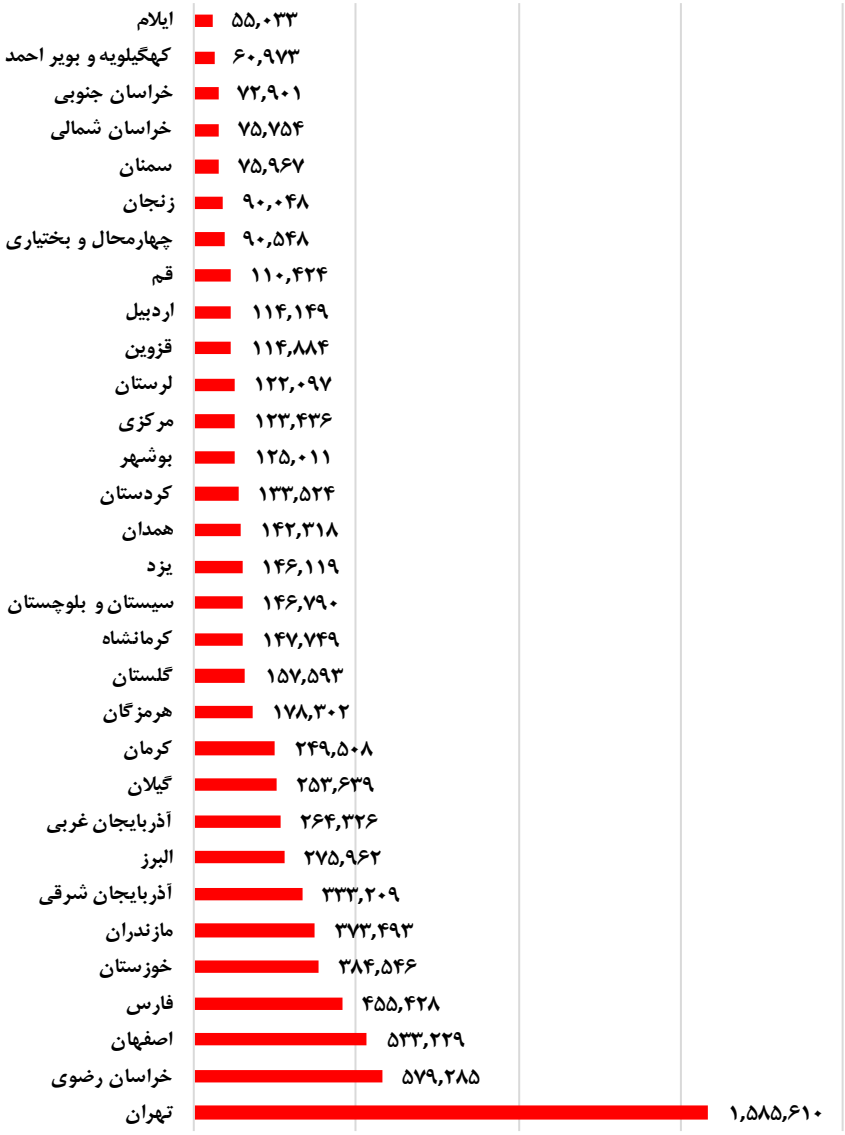

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان – مرداد۱۳۹۸

در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاهی به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۳ سرانه استانی کارت‌خوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال – تیر و مرداد۱۳۹۸

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی			
استان	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	درصد تغییرات
یزد	۰/۱۷۸	۰/۱۷۹	۰/۶۰٪
تهران	۰/۱۵۰	۰/۱۵۲	۱/۴۴٪
بوشهر	۰/۱۴۷	۰/۱۴۸	۰/۹۹٪
هرمزگان	۰/۱۴۵	۰/۱۴۶	۱/۰۲٪
مازندران	۰/۱۴۱	۰/۱۴۴	۱/۴۶٪
سمنان	۰/۱۳۸	۰/۱۴۰	۱/۲۲٪
خراسان جنوبی	۰/۱۳۳	۰/۱۳۵	۱/۶۳٪
اصفهان	۰/۱۳۳	۰/۱۳۵	۱/۵۰٪
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۳۰	۰/۱۳۲	۱/۶۲٪
البرز	۰/۱۲۹	۰/۱۳۱	۲/۱۲٪
خراسان رضوی	۰/۱۲۴	۰/۱۲۶	۱/۵۹٪
ایلام	۰/۱۲۴	۰/۱۲۶	۱/۳۶٪
فارس	۰/۱۲۲	۰/۱۲۴	۱/۶۱٪
گیلان	۰/۱۲۲	۰/۱۲۴	۱/۵۲٪
خراسان شمالی	۰/۱۲۲	۰/۱۲۳	۱/۱۹٪
کهگیلویه و بویر احمد	۰/۱۱۸	۰/۱۲۰	۱/۴۳٪
اردبیل	۰/۱۱۸	۰/۱۲۰	۱/۵۰٪
قزوین	۰/۱۱۸	۰/۱۲۰	۱/۲۰٪
قم	۰/۱۱۶	۰/۱۱۸	۱/۰۱٪
گلستان	۰/۱۱۶	۰/۱۱۷	۰/۸۴٪
خوزستان	۰/۱۱۳	۰/۱۱۵	۱/۶۷٪
زنجان	۰/۱۱۲	۰/۱۱۴	۱/۴۱٪
آذربایجان شرقی	۰/۱۱۱	۰/۱۱۲	۱/۶۶٪

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی			
مرکزی	۰/۱۱۰	۰/۱۱۲	۱/۸۶٪
کردستان	۰/۱۱۰	۰/۱۱۱	۱/۵۷٪
آذربایجان غربی	۰/۱۰۹	۰/۱۱۱	۱/۷۳٪
کرمان	۰/۱۰۹	۰/۱۱۰	۰/۹۰٪
همدان	۰/۱۰۷	۰/۱۰۸	۰/۹۸٪
کرمانشاه	۰/۰۹۶	۰/۰۹۸	۲/۱۹٪
لرستان	۰/۰۹۲	۰/۰۹۴	۱/۳۹٪
سیستان و بلوچستان	۰/۰۸۷	۰/۰۸۸	۱/۶۳٪

در شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

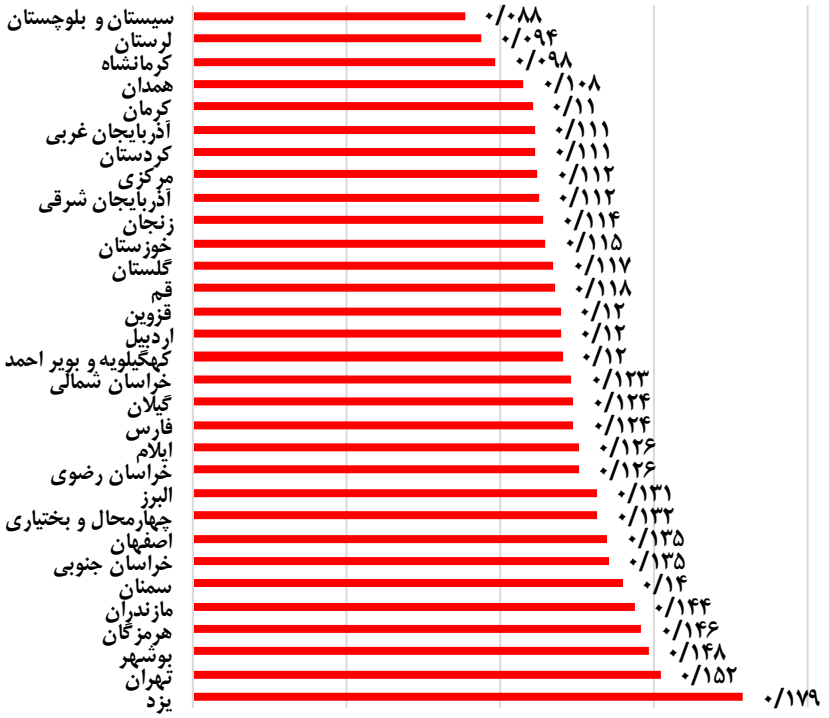

شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال – مرداد۱۳۹۸

همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی به ترتیب به استان‌های یزد، تهران و بوشهر و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و کرمانشاه تعلق گرفته است. لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی هر استان از جمعیت بالای

۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در مرداد۱۳۹۸ ، تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی در کل کشور ۰/۱۲۶۹ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱،۲۶۹ ابزار به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۴-۲-۲- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلا ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاهی) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوما به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سوییچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

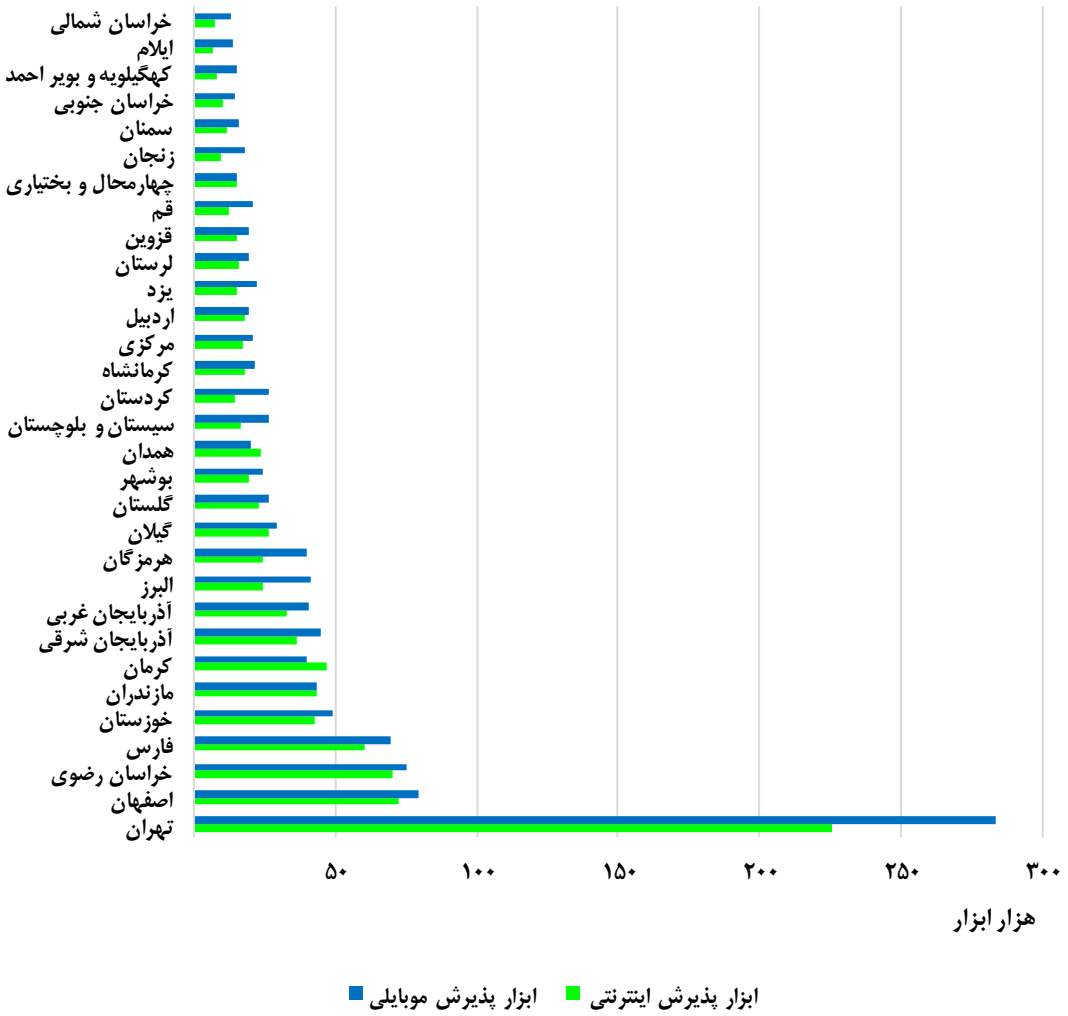

شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور – مرداد۱۳۹۸

شکل ۲-۱۱ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، اصفهان و خراسان رضوی می‌باشد.

۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاهی لزوما به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق

دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفا برای ابزار کارتخوان فروشگاهی (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای مرداد۱۳۹۸ ترسیم شده است.

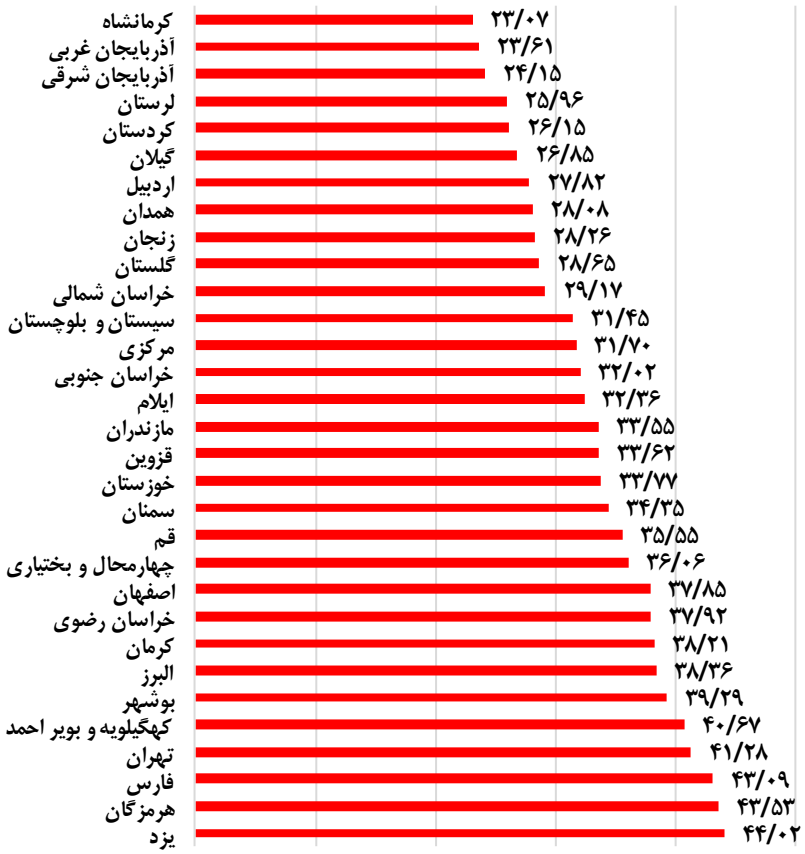

شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان – مرداد۱۳۹۸

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های یزد ، هرمزگان و فارس در سه جایگاه برتر تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و کرمانشاه ، آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی کمترین تعداد سرانه تراکنش‌های این ابزار را در مرداد۱۳۹۸ داشته‌اند.

۳-۲-شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۱-۳-۲- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاهی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در مرداد ماه۱۳۹۸ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بر اساس شکل ۱-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ :

- زیر ۵۰،۰۰۰ ریال
- بین ۵۰،۰۰۱ ریال تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال
- بالای ۲۵۰،۰۰۰ ریال

محاسبه می‌گردد.

سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی ۵/۰۰ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲-۱۳ مشخص است در مرداد ماه۱۳۹۸ :

- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی دارای مبلغی بین ۵۰،۰۰۱ تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال بوده است.
- ۲۳/۴۶ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارت خوان فروشگاهی، مبلغ زیر ۵۰،۰۰۰ ریال را داشته‌اند.
- ۳۸/۹۷ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی، در بازه مبلغی ۵۰،۰۰۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال بوده‌اند.

- ۳۲/۵۷ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۵۰،۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

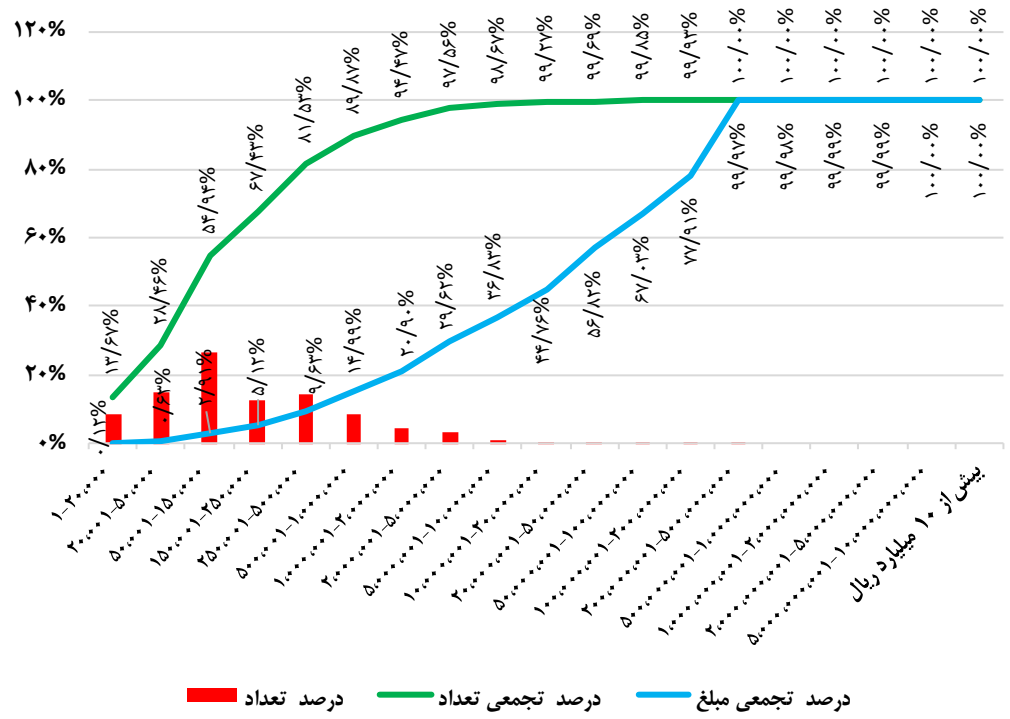

شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی (بر حسب ریال) – مرداد۱۳۹۸

در مرداد ماه۱۳۹۸ ، تعداد تراکنش‌های با مبلغ زیر ۵۰،۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاهی برابر با ۴۸۶،۹۹۸،۴۲۵ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۵۰،۰۰۱ ریال و ۲۵۰،۰۰۰ ریال برابر با ۸۰۹،۰۹۶،۳۵۸ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۵۰،۰۰۱ ریال برابر با ۶۷۶،۱۶۴،۶۶۴ عدد تراکنش می‌باشد. با توجه به نمودار دامنه مبلغی ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌توان بیان نمود که بیش از ۹۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی دارای مبلغ کمتر از ۵ میلیون ریال می‌باشد.

شکل ۲-۱۴ ترسیم کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است.

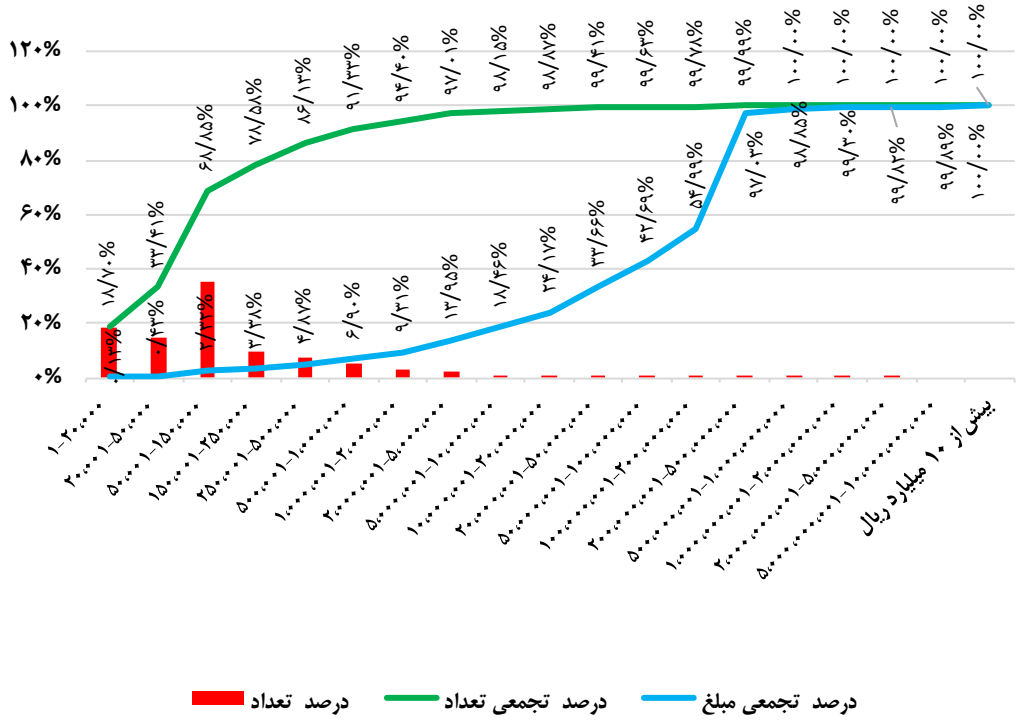

شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) – مرداد۱۳۹۸

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۵۰،۰۰۱ تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۳۵/۴۴ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۷۸/۵۸ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰،۰۰۰ هزار ریال هستند.

شکل ۲-۱۵ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

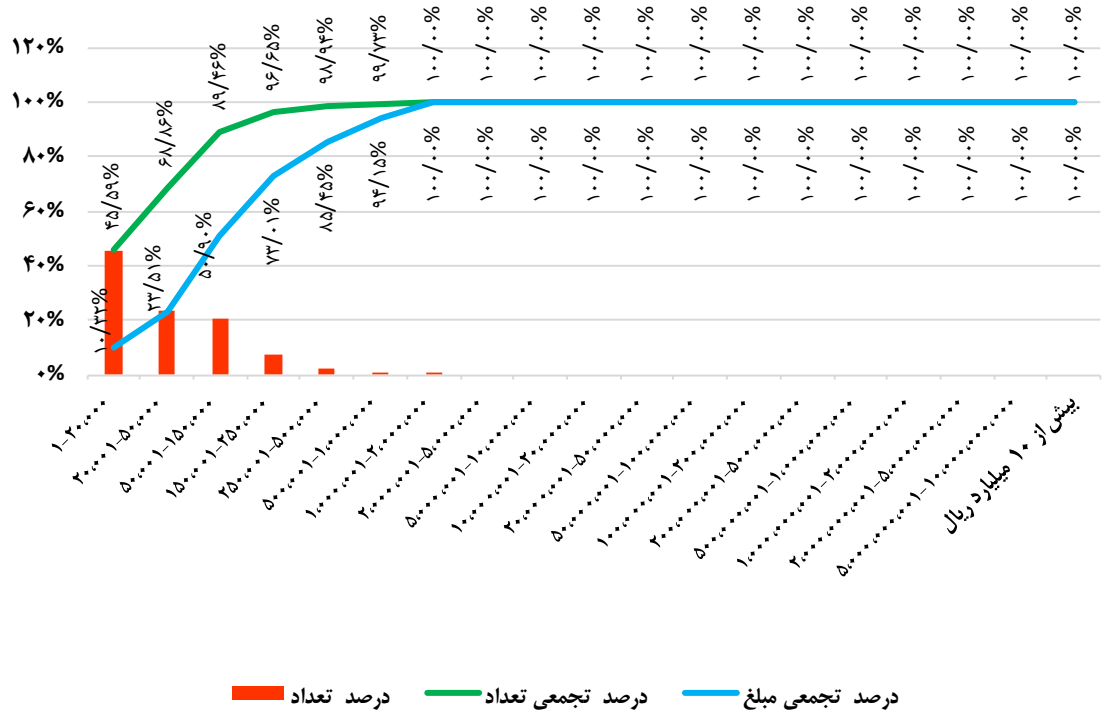

شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) – مرداد۱۳۹۸

در بررسی شکل ۲-۱۵ که مربوط به دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد، شرایط کاملا متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتخوان فروشگاهی بوده است، به نحوی که ۴۵/۵۹ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۰،۰۰۰ ریال و ۶۸/۸۶ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه با استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ در حدود ۵۰،۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال را توجیه نمود. شایان ذکر است که با توجه به ممنوعیت ارائه خدمت خرید کالا و خدمات با استفاده ابزار پذیرش موبایلی در دی ماه ۱۳۹۴ از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا. ، شکل فوق صرفا نمایشی از دامنه مبلغی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۲-۱۵ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

در این بخش شاخص نسبت دهکی[۱۲] به منظور اندازه‌گیری نابرابری در توزیع ارزش‌هایی نظیر درآمد، ثروت و ... محاسبه می‌شود. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابری مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند کاهشی آن در طول زمان نشان‌دهنده حذف تراکنش‌های با مبالغ بسیار ریز و یا بسیار بزرگ تعریف می‌شود. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در مرداد ماه۱۳۹۸ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۳۹۷ ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

محاسبه نسبت دهکی	مقایسه ماهانه			مقایسه نقطه به نقطه		
	تیر ۱۳۹۸	مرداد ۱۳۹۸	درصد تغییرات	مرداد ۱۳۹۸	مرداد ۱۳۹۷	درصد تغییرات
میانگین مبالغ تراکنش دهک دهم (ریال)	۱۰،۱۶۰،۸۷۹/۳۸	۹،۹۰۵،۱۳۲/۱۵	-۲/۵۲٪	۹،۹۰۵،۱۳۲/۱۵	۱۱،۹۵۳،۵۰۱/۵۸	-۱۷/۱۴٪
میانگین مبالغ تراکنش دهک اول (ریال)	۱۵،۷۳۶/۵۲	۱۶،۰۵۸/۰۲	۲/۰۴٪	۱۶،۰۵۸/۰۲	۱۳،۳۷۸/۶۴	۲۰/۰۳٪
نسبت دهکی	۶۴۵/۶۹	۶۱۶/۸۳	-۴/۴۷٪	۶۱۶/۸۳	۸۹۳/۴۸	-۳۰/۹۶٪

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۳۰/۹۶- درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۴/۴۷- درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۲/۵۲- درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۲/۰۴ درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۴/۴۷- درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول شده است در قیاس ماهانه شده است.

[۱۲] تراکنش‌های دوره مورد بررسی به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم شده و مورد بررسی قرار گرفته است.

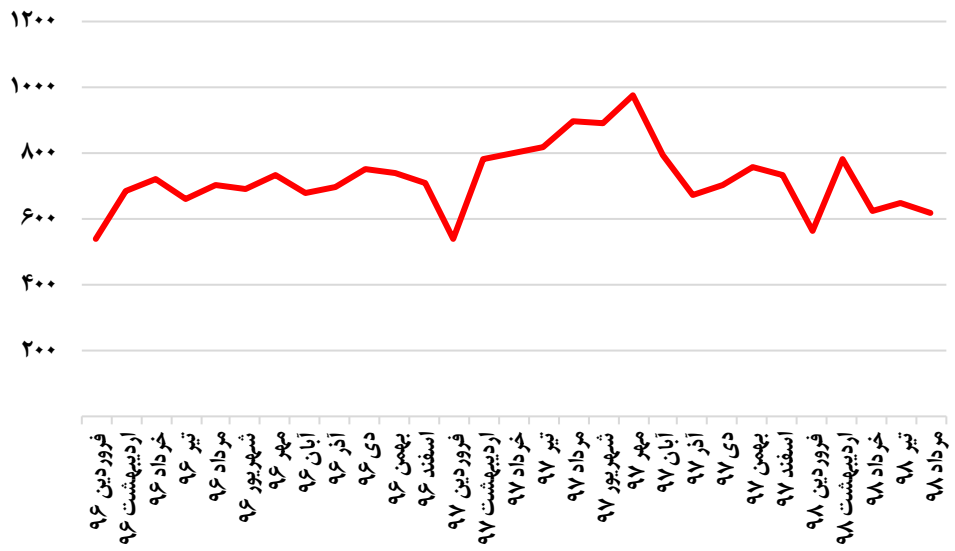

شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی

با توجه به شکل ۲-۱۶ ، نسبت دهکی در مرداد۱۳۹۸ نسبت به تیر ماه روند کاهشی داشته است، به طوری که نسبت دهکی در مرداد۱۳۹۸ نسبت به تیر رشد ۲۸/۸۵- واحدی را تجربه نموده است.

۳-۳-۲- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۵ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

دهک قیمتی	متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)	
	ابزار کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی
دهک اول	۱۷،۰۰۱/۵۰	۱۱،۰۸۶/۰۱
دهک دوم	۳۹،۱۲۸/۱۵	۲۷،۲۳۹/۷۰
دهک سوم	۵۹،۰۷۶/۲۰	۵۳،۰۹۲/۷۵
دهک چهارم	۹۰،۵۰۱/۵۱	۸۵،۴۰۰/۳۳
دهک پنجم	۱۲۴،۹۷۴/۶۸	۹۹،۶۶۶/۵۷
دهک ششم	۱۸۰،۳۰۶/۸۰	۱۱۰،۳۷۴/۸۳
دهک هفتم	۲۶۲،۴۷۴/۵۱	۱۳۹،۰۴۰/۶۶
دهک هشتم	۴۰۸،۲۵۳/۲۱	۲۳۰،۹۹۵/۴۰
دهک نهم	۷۶۸،۶۶۵/۸۰	۶۰۲،۶۳۸/۸۲
دهک دهم	۱۰،۴۲۹،۸۸۲/۵۷	۲۲،۸۸۳،۳۳۵/۸۷

** ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.*

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که متوسط مبلغ تراکنش‌های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاهی است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش‌های خرید در دهک دهم می‌باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۹۰ درصد تراکنش‌ها (۹ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاهی و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمت با مبلغ کمتر از ۱،۰۰۰،۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۲-۱۵ در شکل ۲-۱۷ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

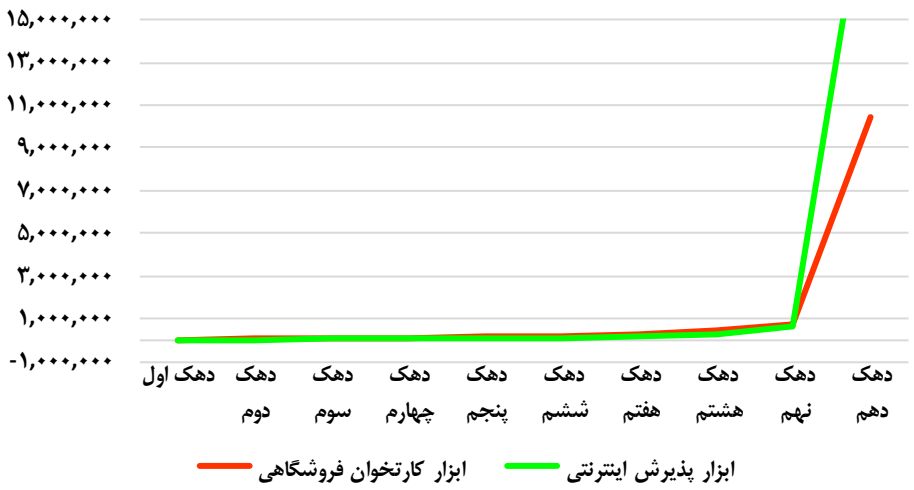

شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات – مرداد۱۳۹۸

در شکل ۲-۱۷ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵،۰۰۰،۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۲۲،۸۸۳،۳۳۵/۸۷ ریال بوده است.

جدول ۲-۱۶ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۶ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

دهک قیمتی	متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		
	ابزار کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
دهک اول	۱۴،۸۵۲/۱۴	۹،۳۰۶/۶۱	۹،۸۲۳/۶۹
دهک دوم	۲۰،۰۰۰/۰۰	۱۰،۳۷۷/۶۶	۱۰،۳۱۳/۰۲
دهک سوم	۲۰،۰۰۰/۰۰	۱۴،۹۱۳/۸۵	۱۸،۵۰۷/۳۰
دهک چهارم	۲۳،۳۵۶/۵۹	۲۰،۰۰۰/۰۰	۲۱،۴۰۴/۵۹
دهک پنجم	۴۹،۹۸۹/۸۳	۲۰،۷۹۲/۸۷	۴۵،۷۴۳/۳۶
دهک ششم	۵۰،۰۰۰/۰۰	۳۰،۲۱۷/۳۵	۶۳،۲۷۹/۰۹

دهک قیمتی	متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		
	ابزار کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
دهک هفتم	۸۱،۰۷۷/۰۲	۵۰،۴۹۵/۰۱	۱۰۵،۳۲۲/۹۹
دهک هشتم	۱۰۲،۱۲۲/۱۲	۶۷،۲۸۵/۶۱	۱۸۲،۶۳۶/۲۲
دهک نهم	۲۰۷،۰۵۲/۲۱	۱۰۹،۳۸۰/۹۵	۳۵۰،۲۲۸/۴۷
دهک دهم	۳،۷۳۲،۴۲۰/۲۹	۳۰۴،۸۵۵/۱۱	۴،۷۳۰،۷۱۴/۶۱

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاهی و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاهی، خرید کارت شارژ ۲۰،۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (دو دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد و ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) با مبلغ ۵۰،۰۰۰ ریالی انجام گرفته است. این در حالی است که به طور متوسط ۱۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (یک دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰،۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط حداقل ۴۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی و ۱۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

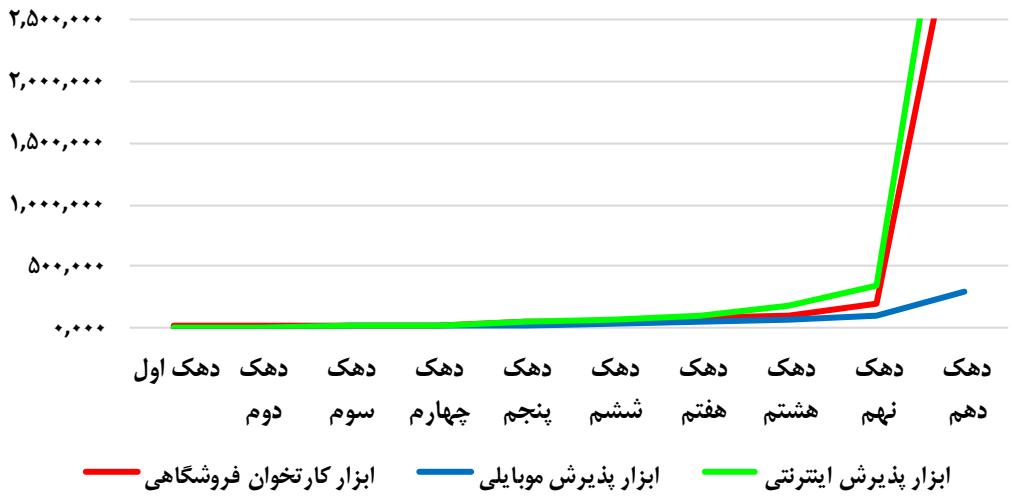

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه – مرداد۱۳۹۸

در شکل ۲-۱۸ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲،۵۰۰،۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۴،۷۳۰،۷۱۴/۶۱ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشگاهی در حدود ۳،۷۳۲،۴۲۰/۲۹ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۳۰۴،۸۵۵/۱۱ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

۳

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی‌ترین هدف شرکت‌های ارائه‌دهنده آن خدمات می‌باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت‌مندی مصرف کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت‌ها می‌باشد. کاهش خطاها و تراکنش‌های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس‌پذیری حس شده خدمات و دسترس پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می‌گردد در ادامه شاخص‌هایی برای سنجش این هدف ارائه می‌گردد.

۳-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"[۱۳]، "خطای پذیرندگی"[۱۴]، "خطای شاپرکی"[۱۵]، "خطای کاربری"[۱۶] و "خطای کسب و کار"[۱۷] طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۳-۱ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطادار) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۲/۲۴ درصدی تراکنش‌های موفق و ۷/۷۶ درصدی خطاهای رخداده در مرداد۹۸ دارد.

جدول ۳-۱ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها – مرداد۹۸

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۲،۳۵۵،۹۷۹،۷۳۰	۹۲/۲۴٪
تراکنش‌های ناموفق	۱۹۸،۳۳۳،۳۳۲	۷/۷۶٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۲،۵۵۴،۳۱۳،۰۶۲	۱۰۰/۰۰٪

۳-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در دو ماه تیر و مرداد۱۳۹۸ در جدول ۳-۲ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

---

[۱۳] علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.
[۱۴] علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.
[۱۵] علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.
[۱۶] علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیکی(دارندگان کارت) می‌باشد.
[۱۷] رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها – تیر و مرداد ۱۳۹۸

نوع تراکنش و انواع خطا		تیر۱۳۹۸	مرداد۱۳۹۸	درصد تغییرات
ناموفق	خطای پذیرندگی	۱،۶۲۳،۷۹۳	۱،۶۶۰،۹۲۶	۲/۲۹٪
	خطای کاربری	۱۷۸،۴۸۱،۷۰۲	۱۷۷،۴۹۵،۲۵۳	-۰/۵۵٪
	خطای صادرکنندگی	۲۵،۲۶۸،۲۲۰	۱۶،۴۳۰،۲۰۶	-۳۴/۹۸٪
	خطای شاپرکی	۹۰۷،۴۳۶	۸۳۹،۰۵۲	-۷/۵۴٪
	خطای کسب و کار	۲،۰۷۳،۷۸۵	۱،۹۰۷،۸۹۵	-۸/۰۰٪
	تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۲۰۸،۳۵۴،۹۳۶	۱۹۸،۳۳۳،۳۳۲	-۴/۸۱٪
موفق	تعداد کل تراکنش‌های موفق	۲،۳۴۱،۴۶۵،۳۶۱	۲،۳۵۵،۹۷۹،۷۳۰	۰/۶۲٪
تعداد کل تراکنش‌ها		۲،۵۴۹،۸۲۰،۲۹۷	۲،۵۵۴،۳۱۳،۰۶۲	۰/۱۸٪

بر اساس اطلاعات جدول ۲-۳ ملاحظه می‌شود که در مرداد ماه۱۳۹۸ تعداد خطاها در گروه خطاهای پذیرندگی و کسب و کار با کاهش همراه بوده است.

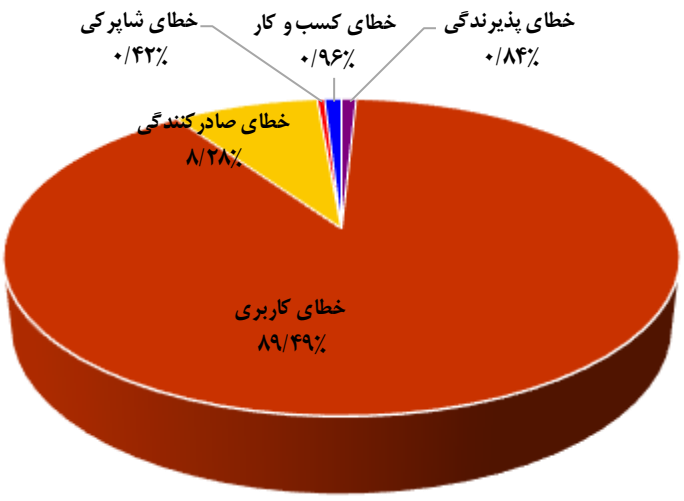

شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق – مرداد۱۳۹۸

همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۹/۴۹ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به

عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می‌باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخداده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - مرداد۱۳۹۸

نوع تراکنش و انواع خطا		تعداد	سهم
موفق	تراکنش‌های موفق	۲،۳۵۵،۹۷۹،۷۳۰	۹۲/۲۴٪
ناموفق	خطای پذیرندگی	۱،۶۶۰،۹۲۶	۰/۰۷٪
	خطای کاربری	۱۷۷،۴۹۵،۲۵۳	۶/۹۵٪
	خطای صادرکنندگی	۱۶،۴۳۰،۲۰۶	۰/۶۴٪
	خطای شاپرکی	۸۳۹،۰۵۲	۰/۰۳٪
	خطای کسب و کار	۱،۹۰۷،۸۹۵	۰/۰۷٪
تعداد کل تراکنش‌ها		۲،۵۵۴،۳۱۳،۰۶۲	۱۰۰/۰۰٪

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۳-۲ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در شکل آمده است.

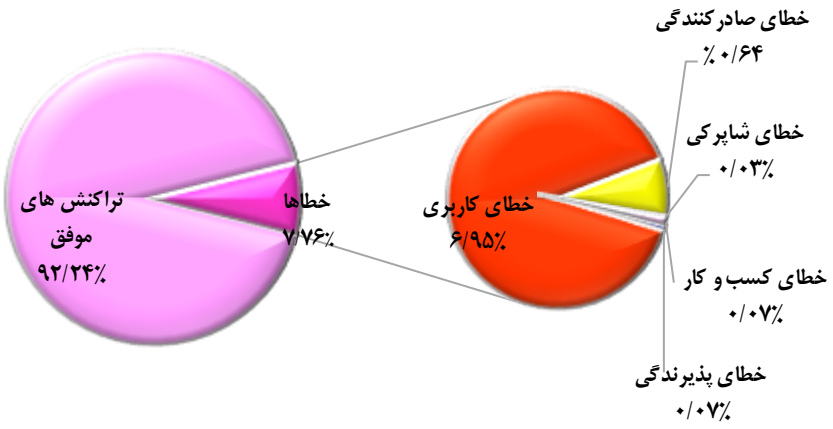

شکل ۳-۲ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها – مرداد۱۳۹۸

همانگونه که در شکل ۳-۲ فوق ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای شاپرکی با سهم ۰/۰۳ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۴۲ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۳-۱ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در دو ماه تیر و مرداد ۱۳۹۸ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا – تیر و مرداد ۱۳۹۸

نوع تراکنش و انواع خطا		سهم از کل تراکنش‌ها تیر۱۳۹۸	سهم از کل تراکنش‌ها مرداد۱۳۹۸	تغییر سهم
ناموفق	خطای پذیرندگی	۰/۰۶٪	۰/۰۷٪	۰/۰۰۱٪
	خطای کاربری	۷/۰۰٪	۶/۹۵٪	-۰/۰۵۱٪
	خطای صادرکنندگی	۰/۹۹٪	۰/۶۴٪	-۰/۳۴۸٪
	خطای شاپرکی	۰/۰۴٪	۰/۰۳٪	-۰/۰۰۳٪
	کسب و کار	۰/۰۸٪	۰/۰۷٪	-۰/۰۰۷٪
	تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۸/۱۷٪	۷/۷۶٪	-۰/۴۰۷٪
موفق	تعداد کل تراکنش‌های موفق	۹۱/۸۳٪	۹۲/۲۴٪	۰/۴۰۷٪
تعداد کل تراکنش‌ها		۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی کاربری، صادرکنندگی، شاپرکی و کسب و کار در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی پذیرندگی از کل تراکنش‌های مرداد۱۳۹۸ نسبت به تیر ماه می‌باشد.

۳-۳ دسترس‌پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم‌ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می‌باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترس‌پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش‌های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش‌ها محاسبه می‌کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترس‌پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

تراکنش‌های موفق	مرداد۱۳۹۷		تیر۱۳۹۸		مرداد۱۳۹۸	
	تعداد تراکنش‌ها	دسترس‌پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس‌پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس‌پذیری حس شده
تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت[۱۸]	۲،۰۱۱،۴۳۴،۹۲۶	۹۸/۷۷٪	۲،۵۱۹،۹۴۷،۰۶۳	۹۸/۸۳٪	۲،۵۳۳،۴۷۴،۹۸۳	۹۹/۱۸٪
تراکنش‌های موفق سیستمی شاپرکی[۱۹]	۲،۰۳۵،۸۵۹،۹۷۵	۹۸/۷۷٪	۲،۵۴۸،۹۱۲،۸۶۱	۹۹/۹۶٪	۲،۵۵۳،۴۷۴،۰۱۰	۹۹/۹۷٪
تعداد کل تراکنش	۲،۰۳۶،۴۷۸،۶۷۴	-	۲،۵۴۹،۸۲۰،۲۹۷	-	۲،۵۵۴،۳۱۳،۰۶۲	-

جدول ۳-۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۷ درصدی خدمات شرکت شاپرک در مرداد۱۳۹۸ می‌باشد که نسبت به مرداد۱۳۹۷ تغییر ۰/۴۱ درصدی و نسبت به تیر۱۳۹۸ رشد ۰/۳۶ درصدی داشته است.

---

[۱۸] تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

[۱۹] تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخداده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام[۲۰]رخداده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می‌بایست نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخداده در شبکه پرداخت شاپرک – تیر و مرداد۱۳۹۸

تراکنش‌های ناتمام	تیر۱۳۹۸	مرداد۱۳۹۸	تغییرات
تعداد تراکنش‌های ناتمام	۳۳۱،۱۰۷	۴۶۴،۰۳۲	۴۰/۱۵٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۲،۳۴۱،۴۶۵،۳۶۱	۲،۳۵۵،۹۷۹،۷۳۰	۰/۶۲٪
نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها	۰/۰۱۴٪	۰/۰۲۰٪	۰/۰۰۵۶٪

**در گزارش‌های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود*

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام مرداد ماه نسبت به تیر ماه با رشد ۴۰/۱۵ درصدی همراه بوده است. همزمان با رشد ۰/۶۲ درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در مرداد۱۳۹۸ نسبت به تیر ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با افزایش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته افزایش ۰/۰۰۵۶ درصدی را تجربه نموده است.

[۲۰] تراکنش دارنده‌ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سوییچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

۴-بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکت‌های PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهند که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکت‌های مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آن‌ها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه‌ی بازار هریک از شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت خواهد نمود.

در این بخش عملکرد شرکت‌های PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکت‌ها در بازار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود.

۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

به‌منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارتی، در دو شکل ۴-۱ و شکل ۴-۲ ترسیم شده است.

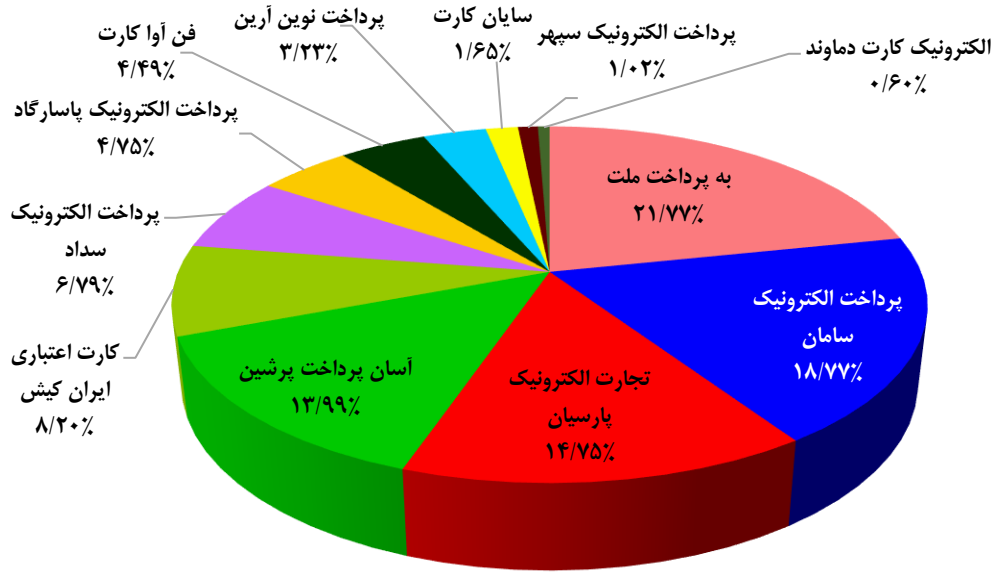

شکل ۴-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها – مرداد ۱۳۹۸

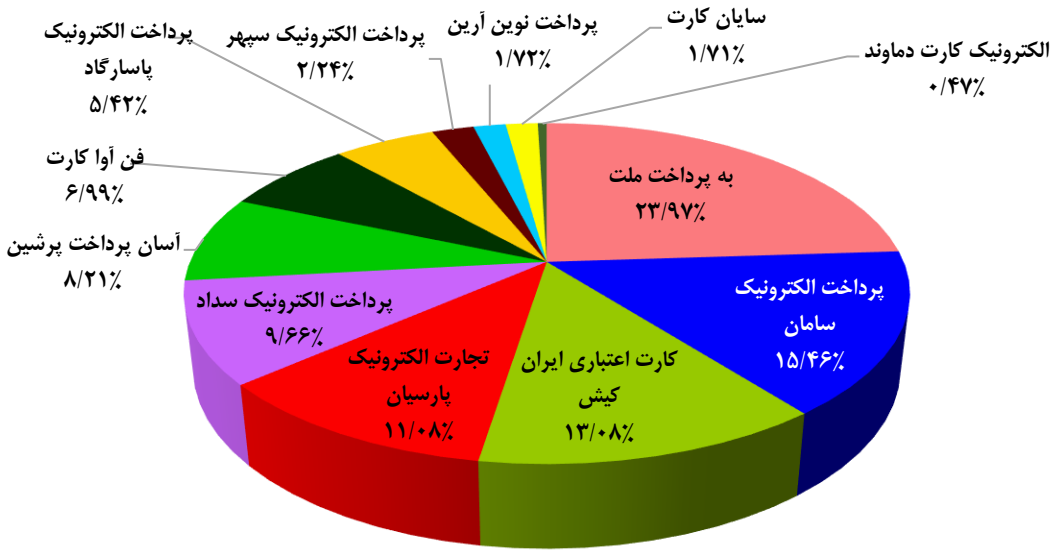

شکل ۴-۲ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها – مرداد ۱۳۹۸

همانگونه که در دو شکل فوق ملاحظه می‌گردد، شرکت "به‌پرداخت ملت" با سهم ۲۱/۷۷ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۲۳/۹۷ درصدی از مبلغ آن‌ها همچنان بیشترین سهم را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست هر دو بازار قرار گرفته است. اختلاف سهم مبلغی نزدیک به ۹ درصد بین دو شرکت نخست بازار، نقش شرکت "به‌پرداخت ملت" را در میزان ارزش ریالی تراکنش‌های پرداخت کارت به روشنی نشان می‌دهد. این در حالی‌ست که شاخص فوق در مولفه تعدادی رقمی کمتر از سه درصد است.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش تیر ماه سال ۹۸، حکایت از آن دارد که در مولفه سهم مبلغی و تعدادی تغییری در ترتیب شرکت‌ها بر حسب بیشترین میزان سهم از مبلغ و تعداد تراکنش‌ها رخ نداده است.

۲-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار

می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی تیر و مرداد ۹۸ در جدول ۴-۱ ارائه شده است.

در مرداد ماه شرکت "به‌پرداخت ملت" همچنان با پوشش ۲۳/۷۹ درصد از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. در ماه جاری تراکنش‌های این ابزار در همه‌ی شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات رشد مثبت داشته است. همچنین شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۳۷/۲۶ درصد از سهم بازار تراکنش‌های اینترنتی، به‌عنوان ارائه‌دهنده‌ی خدمات به بیشترین تعداد تراکنش‌های مذکور محسوب می‌شود. عمده‌ی شرکت‌ها در تراکنش‌های اینترنتی افزایش داشته‌اند. در این ماه همچنین شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پیشی گرفتن از شرکت "پرداخت نوین آرین" با پوشش ۲۸/۹۲ درصد از سهم تعدادی تراکنش‌های مزبور به‌عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته می‌شود.

جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش–تیر و مرداد ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۲/۳۶٪	۱۱/۹۴٪	-۰/۴۲٪	**۳۵/۶۱٪**	**۳۷/۲۶٪**	۱/۶۵٪	۲۲/۲۷٪	۲۱/۴۷٪	-۰/۸۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۶٪	۰/۶۸٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	**۲۳/۵۶٪**	**۲۳/۷۹٪**	۰/۲۳٪	۶/۹۸٪	۷/۱۴٪	۰/۱۵٪	۰/۶۷٪	۶/۴۴٪	۵/۷۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۴۷٪	۷/۴۴٪	-۰/۰۴٪	۴/۵۵٪	۴/۰۱٪	-۰/۵۴٪	۰/۰۶٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۳۶٪	۵/۲۸٪	-۰/۰۷٪	۱/۳۷٪	۱/۶۰٪	۰/۲۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۷/۹۸٪	۱۸/۳۸٪	۰/۳۹٪	۱۴/۹۷٪	۱۴/۰۴٪	-۰/۹۳٪	۲۸/۸۹٪	**۲۸/۹۲٪**	۰/۰۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۰٪	۱/۱۳٪	۰/۰۳٪	۰/۳۴٪	۰/۳۴٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۱/۴۲٪	۱/۳۸٪	-۰/۰۴٪	۴/۶۰٪	۵/۰۵٪	۰/۴۵٪	**۳۳/۷۷٪**	۲۸/۲۲٪	-۵/۵۵٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۳۲٪	۱۴/۵۷٪	۰/۲۵٪	۲۸/۱۰٪	۲۶/۹۰٪	-۱/۲۰٪	۵/۷۲٪	۵/۸۶٪	۰/۱۳٪
سایان کارت	۱/۲۸٪	۱/۲۵٪	-۰/۰۳٪	۰/۱۰٪	۰/۲۴٪	۰/۱۴٪	۸/۳۰٪	۸/۷۴٪	۰/۴۴٪
فن آوا کارت	۴/۹۹٪	۴/۹۲٪	-۰/۰۷٪	۲/۳۸٪	۲/۴۲٪	۰/۰۵٪	۰/۲۵٪	۰/۲۳٪	-۰/۰۲٪
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۴۹٪	۹/۲۳٪	-۰/۲۶٪	۱/۰۰٪	۰/۹۹٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۶٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۴-۱ ملاحظه می‌شود، بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزارهای کارتخوان فروشگاهی و ابزار پذیرش اینترنتی در مرداد ماه ۹۸ نسبت به ماه گذشته در شرکت "آسان پرداخت پرشین" گزارش شده است. سهم تعدادی تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی آن کاهش ۰/۴۲ درصدی داشته اما در روندی معکوس سهم تعدادی تراکنش‌های اینترنتی این شرکت با افزایش ۱/۶۵ درصدی همراه بوده است.

در ابزار پذیرش موبایلی بیشترین اختلاف به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق دارد. سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی این شرکت با افزایش ۵/۷۷ درصدی همراه بوده است.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در شکل ۴-۳ نمایش داده شده است.

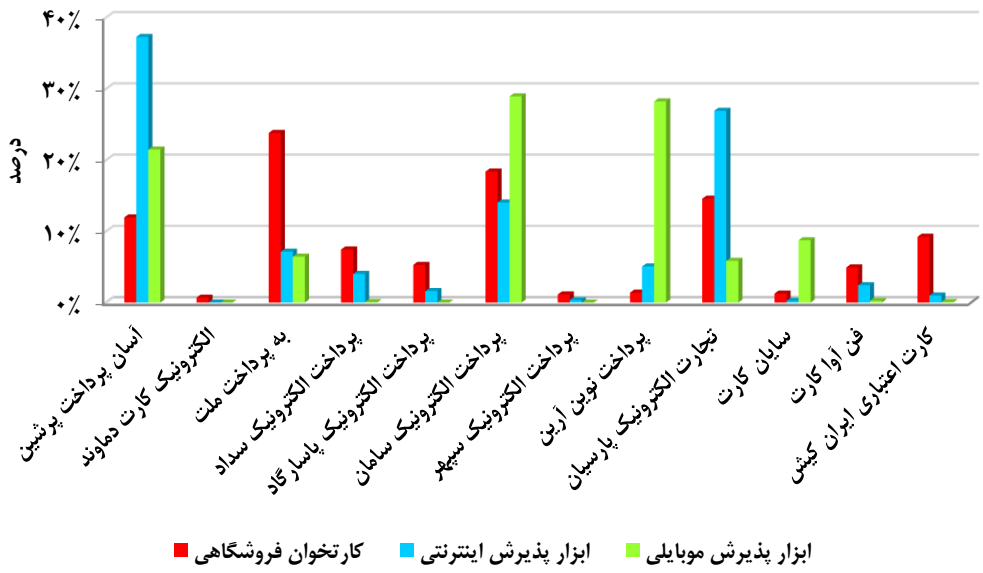

شکل ۴-۳ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش – مرداد ۱۳۹۸

سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی تیر و مرداد ۹۸ در جدول ۴-۲ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در مرداد ماه تغییری در شرکت‌های دارنده‌ی بیشترین سهم بازار مبلغی در هر سه ابزار کارتخوان فروشگاهی، اینترنتی و موبایلی نسبت به ماه گذشته رخ نداده است.

در این ماه همچنان شرکت "به‌پرداخت ملت" با پوشش ۲۳/۲۷ درصدی از مبالغ بازار کارتخوان فروشگاهی بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. این شرکت با رقمی معادل با ۳۱/۶۲ درصد بخش قابل توجهی از بازار مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی را نیز پشتیبانی می‌نماید. بیشتر شرکت‌ها در مرداد ماه با افزایش ارزش ریالی تراکنش‌های اینترنتی خود مواجه شده‌اند. در ابزار پذیرش موبایلی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کسب ۲۸/۹۱ درصد بیشترین سهم بازار مبلغی این تراکنش‌ها را کسب نموده است.

جدول ۴-۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش –تیر و مرداد ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۷۲٪	۸/۴۷٪	-۰/۲۶٪	۴/۸۷٪	۵/۱۸٪	۰/۳۰٪	۲۰/۹۹٪	۲۰/۲۸٪	-۰/۷۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۱٪	۰/۵۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	**۲۳/۲۸٪**	**۲۳/۲۷٪**	-۰/۰۱٪	**۳۲/۲۶٪**	**۳۱/۶۲٪**	-۰/۶۴٪	۰/۸۲٪	۵/۴۰٪	۴/۵۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۲۹٪	۱۰/۰۵٪	-۰/۲۴٪	۷/۳۵٪	۶/۲۲٪	-۱/۱۳٪	۰/۰۶٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۷۹٪	۵/۷۳٪	-۰/۰۶٪	۲/۴۰٪	۲/۶۰٪	۰/۲۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۳/۷۳٪	۱۴/۰۴٪	۰/۳۱٪	۲۸/۷۸٪	۲۸/۹۶٪	۰/۱۹٪	**۲۹/۰۷٪**	**۲۸/۹۱٪**	-۰/۱۶٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۳۶٪	۲/۴۲٪	۰/۰۶٪	۰/۵۱٪	۰/۵۹٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۱/۷۷٪	۱/۷۳٪	-۰/۰۴٪	۰/۷۷٪	۰/۸۱٪	۰/۰۴٪	۲۷/۷۴٪	۲۲/۹۴٪	-۴/۸۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۰/۱۳٪	۱۰/۵۵٪	۰/۴۲٪	۱۶/۱۵٪	۱۶/۴۶٪	۰/۳۱٪	۶/۶۲٪	۶/۸۹٪	۰/۲۷٪
سایان کارت	۱/۷۸٪	۱/۸۳٪	۰/۰۵٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۱۴/۲۹٪	۱۵/۰۹٪	۰/۸۰٪
فن آوا کارت	۷/۱۵٪	۷/۱۲٪	-۰/۰۳٪	۵/۲۹٪	۵/۹۷٪	۰/۶۸٪	۰/۳۲٪	۰/۳۶٪	۰/۰۳٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۵۰٪	۱۴/۲۹٪	-۰/۲۱٪	۱/۶۱٪	۱/۵۷٪	-۰/۰۵٪	۰/۰۸٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۴-۲ ملاحظه می‌شود، بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی در ماه مرداد نسبت به تیر در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با ۰/۴۲ درصد افزایش گزارش شده است. بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در ماه مرداد نسبت به تیر در شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با ۱/۱۳ درصد کاهش گزارش شده است. بالاترین اختلاف در سهم ارزش ریالی تراکنش‌های اینترنتی را شرکت "پرداخت نوین آرین" با ۴/۸۰ درصد کاهش نمایش می‌دهد. این تغییر در تراکنش‌های موبایلی به دلیل رفتار افزایشی شرکت "به پرداخت ملت" ارزیابی می‌شود.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنش‌های شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوما همسو نبوده و حتی میزان آن‌ها نیز هم اندازه نیستند. شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در مرداد ۱۳۹۸ نمایش می‌دهد.

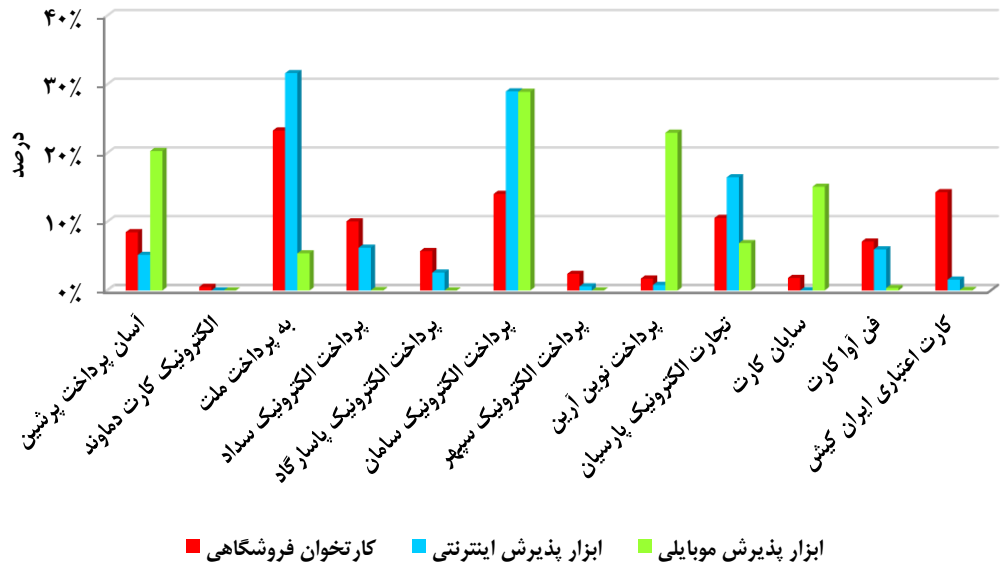

شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – مرداد ۱۳۹۸

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" علی‌رغم ثبت روند رو به رشد، همچنان کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار کلیه ابزارهای پذیرش بسیار ناچیز است.

۳-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس برای دو ماه متوالی تیر و مرداد ۹۸ در جدول ۴-۳ ارائه شده است. در این ماه بر تعداد تراکنش‌های همه‌ی شرکت‌ها در هر سه نوع سرویس افزوده شده است.

شرکت "به‌پرداخت ملت" با پوشش ۲۳/۵۴ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، بالاترین سهم را در اختیار دارد. شرکت فوق همانند گذشته با کسب ۱۸/۷۰ درصد از سهم بازار تراکنش‌های مانده‌گیری، به بالاترین حجم از این گونه تراکنش‌ها نیز خدمت ارائه می‌دهد.

در حوزه تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۲۶/۱۶ درصد از بازار تراکنش‌های فوق، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴-۳ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس–تیر و مرداد ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های ماندگیری		
	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۲/۵۱٪	۱۲/۱۳٪	-۰/۳۸٪	**۲۵/۹۵٪**	**۲۶/۱۶٪**	۰/۲۱٪	۱۶/۸۴٪	۱۶/۹۳٪	۰/۰۹٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۳٪	۰/۶۶٪	۰/۰۲٪	۰/۱۷٪	۰/۱۸٪	۰/۰۱٪	۰/۶۵٪	۰/۶۷٪	۰/۰۲٪
به پرداخت ملت	**۲۳/۳۴٪**	**۲۳/۵۴٪**	۰/۲۱٪	۷/۳۹٪	۱۰/۳۱٪	۲/۹۲٪	**۱۸/۷۱٪**	**۱۸/۷۰٪**	-۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۲۶٪	۷/۱۹٪	-۰/۰۷٪	۳/۶۰٪	۳/۴۹٪	-۰/۱۱٪	۷/۹۸٪	۷/۹۲٪	-۰/۰۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۱۰٪	۵/۰۳٪	-۰/۰۶٪	۲/۴۴٪	۲/۴۲٪	-۰/۰۲٪	۵/۵۲٪	۵/۴۶٪	-۰/۰۵٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۱۴٪	۱۸/۴۵٪	۰/۳۱٪	۲۲/۰۵٪	۲۲/۳۹٪	۰/۳۴٪	۱۵/۱۶٪	۱۵/۳۱٪	۰/۱۵٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۰۸٪	۱/۱۰٪	۰/۰۳٪	۰/۲۷٪	۰/۲۷٪	۰/۰۰٪	۱/۳۶٪	۱/۳۶٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۱/۶۹٪	۱/۶۸٪	-۰/۰۱٪	۱۷/۵۵٪	۱۵/۱۵٪	-۲/۴۰٪	۱/۲۶٪	۱/۲۲٪	-۰/۰۴٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۸۷٪	۱۵/۱۹٪	۰/۳۲٪	۱۲/۳۲٪	۱۱/۱۰٪	-۱/۲۳٪	۱۵/۷۲٪	۱۵/۹۷٪	۰/۲۵٪
سایان کارت	۱/۲۳٪	۱/۲۱٪	-۰/۰۲٪	۴/۵۶٪	۴/۹۱٪	۰/۳۵٪	۱/۳۹٪	۱/۳۶٪	-۰/۰۳٪
فن آوا کارت	۴/۸۱٪	۴/۷۴٪	-۰/۰۶٪	۲/۲۴٪	۲/۱۶٪	-۰/۰۸٪	۵/۷۹٪	۵/۷۵٪	-۰/۰۴٪
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۳۵٪	۹/۰۷٪	-۰/۲۹٪	۱/۴۶٪	۱/۴۷٪	۰/۰۱٪	۹/۶۲٪	۹/۳۶٪	-۰/۲۷٪

همانگونه که در جدول ۴-۳ ملاحظه می‌شود، بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید در ماه مرداد نسبت به تیر ماه با کاهش رقم ناچیز ۰/۳۸ درصدی در شرکت "آسان پرداخت پرشین" اتفاق افتاده است. شرکت "به پرداخت ملت" در سهم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ خود با افزایش ۲/۹۲ درصدی بیشترین اختلاف در سهم تعدادی این تراکنش‌ها را رقم زده است. این اختلاف سهم در تراکنش‌های ماندگیری نیز با رقم منفی ۰/۲۷ درصد در شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" مشاهده می‌شود.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت در شکل ۴-۵ نمایش داده شده است.

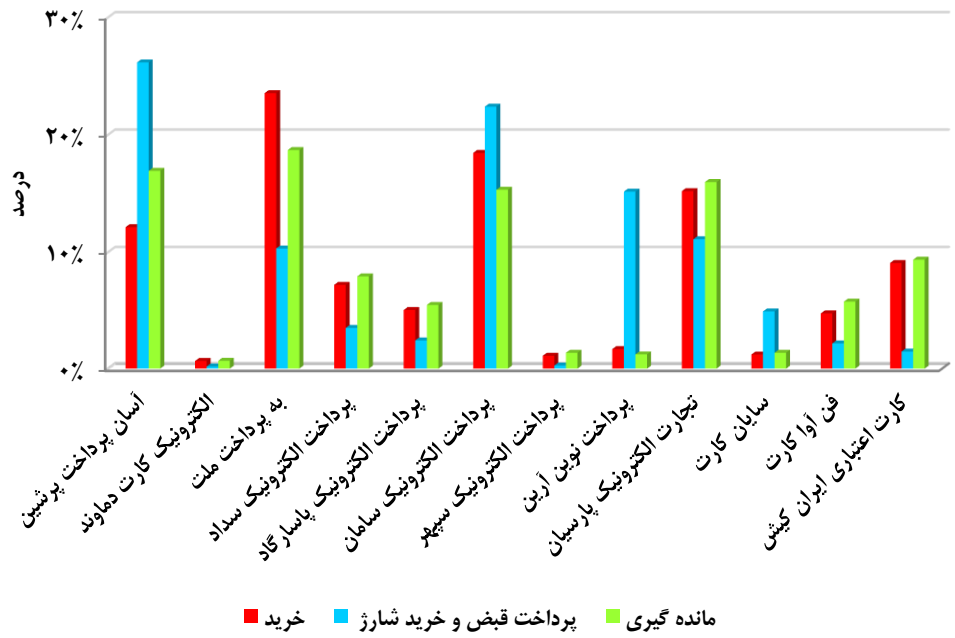

شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس – مرداد ۱۳۹۸

سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت برای دو ماه متوالی تیر و مرداد ۹۸ در جدول ۴-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در مرداد ماه شرکت "به‌پرداخت ملت" همچنان با پوشش ۲۴/۴۱ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، به‌عنوان بالاترین دارنده‌ی سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور محسوب می‌گردد.

در مرداد ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با پیشی گرفتن از "پرداخت الکترونیک سداد" با کسب سهم مبلغی ۲۲/۹۱ درصد در مبالغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ از سایر شرکت‌ها پیشی گرفته است و از بالاترین میزان ارزش ریالی این تراکنش‌ها پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس–تیر و مرداد ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۳۴٪	۸/۱۰٪	-۰/۲۴٪	۱۱/۱۲٪	۱۲/۲۱٪	۱/۰۹٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۴۷٪	۰/۴۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	**۲۴/۵۲٪**	**۲۴/۴۱٪**	-۰/۱۱٪	۶/۹۱٪	۷/۹۴٪	۱/۰۳٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۵۷٪	۹/۴۲٪	-۰/۱۵٪	**۲۴/۲۷٪**	۱۸/۳۵٪	-۵/۹۲٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۵۰٪	۵/۴۶٪	-۰/۰۴٪	۴/۲۳٪	۳/۹۱٪	-۰/۳۳٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۵/۳۰٪	۱۵/۶۰٪	۰/۳۰٪	۹/۶۸٪	۱۰/۲۴٪	۰/۵۵٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۲۴٪	۲/۳۰٪	۰/۰۶٪	۰/۳۱٪	۰/۳۵٪	۰/۰۴٪
پرداخت نوین آرین	۱/۷۱٪	۱/۶۸٪	-۰/۰۴٪	۳/۵۷٪	۳/۲۸٪	-۰/۲۹٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۰/۳۵٪	۱۰/۷۵٪	۰/۴۰٪	۲۱/۳۹٪	**۲۲/۹۱٪**	۱/۵۲٪
سایان کارت	۱/۶۵٪	۱/۶۹٪	۰/۰۴٪	۱/۹۴٪	۲/۲۱٪	۰/۲۷٪
فن آوا کارت	۷/۰۰٪	۷/۰۳٪	۰/۰۳٪	۵/۴۲٪	۵/۵۴٪	۰/۱۳٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۳/۳۵٪	۱۳/۰۸٪	-۰/۲۷٪	۱۱/۱۲٪	۱۳/۰۱٪	۱/۹۰٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در مرداد و تیر ماه با رقمی برابر با ۰/۴۰ درصد افزایش در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" اتفاق افتاده است. در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با کاهش ۵/۹۲ درصدی بیشترین اختلاف سهم را نسبت به سایر شرکت‌ها نشان می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در مرداد ماه ۱۳۹۸ نمایش می‌دهد.

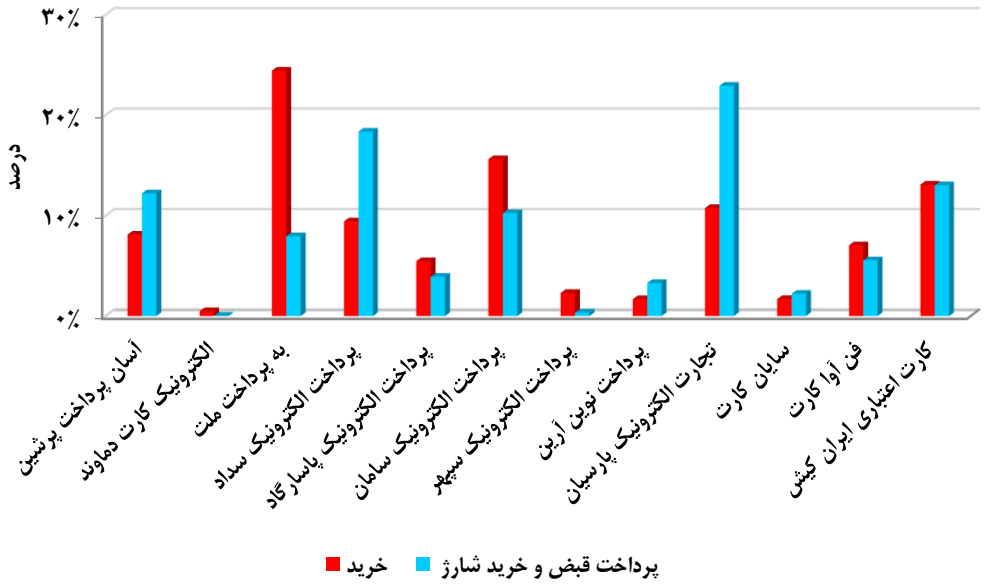

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس– مرداد ۱۳۹۸

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که شرکت "الکترونیک کارت دماوند" همچنان کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد و هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه می‌شود تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴-۵ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی تیر و مرداد ۹۸ را منعکس نموده است.

جدول ۴-۵ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP –تیر و مرداد ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات
	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	
آسان پرداخت پرشین	۰/۰۲۷٪	۰/۰۴۵٪	۰/۰۱۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۴۳۵٪	۰/۱۹۹٪	-۰/۲۳۷٪
به پرداخت ملت	۰/۰۴۵٪	۰/۰۴۲٪	-۰/۰۰۳٪
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۱۶۱٪	۰/۰۷۷٪	-۰/۰۸۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۰۵۱٪	۰/۱۲۳٪	۰/۰۷۱٪
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۰۹۶٪	۰/۰۹۳٪	-۰/۰۰۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۲۱٪	**۰/۰۱۰٪**	-۰/۰۱۱٪
پرداخت نوین آرین	۰/۰۷۷٪	۰/۰۵۸٪	-۰/۰۲۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	**۰/۰۱۵٪**	۰/۰۳۹٪	۰/۰۲۴٪
سایان کارت	۰/۰۷۶٪	۰/۰۸۳٪	۰/۰۰۷٪
فن آوا کارت	۰/۰۳۶٪	۰/۰۳۳٪	-۰/۰۰۲٪
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۱۰۱٪	۰/۱۱۳٪	۰/۰۱۲٪

*هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت Bol d نمایش داده شده است.

در ماه مرداد شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به‌دست آورده است. پس از این شرکت با سهم ۰/۰۱۰ درصدی تعداد خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها، شرکت‌های "فن‌آوا کارت" و "تجارت الکترونیک پارسیان" و نیز به ترتیب با کسب رقمی در حدود ۰/۰۳۳ و ۰/۰۳۹ درصدی در جایگاه بعدی از منظر کمترین میزان شاخص قرار گرفته‌اند. در ماه جاری شرکت "الکترونیک کارت دماوند" علی رغم ثبت بیشترین کاهش، بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد.

عملکرد متفاوت شرکت‌ها در کاهش و یا افزایش خطای پذیرندگی به‌طور کلی سبب افزایش ۲/۲۹ درصد از خطاهای مذکور در شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۴-۷ به تصویر کشیده شده است.

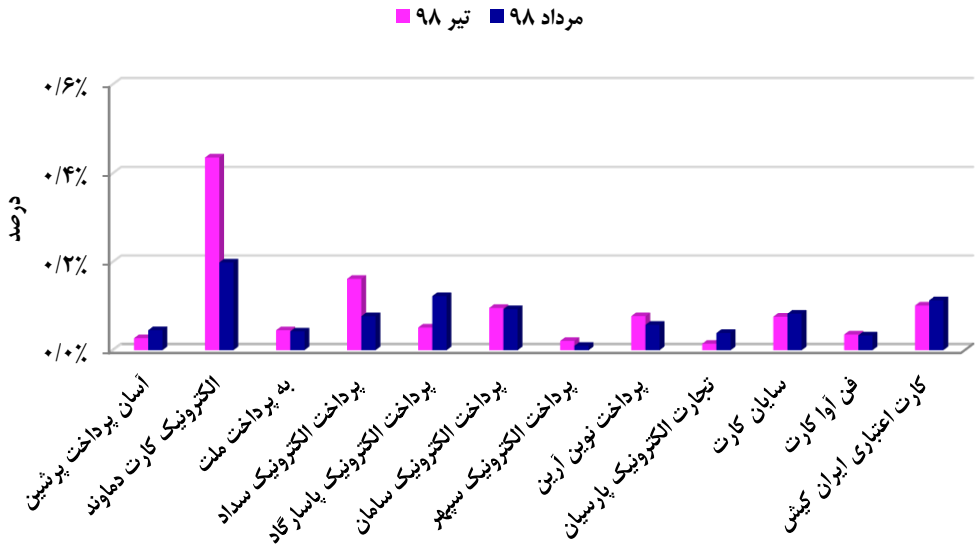

شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها –تیر و مرداد ۹۸

شرکت "الکترونیک کارت دماوند" که بیشترین رقم شاخص را نشان می‌دهد، در این ماه با ثبت بهترین عملکرد، بالاترین کاهش را با رقم ۰/۲۳۷ درصدی در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها تجربه کرده است.

۵-۱-۴- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال–هیرشمن[۲۱] به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال–هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود[۲۲]. شاخص هرفیندال– هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده

---

[۲۱] Herfindahl-Hirshman Index

[۲۲] برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف میشود:

$$HHI = \sum_{i=1}^{N} S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

می‌کند؛ به طوری‌که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال- هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به‌کار گرفت.

در جدول ۴-۷ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای مرداد سال ۹۸ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده‌است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال- هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۴-۷ محاسبه شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش– مرداد ۹۸

شاخص H-H و شرکت PSP	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
آسان پرداخت پرشین	۱۲	۱۴۳	۳۷	۱،۳۸۹	۲۱	۴۶۱
الکترونیک کارت دماوند	۱	۰	۰	۰	۰	۰
به پرداخت ملت	۲۴	۵۶۶	۷	۵۱	۶	۴۱
پرداخت الکترونیک سداد	۷	۵۵	۴	۱۶	۰	۰
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵	۲۸	۲	۳	۰	۰
پرداخت الکترونیک سامان	۱۸	۳۳۸	۱۴	۱۹۷	۲۹	۸۳۷
پرداخت الکترونیک سپهر	۱	۱	۰	۰	۰	۰
پرداخت نوین آرین	۱	۲	۵	۲۶	۲۸	۷۹۶
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۵	۲۱۲	۲۷	۷۲۴	۶	۳۴
سایان کارت	۱	۲	۰	۰	۹	۷۶
فن آوا کارت	۵	۲۴	۲	۶	۰	۰
کارت اعتباری ایران کیش	۹	۸۵	۱	۱	۰	۰
جمع	۱	۱،۴۵۶	۱	۲،۴۱۲	۱	۲،۲۴۶

در مرداد ماه ۱۳۹۸ شاخص هرفیندال– هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاهی عددی حدود ۱،۴۵۶ به‌دست آمده است (بین ۱،۰۰۰ تا ۱،۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب ارقامی در حدود ۲،۴۱۲ و ۲،۲۴۶ حاصل شده است (بیشتر از ۱،۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارهاست می‌باشد. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" و پس از آن دو تا حدودی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "پرداخت نوین آرین" و "آسان پرداخت پرشین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند.

اختلاف میزان شاخص هرفیندال–هیرشمن در ماه مرداد ۹۸ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۴-۸ ارائه شده است.

جدول ۴-۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در تیر و مرداد ۹۸

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	اختلاف	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	اختلاف	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	اختلاف
شاخص H-H	۱،۴۴۱	۱،۴۵۶	۱۵	۲،۳۸۱	۲،۴۱۲	۳۱	۲،۵۷۳	۲،۲۴۶	-۳۲۷

در ماه مرداد شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در ابزار پذیرش موبایلی کاهش چشم‌گیری داشته است و در دو ابزار دیگر افزایش نشان می‌دهد. این تغییرات در هیچ یک از ابزارهای پذیرش حایز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ کدام از آن‌ها تغییری پیدا نکرده است. پایین آمدن این شاخص بیانگر رو به کاهش بودن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و افزایش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است. این موضوع در بازار تراکنش‌های موبایلی متاثر از عملکرد شرکت‌های "به پرداخت ملت" و "پرداخت نوین آرین" ارزیابی می‌شود.

۶-۱-۴- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هریک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۴-۹ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای مرداد ۹۸ محاسبه شده‌است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده‌است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال- هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۴-۹ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس- مرداد ۹۸

شاخص H-H و شرکت PSP	خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ		مانده‌گیری	
	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
آسان پرداخت پرشین	۱۲	۱۴۷	۲۶	۶۸۴	۱۷	۲۸۶
الکترونیک کارت دماوند	۱	۰	۰	۰	۱	۰
به پرداخت ملت	۲۴	۵۵۴	۱۰	۱۰۶	۱۹	۳۵۰
پرداخت الکترونیک سداد	۷	۵۲	۳	۱۲	۸	۶۳
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵	۲۵	۲	۶	۵	۳۰
پرداخت الکترونیک سامان	۱۸	۳۴۱	۲۲	۵۰۱	۱۵	۲۳۴
پرداخت الکترونیک سپهر	۱	۱	۰	۰	۱	۲
پرداخت نوین آرین	۲	۳	۱۵	۲۳۰	۱	۱
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۵	۲۳۱	۱۱	۱۲۳	۱۶	۲۵۵
سایان کارت	۱	۱	۵	۲۴	۱	۲
فن آوا کارت	۵	۲۳	۲	۵	۶	۳۳
کارت اعتباری ایران کیش	۹	۸۲	۱	۲	۹	۸۸
جمع	۱۰۰	۱،۴۶۰	۱۰۰	۱،۶۹۴	۱	۱،۳۴۴

در مرداد ماه شاخص هرفیندال- هیرشمن در تراکنش‌های خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و مانده‌گیری به ترتیب ۱،۴۶۰، ۱،۶۹۴و ۱،۳۴۴ به‌دست آمده است (بین ۱،۰۰۰ تا ۱،۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزارهاست؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و همچنین مانده-گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد.

اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه مرداد ۹۸ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۴-۱۰ ارائه شده است.

جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در تیر و مرداد ۹۸

HHI	خرید			پرداخت قبض و خرید شارژ			مانده‌گیری		
	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	اختلاف	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	اختلاف	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	اختلاف
شاخص H-H	۱،۴۴۷	۱،۴۶۰	۱۳	۱،۷۲۱	۱،۶۹۴	-۲۷	۱،۳۳۷	۱،۳۴۴	۷

در ماه مرداد شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کاهش یافته و در تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری افزایش جزئی داشته است. کاهش این شاخص در سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ نشانگر کاهش تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت است. لازم به توضیح است که به دلیل رفتار سایر شرکت‌های بازار به‌ویژه شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت نوین آرین" در چند ماه اخیر از شدت تمرکز این بازار کاسته شده است.

۲-۴-بررسی عملکرد شرکت های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتخوان-های فروشگاهی، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هریک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتخوان فروشگاهی توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه تیر و مرداد ۹۸ در جدول ۴-۱۱ ارائه شده است.

در مرداد ماه ۱/۴۷ درصد بر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه‌ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته افزوده شده است. در ماه جاری برخی از شرکت‌ها کارتخوان فعال جدید در شبکه تعریف نموده‌اند و در بعضی دیگر نیز ریزش این نوع ابزار مشاهده می‌شود. شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" با کسب سهم بازار ۱۵/۷۰ درصدی به‌عنوان دارنده‌ی بالاترین تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی محسوب می‌گردد. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی را تعریف نموده است.

بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی فعال سیستمی نیز با افزایش ۱/۰۱ درصدی روبه‌رو بوده است. تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی در تمامی شرکت‌ها افزایش یافته است و همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" با سهم بازار ۵۹/۶۲ درصدی از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال پشتیبانی می‌کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت‌ها با بازتعریف برخی از کارتخوان‌های فروشگاهی خود به‌عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم‌افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می‌نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌کند تا با استفاده از نرم افزار این شرکت‌ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV۲ انجام دهند.

در بازار ابزار پذیرش موبایلی نیز شرکت "به‌پرداخت ملت" با رشد مثبت از این دسته از ابزارهای پذیرش روبه‌رو بوده است و همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۳/۶۰ درصد در اختیار دارد.

جدول ۴-۱۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی–تیر و مرداد ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۱۸٪	۷/۹۹٪	-۰/۱۹٪	**۶۰/۵۷٪**	**۵۹/۶۲٪**	-۰/۹۵٪	۶/۰۳٪	۵/۷۲٪	-۰/۳۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۶٪	۰/۶۶٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۳/۵۳٪	۱۳/۵۶٪	۰/۰۳٪	۱/۲۵٪	۱/۳۳٪	۰/۰۹٪	**۹۳/۱۳٪**	**۹۳/۶۰٪**	۰/۴۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۵۴٪	۱۰/۴۰٪	-۰/۱۴٪	۲/۲۷٪	۲/۲۶٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۷/۴۹٪	۷/۳۴٪	-۰/۱۵٪	۰/۶۲٪	۰/۶۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۳/۹۲٪	۱۴/۰۰٪	۰/۰۷٪	۵/۵۹٪	۵/۹۰٪	۰/۳۱٪	۰/۳۴٪	۰/۱۸٪	-۰/۱۶٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۱۸٪	۲/۱۷٪	-۰/۰۱٪	۰/۲۰٪	۰/۱۹٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۲/۱۶٪	۲/۱۶٪	-۰/۰۱٪	۶/۱۹٪	۶/۱۳٪	-۰/۰۶٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۹۰٪	۱۵/۱۹٪	۰/۲۹٪	۲/۲۸٪	۳/۳۰٪	۱/۰۲٪	۰/۴۱٪	۰/۴۱٪	-۰/۰۱٪
سایان کارت	۱/۸۰٪	۱/۷۶٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۹٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۸/۸۳٪	۹/۰۷٪	۰/۲۴٪	۰/۱۵٪	۰/۱۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	**۱۵/۸۰٪**	**۱۵/۷۰٪**	-۰/۱۰٪	۲۰/۸۰٪	۲۰/۴۰٪	-۰/۴۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪

همانگونه که جدول بالا نشان می‌دهد، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در هر دو ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی و اینترنتی به ترتیب با ۰/۲۹ و ۱/۰۲ درصد افزایش بیشترین اختلاف را با تیر ماه رقم زده است. سهم ابزار پذیرش موبایلی شرکت "به‌پرداخت ملت" نیز با افزایش ۰/۴۸ درصدی بالاترین تفاضل را نسبت به ماه گذشته نشان می‌دهند. این سهم از شرکت "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان" کاسته شده و به شرکت "به پرداخت ملت" اضافه شده است.

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش-دار در دو ماه متوالی تیر و مرداد ۹۸ در جدول ۴-۱۲ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، در این ماه همچنان شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در ابزار کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار با کسب ۱۴/۲۳ درصد با پیشی گرفتن از "کارت اعتباری ایران کیش" بالاترین سهم را در اختیار دارد.

در حوزه ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۴۲/۱۲ درصد سهم بازار، از سایر شرکت‌ها پیشی گرفته است. این شرکت علی‌رغم رشد تعداد تراکنش‌های اینترنتی خود بخشی از سهم خود را در تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار از دست داده است.

شرکت "به‌پرداخت ملت" نیز علی رغم کاهش چشم‌گیر در تعداد ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش‌دار همچنان با ۶۵/۴۳ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش موبایلی را در اختیار دارد.

جدول ۴-۱۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار–تیر و مرداد ۹۸

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف	تیر	مرداد	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۹/۱۰٪	۹/۰۲٪	-۰/۰۸٪	**۴۶/۲۰٪**	**۴۲/۱۲٪**	-۴/۰۸٪	۹/۹۶٪	۱۲/۲۳٪	۲/۲۷٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۳٪	۰/۷۳٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۳/۹۶٪	۱۴/۰۰٪	۰/۰۴٪	۱۳/۳۵٪	۱۵/۲۰٪	۱/۸۴٪	**۷۱/۴۱٪**	**۶۵/۴۳٪**	-۵/۹۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۶۸٪	۱۰/۵۳٪	-۰/۱۵٪	۶/۲۶٪	۶/۸۱٪	۰/۵۵٪	۱/۲۲٪	۱/۴۳٪	۰/۲۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸/۲۳٪	۸/۱۶٪	-۰/۰۷٪	۳/۲۸٪	۳/۷۲٪	۰/۴۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۰۷٪	۱۴/۱۸٪	۰/۱۱٪	۱۵/۴۴٪	۱۸/۶۲٪	۳/۱۸٪	۸/۴۷٪	۹/۲۵٪	۰/۷۸٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۳۶٪	۲/۳۹٪	۰/۰۳٪	۱/۵۲٪	۱/۶۹٪	۰/۱۸٪	۰/۰۵٪	۰/۰۶٪	۰/۰۱٪
پرداخت نوین آرین	۲/۱۸٪	۲/۱۵٪	-۰/۰۲٪	۰/۹۴٪	۱/۱۲٪	۰/۱۹٪	۳/۷۳٪	۴/۶۶٪	۰/۹۳٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۳/۸۷٪	**۱۴/۲۳٪**	۰/۳۶٪	۷/۲۹٪	۷/۴۸٪	۰/۱۹٪	۱/۸۶٪	۳/۰۴٪	۱/۱۸٪
سایان کارت	۱/۹۷٪	۱/۹۳٪	-۰/۰۵٪	۰/۰۶٪	۰/۰۷٪	۰/۰۱٪	۱/۰۱٪	۱/۱۸٪	۰/۱۷٪
فن آوا کارت	۸/۳۸٪	۸/۴۹٪	۰/۱۱٪	۰/۴۸٪	۰/۵۴٪	۰/۰۶٪	۰/۷۵٪	۰/۹۳٪	۰/۱۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	**۱۴/۴۸٪**	۱۴/۱۹٪	-۰/۳۰٪	۵/۱۶٪	۲/۶۰٪	-۲/۵۶٪	۱/۵۴٪	۱/۸۰٪	۰/۲۶٪

با توجه به جدول فوق ملاحظه می‌شود که در بازار کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با افزایش ۰/۳۶ درصدی در سهم خود نسبت به ماه گذشته مواجه شده است. در روندی معکوس سهم ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار در شرکت "آسان پرداخت پرشین" با ریزش قابل ملاحظه‌ی ۴/۰۸ درصدی مشاهده می‌شود. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با کاهش ۵/۹۸ درصدی بیشترین اختلاف سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی نسبت به ماه گذشته داشته است.

۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی

کارتخوان فروشگاهی به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ[۲۳] تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاهی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاهی در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

---

[۲۳] تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در تیر ۹۸ رقمی در حدود ۸۸ درصد بوده که بالغ بر ۹۰ درصد مبالغ تراکنش های این شبکه را جابجا می نماید.

۱-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور در مرداد ماه ۱۳۹۸ در جدول ۴-۱۳ ارائه شده‌است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، در مجموع شرکت‌های "به‌پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. شرکت "به-پرداخت ملت" تقریبا در تمام استان‌ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت‌ها از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۴-۱۳ سهم بازار هر شرکتPSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان- مرداد ۹۸

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۹/۵۰٪	۰/۴۰٪	**۲۵/۰۸٪**	۸/۲۱٪	۶/۳۱٪	۱۷/۳۱٪	۱/۲۴٪	۱/۷۵٪	۱۳/۱۳٪	۲/۰۹٪	۶/۳۴٪	۸/۶۴٪
آذربایجان غربی	۱۱/۲۸٪	۰/۶۶٪	**۲۶/۹۶٪**	۶/۲۹٪	۵/۹۱٪	۱۷/۱۸٪	۱/۵۴٪	۱/۲۶٪	۱۱/۹۶٪	۱/۱۸٪	۶/۴۶٪	۹/۳۳٪
اردبیل	۱۲/۴۴٪	۰/۲۸٪	**۲۹/۰۲٪**	۷/۸۰٪	۴/۸۲٪	۱۶/۶۸٪	۱/۵۲٪	۰/۵۳٪	۹/۵۰٪	۱/۳۶٪	۵/۵۳٪	۱۰/۵۱٪
اصفهان	۱۸/۸۲٪	۰/۶۷٪	**۲۴/۶۱٪**	۹/۹۵٪	۵/۰۴٪	۱۲/۹۱٪	۱/۰۹٪	۰/۹۷٪	۱۳/۶۸٪	۰/۷۸٪	۴/۲۱٪	۷/۲۷٪
البرز	۹/۶۲٪	۰/۵۲٪	**۲۲/۴۷٪**	۶/۴۱٪	۶/۸۸٪	۱۷/۶۰٪	۰/۸۳٪	۱/۵۱٪	۱۷/۶۰٪	۱/۵۶٪	۵/۷۰٪	۹/۲۸٪
ایلام	۱۰/۵۰٪	۰/۰۱٪	**۴۱/۴۱٪**	۷/۷۸٪	۲/۰۳٪	۸/۰۶٪	۱/۰۴٪	۰/۹۱٪	۹/۸۱٪	۲/۱۴٪	۵/۷۱٪	۱۰/۶۰٪
بوشهر	۱۳/۸۵٪	۲/۱۸٪	**۲۵/۸۴٪**	۳/۲۶٪	۲/۴۰٪	۱۵/۴۲٪	۲/۳۰٪	۱/۶۹٪	۱۳/۹۱٪	۱/۱۲٪	۶/۲۵٪	۱۱/۷۷٪
تهران	۷/۷۱٪	۰/۲۶٪	**۲۳/۴۸٪**	۴/۸۷٪	۷/۶۱٪	۲۳/۴۳٪	۰/۸۶٪	۱/۵۰٪	۱۶/۲۹٪	۱/۱۲٪	۴/۲۷٪	۸/۶۱٪
چهارمحال وبختیاری	۱۸/۳۱٪	۰/۲۳٪	**۲۲/۷۵٪**	۹/۸۹٪	۴/۷۵٪	۱۸/۶۶٪	۱/۸۷٪	۰/۳۹٪	۱۲/۶۷٪	۱/۹۳٪	۲/۲۷٪	۶/۲۷٪
خراسان جنوبی	۱۶/۳۵٪	۰/۶۷٪	**۳۴/۹۰٪**	۵/۳۱٪	۳/۰۵٪	۱۲/۱۵٪	۱/۲۱٪	۱/۶۶٪	۱۰/۳۶٪	۱/۸۲٪	۲/۸۲٪	۹/۷۰٪
خرسان رضوی	۹/۳۴٪	۰/۵۵٪	**۲۰/۱۹٪**	۹/۶۷٪	۵/۲۴٪	۱۸/۹۸٪	۱/۳۲٪	۳/۲۴٪	۱۶/۱۷٪	۰/۷۷٪	۴/۷۸٪	۹/۷۵٪
خراسان شمالی	۸/۲۲٪	۰/۸۲٪	**۲۹/۴۳٪**	۶/۸۸٪	۱/۷۴٪	۲۰/۴۶٪	۲/۳۶٪	۰/۶۹٪	۱۲/۵۹٪	۱/۹۳٪	۲/۴۲٪	۱۲/۴۵٪
خوزستان	۱۰/۲۵٪	۲/۲۲٪	**۲۱/۰۳٪**	۸/۴۶٪	۶/۳۵٪	۱۵/۵۳٪	۰/۷۹٪	۱/۴۴٪	۱۲/۸۲٪	۱/۴۶٪	۶/۷۵٪	۱۲/۹۱٪
زنجان	۷/۶۵٪	۱/۸۰٪	**۳۶/۰۹٪**	۶/۸۱٪	۴/۷۱٪	۱۲/۶۰٪	۱/۱۱٪	۰/۹۲٪	۱۲/۳۶٪	۱/۴۲٪	۳/۱۷٪	۱۱/۳۵٪

سمنان	۱۸/۳۹٪	۰/۰۱٪	**۲۷/۳۳٪**	۸/۶۲٪	۲/۳۰٪	۱۶/۲۵٪	۱/۲۶٪	۰/۹۳٪	۷/۹۲٪	۱/۷۲٪	۳/۳۶٪	۱۱/۹۲٪
سیستان وبلوچستان	۱۱/۳۱٪	۰/۰۰٪	۲۱/۰۹٪	۱۳/۴۹٪	۱/۹۸٪	**۲۹/۷۴٪**	۱/۵۰٪	۰/۲۶٪	۶/۲۹٪	۱/۳۶٪	۳/۱۸٪	۹/۸۲٪
فارس	۱۷/۶۳٪	۰/۸۲٪	**۲۳/۸۳٪**	۷/۶۹٪	۳/۸۷٪	۱۴/۱۱٪	۰/۷۱٪	۲/۳۰٪	۱۲/۳۱٪	۰/۹۱٪	۷/۸۱٪	۸/۰۲٪
قزوین	۱۱/۵۵٪	۲/۱۴٪	**۲۹/۲۹٪**	۷/۳۳٪	۴/۵۰٪	۱۴/۱۳٪	۱/۶۳٪	۰/۸۴٪	۱۱/۹۰٪	۱/۷۰٪	۴/۷۲٪	۱۰/۲۶٪
قم	۱۲/۹۷٪	۰/۰۱٪	**۲۹/۶۵٪**	۵/۴۶٪	۵/۵۸٪	۱۹/۳۳٪	۰/۸۶٪	۰/۴۳٪	۱۲/۵۸٪	۱/۰۶٪	۴/۳۰٪	۷/۷۸٪
کردستان	۱۰/۳۴٪	۰/۳۶٪	۲۳/۶۱٪	۶/۶۰٪	۳/۳۹٪	**۲۷/۹۶٪**	۰/۹۳٪	۱/۶۸٪	۱۰/۴۸٪	۱/۳۵٪	۳/۹۶٪	۹/۳۴٪
کرمان	**۲۲/۳۵٪**	۰/۲۰٪	۲۱/۳۴٪	۷/۲۴٪	۲/۰۳٪	۱۷/۴۳٪	۰/۸۱٪	۰/۳۵٪	۱۹/۸۶٪	۰/۷۳٪	۲/۳۵٪	۵/۳۲٪
کرمانشاه	۸/۵۵٪	۰/۰۰٪	**۲۲/۷۱٪**	۹/۰۲٪	۵/۰۲٪	۱۳/۲۳٪	۲/۰۷٪	۰/۵۰٪	۱۳/۳۸٪	۱/۵۶٪	۸/۴۰٪	۱۵/۵۵٪
کهگیلویه وبویراحمد	۲۱/۷۵٪	۰/۰۱٪	**۲۸/۸۵٪**	۴/۳۳٪	۳/۴۷٪	۱۷/۶۲٪	۰/۷۳٪	۰/۵۵٪	۹/۴۰٪	۲/۵۴٪	۳/۳۳٪	۷/۴۲٪
گلستان	۱۲/۹۷٪	۰/۷۴٪	**۲۳/۱۷٪**	۷/۵۲٪	۳/۴۷٪	۱۵/۵۳٪	۱/۴۸٪	۱/۷۸٪	۱۹/۸۴٪	۱/۷۵٪	۴/۱۵٪	۷/۶۰٪
گیلان	۹/۷۲٪	۰/۸۲٪	**۱۸/۷۴٪**	۱۰/۷۶٪	۸/۰۰٪	۱۷/۵۸٪	۱/۶۴٪	۱/۱۹٪	۱۲/۳۷٪	۱/۹۰٪	۶/۵۶٪	۱۰/۷۲٪
لرستان	۱۱/۰۱٪	۰/۰۰٪	**۲۱/۸۲٪**	۸/۶۱٪	۵/۶۳٪	۲۰/۲۸٪	۱/۰۷٪	۰/۳۰٪	۱۳/۱۵٪	۱/۶۱٪	۶/۳۰٪	۱۰/۲۱٪
مازندران	۸/۷۶٪	۲/۰۶٪	**۲۱/۸۹٪**	۷/۲۲٪	۶/۷۹٪	۱۶/۶۶٪	۱/۳۸٪	۱/۳۰٪	۱۶/۸۵٪	۱/۵۷٪	۵/۳۷٪	۱۰/۱۶٪
مرکزی	۱۲/۶۴٪	۰/۰۵٪	۲۳/۱۰٪	۷/۳۸٪	۳/۷۳٪	**۲۴/۲۳٪**	۱/۱۸٪	۰/۴۶٪	۱۲/۴۴٪	۱/۸۱٪	۴/۷۵٪	۸/۲۴٪
هرمزگان	۱۴/۹۹٪	۰/۴۲٪	**۲۸/۹۷٪**	۵/۸۷٪	۲/۷۸٪	۱۰/۵۴٪	۱/۱۳٪	۰/۳۸٪	۲۲/۰۵٪	۰/۹۴٪	۳/۷۷٪	۸/۱۷٪
همدان	۱۴/۲۷٪	۲/۰۷٪	۱۹/۷۷٪	۸/۲۰٪	۲/۹۳٪	۱۵/۳۰٪	۰/۸۱٪	۰/۲۹٪	**۱۹/۸۳٪**	۱/۳۸٪	۳/۱۲٪	۱۲/۰۳٪
یزد	۸/۹۲٪	۰/۴۶٪	۲۵/۸۴٪	۸/۴۱٪	۱/۸۶٪	**۲۷/۰۸٪**	۱/۹۳٪	۰/۶۳٪	۱۱/۰۳٪	۰/۹۲٪	۲/۴۱٪	۱۰/۵۱٪

سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور برای مرداد ۱۳۹۸ در شکل ۴-۸ به تصویر کشیده شده است.

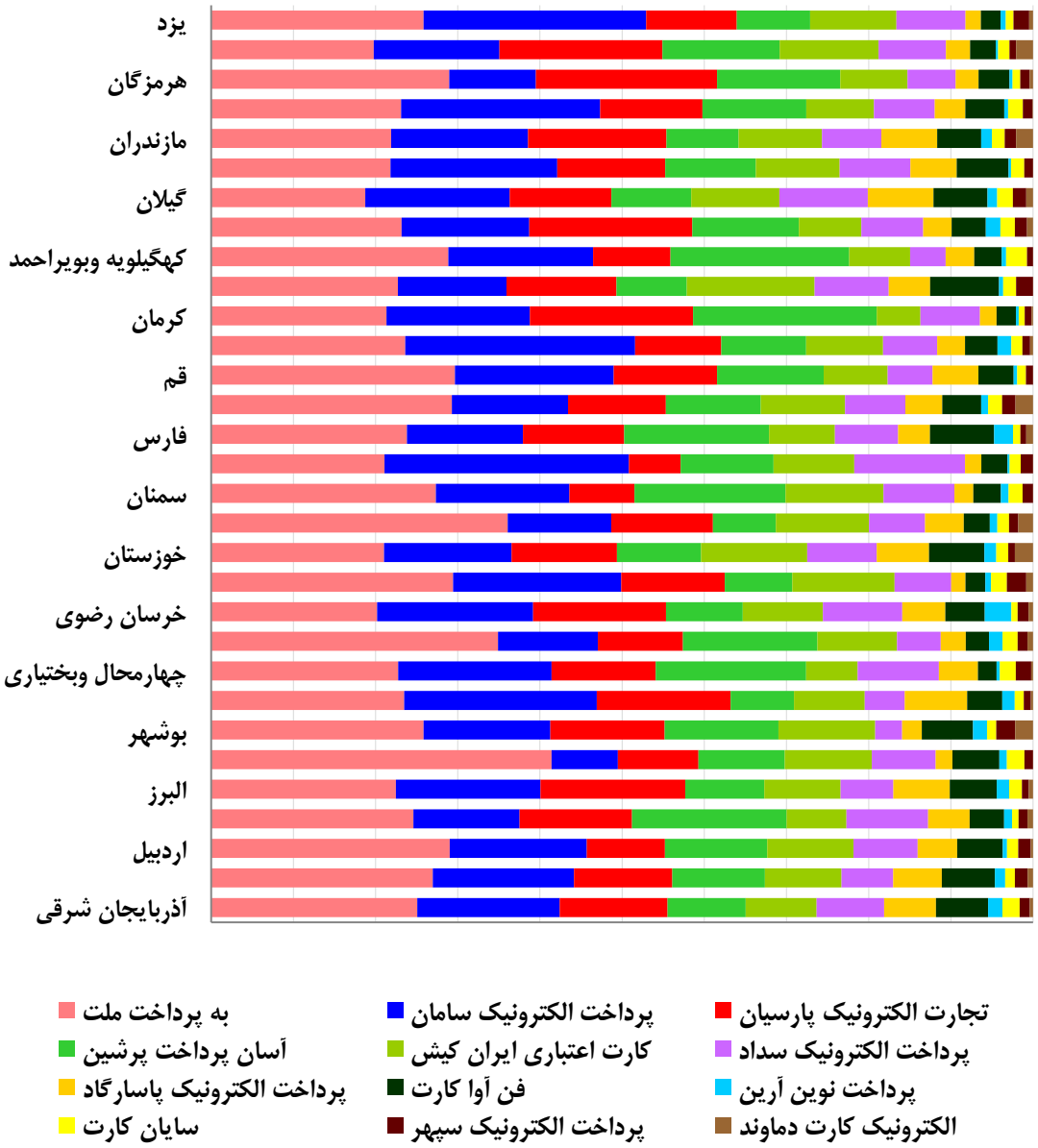

شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان‌ها- مرداد ۱۳۹۸

۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۴-۱۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان را برای مرداد ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. همانگونه که

مشاهده می‌گردد شرکت‌های "کارت اعتباری ایران کیش"، "تجارت الکترونیک پارسیان"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "به‌پرداخت ملت" به ترتیب بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. این امر با توجه به میزان شرکت‌های PSP در پشتیبانی از تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی قابل انتظار است.

جدول ۴-۱۴ سهم بازار هر شرکتPSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان– مرداد ۹۸

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۷/۹۰٪	۰/۳۴٪	۱۱/۱۷٪	۱۰/۸۶٪	۷/۹۲٪	۱۴/۰۸٪	۲/۳۲٪	۲/۶۳٪	۱۴/۴۵٪	۲/۷۹٪	۱۱/۰۱٪	**۱۴/۵۲٪**
آذربایجان غربی	۱۰/۰۰٪	۰/۵۱٪	۱۲/۹۱٪	۸/۳۴٪	۷/۶۷٪	۱۴/۳۳٪	۲/۵۴٪	۱/۷۳٪	۱۴/۳۸٪	۱/۳۸٪	۱۱/۱۲٪	**۱۵/۱۱٪**
اردبیل	۱۰/۳۶٪	۰/۳۱٪	۱۴/۰۷٪	۱۰/۵۴٪	۶/۹۳٪	۱۳/۳۴٪	۲/۶۲٪	۱/۱۱٪	۱۳/۴۳٪	۲/۱۳٪	۸/۴۳٪	**۱۶/۷۱٪**
اصفهان	۷/۷۸٪	۰/۶۱٪	۱۳/۰۷٪	۱۳/۸۴٪	۷/۹۶٪	۱۱/۴۱٪	۲/۴۱٪	۱/۴۷٪	**۱۶/۲۸٪**	۱/۱۷٪	۹/۱۷٪	۱۴/۸۲٪
البرز	۵/۶۶٪	۰/۵۷٪	۱۳/۰۲٪	۸/۴۵٪	۸/۶۸٪	۱۴/۲۹٪	۱/۵۹٪	۲/۶۴٪	۱۴/۸۷٪	۲/۰۸٪	۱۲/۶۵٪	**۱۵/۵۰٪**
ایلام	۸/۱۲٪	۰/۰۱٪	**۱۹/۹۷٪**	۱۲/۶۳٪	۳/۳۱٪	۹/۴۰٪	۱/۸۰٪	۱/۴۱٪	۱۲/۸۳٪	۳/۰۲٪	۹/۰۰٪	۱۸/۵۳٪
بوشهر	۹/۶۴٪	۲/۳۴٪	۱۴/۹۵٪	۷/۴۹٪	۳/۳۵٪	۱۵/۸۲٪	۳/۵۵٪	۲/۳۸٪	۱۳/۶۱٪	۱/۸۳٪	۸/۳۳٪	**۱۶/۶۹٪**
تهران	۵/۳۸٪	۰/۳۵٪	۱۶/۶۲٪	۸/۱۹٪	۱۰/۴۲٪	۱۳/۱۰٪	۱/۹۶٪	۲/۶۵٪	۱۴/۷۸٪	۱/۵۱٪	۸/۴۱٪	**۱۶/۶۲٪**
چهارمحال وبختیاری	۱۳/۷۷٪	۰/۲۳٪	۱۲/۷۵٪	۱۲/۶۲٪	۷/۲۸٪	۱۴/۶۷٪	۳/۲۴٪	۰/۶۴٪	**۱۵/۶۰٪**	۲/۶۸٪	۵/۰۲٪	۱۱/۵۱٪
خراسان جنوبی	۹/۷۶٪	۰/۷۸٪	۱۶/۰۰٪	۱۰/۹۵٪	۵/۴۸٪	۱۳/۰۱٪	۲/۲۲٪	۲/۵۱٪	۱۵/۴۹٪	۲/۷۷٪	۴/۸۶٪	**۱۶/۱۶٪**
خرسان رضوی	۶/۵۴٪	۰/۵۴٪	۱۱/۱۰٪	۱۱/۱۰٪	۶/۷۵٪	۱۳/۷۰٪	۲/۵۴٪	۳/۱۸٪	۱۵/۷۵٪	۱/۱۷٪	۹/۳۸٪	**۱۸/۲۵٪**
خراسان شمالی	۶/۴۶٪	۰/۸۱٪	۱۴/۲۷٪	۱۰/۴۲٪	۳/۵۷٪	۱۷/۲۱٪	۳/۶۸٪	۰/۹۵٪	۱۷/۲۹٪	۲/۸۰٪	۴/۳۴٪	**۱۸/۲۰٪**
خوزستان	۸/۰۹٪	۱/۳۸٪	۱۱/۱۴٪	۱۰/۴۷٪	۶/۴۴٪	۱۲/۸۹٪	۱/۱۹٪	۲/۱۲٪	۱۴/۸۹٪	۱/۵۹٪	۱۱/۱۶٪	**۱۸/۶۳٪**
زنجان	۶/۴۳٪	۱/۳۵٪	۱۶/۶۶٪	۱۱/۲۶٪	۷/۶۷٪	۱۳/۰۰٪	۲/۱۶٪	۱/۷۳٪	۱۵/۰۱٪	۲/۰۷٪	۵/۶۷٪	**۱۶/۹۹٪**
سمنان	۱۰/۹۴٪	۰/۰۶٪	۱۶/۲۶٪	۱۲/۸۵٪	۴/۱۶٪	۱۱/۹۵٪	۲/۸۶٪	۱/۹۷٪	۱۳/۰۳٪	۲/۴۸٪	۶/۵۸٪	**۱۶/۸۵٪**
سیستان وبلوچستان	۸/۷۶٪	۰/۰۱٪	۱۴/۰۵٪	۱۵/۶۸٪	۳/۰۴٪	**۲۴/۷۳٪**	۲/۶۱٪	۰/۶۵٪	۹/۶۲٪	۱/۷۹٪	۵/۰۳٪	۱۴/۰۲٪
فارس	۹/۹۳٪	۰/۷۰٪	۱۲/۹۴٪	۱۰/۸۸٪	۵/۵۴٪	۱۲/۶۵٪	۱/۴۲٪	۴/۱۴٪	**۱۳/۹۶٪**	۱/۲۱٪	۱۳/۶۳٪	۱۲/۹۹٪
قزوین	۹/۲۶٪	۱/۷۲٪	۱۳/۴۰٪	۹/۶۷٪	۶/۹۹٪	۱۱/۶۱٪	۲/۷۶٪	۱/۳۳٪	۱۵/۲۵٪	۲/۴۹٪	۱۰/۰۱٪	**۱۵/۵۱٪**
قم	۷/۵۴٪	۰/۰۱٪	۱۴/۹۶٪	۹/۲۳٪	۷/۳۹٪	۱۵/۶۸٪	۱/۶۳٪	۰/۹۲٪	**۱۷/۱۶٪**	۲/۰۰٪	۸/۷۶٪	۱۴/۷۳٪
کردستان	۷/۳۶٪	۰/۴۵٪	۱۵/۸۸٪	۹/۹۷٪	۴/۴۵٪	**۲۱/۸۶٪**	۱/۷۱٪	۲/۹۲٪	۱۲/۴۹٪	۲/۲۰٪	۶/۲۰٪	۱۴/۵۰٪
کرمان	۱۶/۱۰٪	۰/۳۳٪	۱۲/۴۴٪	۹/۱۷٪	۴/۶۲٪	**۱۹/۱۸٪**	۱/۶۱٪	۱/۱۰٪	۱۷/۶۲٪	۱/۲۵٪	۵/۴۰٪	۱۱/۱۷٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
کرمانشاه	۷/۳۰٪	۰/۰۰٪	۱۲/۰۵٪	۱۱/۴۲٪	۵/۴۹٪	۱۳/۱۲٪	۲/۵۵٪	۰/۹۸٪	۱۳/۴۷٪	۲/۰۴٪	۱۲/۰۴٪	**۱۹/۵۴٪**
کهگیلویه وبویراحمد	۱۱/۸۸٪	۰/۰۱٪	**۱۷/۸۱٪**	۸/۴۱٪	۶/۹۰٪	۱۵/۹۵٪	۱/۵۲٪	۱/۱۷٪	۱۳/۳۱٪	۳/۴۶٪	۶/۷۳٪	۱۲/۸۵٪
گلستان	۱۱/۱۵٪	۰/۸۱٪	۱۳/۱۳٪	۱۱/۸۲٪	۴/۸۳٪	۱۴/۶۵٪	۲/۴۲٪	۱/۹۴٪	**۱۷/۱۴٪**	۲/۱۵٪	۷/۲۴٪	۱۲/۷۲٪
گیلان	۶/۹۷٪	۰/۷۵٪	۹/۹۴٪	۱۱/۹۱٪	۹/۱۸٪	۱۳/۸۷٪	۲/۶۷٪	۱/۷۷٪	۱۴/۴۸٪	۲/۵۰٪	۱۰/۳۶٪	**۱۵/۵۹٪**
لرستان	۸/۷۷٪	۰/۰۰٪	۱۲/۵۱٪	۱۲/۰۶٪	۷/۱۷٪	۱۴/۸۸٪	۱/۶۲٪	۰/۷۳٪	۱۴/۸۳٪	۲/۴۱٪	۹/۴۲٪	**۱۵/۶۱٪**
مازندران	۸/۱۶٪	۱/۸۱٪	۹/۵۱٪	۱۱/۳۵٪	۸/۶۵٪	۱۲/۳۵٪	۲/۱۹٪	۲/۱۹٪	**۱۶/۶۹٪**	۱/۸۵٪	۹/۹۰٪	۱۵/۳۷٪
مرکزی	۸/۹۹٪	۰/۱۳٪	۱۳/۰۳٪	۱۱/۲۰٪	۵/۸۸٪	**۱۶/۵۳٪**	۲/۶۱٪	۰/۹۵٪	۱۶/۴۳٪	۲/۲۵٪	۹/۱۵٪	۱۲/۸۶٪
هرمزگان	۱۰/۶۲٪	۰/۴۰٪	۱۷/۸۷٪	۹/۱۲٪	۴/۷۴٪	۱۱/۴۲٪	۲/۰۸٪	۱/۰۸٪	**۲۰/۳۰٪**	۱/۶۱٪	۷/۰۱٪	۱۳/۷۶٪
همدان	۹/۷۹٪	۳/۲۱٪	۱۱/۸۰٪	۱۲/۰۱٪	۴/۳۰٪	۱۲/۲۰٪	۱/۶۴٪	۰/۶۱٪	**۲۱/۱۸٪**	۲/۲۸٪	۵/۹۳٪	۱۵/۰۵٪
یزد	۵/۶۷٪	۰/۵۷٪	۱۲/۴۴٪	۱۱/۶۵٪	۴/۵۰٪	**۲۰/۴۳٪**	۴/۱۴٪	۲/۳۴٪	۱۲/۵۴٪	۱/۵۲٪	۵/۰۰٪	۱۹/۱۹٪

شکل ۴-۹ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره مرداد ۱۳۹۸ را به تصویر می‌کشد.

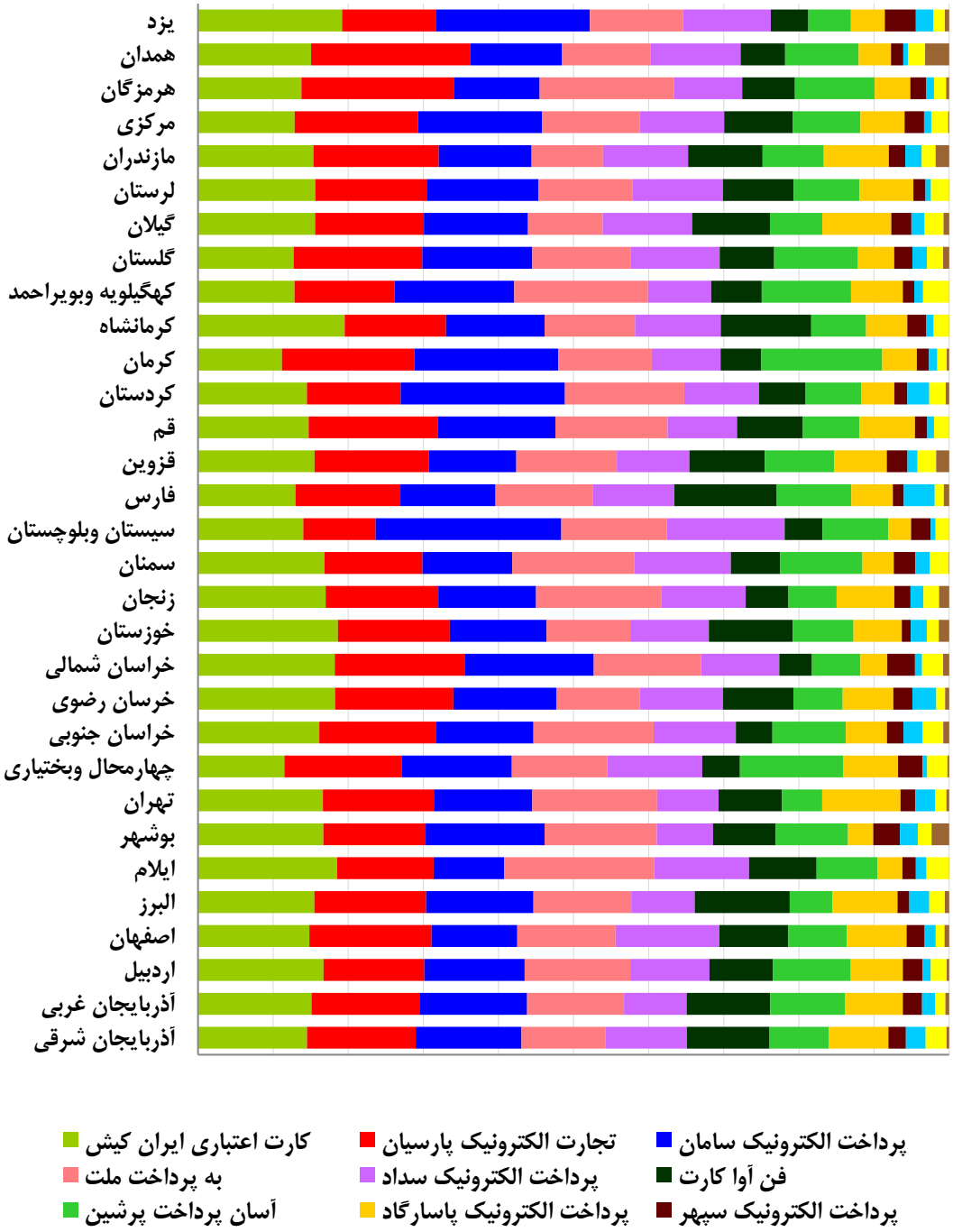

شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان‌ها– مرداد ۱۳۹۸

۳-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاهی است[۲۴]. عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقا به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کاراتر بودن توزیع، می‌بایست با جایابی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در مرداد ۱۳۹۸ محاسبه شده است.

[۲۴] این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاهی هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت– تیر و مرداد ۹۸

	کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی		اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی		
	سهم از کل تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی	سهم از کل تعداد ابزار	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۱/۹۴٪	۷/۹۹٪	**۱/۵۱۱**	**۱/۴۹۵**	-۰/۰۱۶
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۸٪	۰/۶۶٪	**۱/۰۰۲**	**۱/۰۳۱**	۰/۰۲۹
به پرداخت ملت	**۲۳/۷۹٪**	۱۳/۵۶٪	**۱/۷۴۱**	**۱/۷۵۵**	۰/۰۱۴
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۴۴٪	۱۰/۴۰٪	۰/۷۰۹	۰/۷۱۵	۰/۰۰۶
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۲۸٪	۷/۳۴٪	۰/۷۱۵	۰/۷۲۰	۰/۰۰۵
پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۳۸٪	۱۴/۰۰٪	**۱/۲۹۲**	**۱/۳۱۳**	۰/۰۲۱
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۳٪	۲/۱۷٪	۰/۵۰۵	۰/۵۲۱	۰/۰۱۶
پرداخت نوین آرین	۱/۳۸٪	۲/۱۶٪	۰/۶۵۷	۰/۶۴۰	-۰/۰۱۶
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۵۷٪	۱۵/۱۹٪	۰/۹۶۱	۰/۹۵۹	-۰/۰۰۲
سایان کارت	۱/۲۵٪	۱/۷۶٪	۰/۷۱۱	۰/۷۱۰	-۰/۰۰۱
فن آوا کارت	۴/۹۲٪	۹/۰۷٪	۰/۵۶۵	۰/۵۴۲	-۰/۰۲۲
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۲۳٪	**۱۵/۷۰٪**	۰/۶۰۱	۰/۵۸۸	-۰/۰۱۳

در مرداد ماه همانند ماه قبل شرکت‌های "به‌پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان"، "الکترونیک کارت دماوند" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌ها بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاهی این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود، میزان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی در مرداد ماه ۹۸ نسبت به ماه گذشته تغییرات چندانی نداشته است. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار رشد سهم تعدادی تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاهی شرکت‌ها نسبت به سهم ابزار کارتخوان فروشگاهی آن‌ها، شاخص مذکور در هریک از شرکت‌های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد. جدول

فوق نشان می‌دهد که اثربخشی شرکت "الکترونیک کارت دماوند" با عددی برابر با مثبت ۰/۰۲۹ بالاترین تغییر را داشته است.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حایز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاهی فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده‌است.

اثربخشی هریک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاهی در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به‌منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار[۲۵] در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار باز تعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقا به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار در مرداد ۹۸ محاسبه و ارائه می‌نماید.

---

[۲۵] با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۴-۱۶ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش دار هر شرکت – تیر و مرداد ۹۸

شرکت	کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار		اثربخشی کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار		
	سهم از کل تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی	سهم از کل تعداد ابزار	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۱۱/۹۴٪	۹/۰۲٪	**۱/۳۵۸**	**۱/۳۲۴**	-۰/۰۳۴
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۸٪	۰/۷۳٪	۰/۹۰۵	۰/۹۳۲	۰/۰۲۷
به پرداخت ملت	**۲۳/۷۹٪**	۱۴/۰۰٪	**۱/۶۸۸**	**۱/۷۰۰**	۰/۰۱۲
پرداخت الکترونیک سداد	۷/۴۴٪	۱۰/۵۳٪	۰/۷۰۰	۰/۷۰۷	۰/۰۰۷
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۲۸٪	۸/۱۶٪	۰/۶۵۱	۰/۶۴۸	-۰/۰۰۳
پرداخت الکترونیک سامان	۱۸/۳۸٪	۱۴/۱۸٪	**۱/۲۷۸**	**۱/۲۹۶**	۰/۰۱۸
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۱۳٪	۲/۳۹٪	۰/۴۶۸	۰/۴۷۳	۰/۰۰۵
پرداخت نوین آرین	۱/۳۸٪	۲/۱۵٪	۰/۶۵۳	۰/۶۴۲	-۰/۰۱۱
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۵۷٪	**۱۴/۲۳٪**	**۱/۰۳۳**	**۱/۰۲۴**	-۰/۰۰۹
سایان کارت	۱/۲۵٪	۱/۹۳٪	۰/۶۴۸	۰/۶۴۹	۰/۰۰۱
فن آوا کارت	۴/۹۲٪	۸/۴۹٪	۰/۵۹۵	۰/۵۷۹	-۰/۰۱۶
کارت اعتباری ایران کیش	۹/۲۳٪	۱۴/۱۹٪	۰/۶۵۵	۰/۶۵۱	-۰/۰۰۵

در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار همانند ماه گذشته، شرکت‌های "به‌پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" ،"پرداخت الکترونیک سامان" و "تجارت الکترونیک پارسیان" به عددی بالاتر از یک دست یافته‌اند. این بدین معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌های تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاهی این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. عملکرد مختلف هر یک از شرکت‌های PSP در کسب سهم بازار تراکنش‌ها و کارتخوان‌های تراکنش‌دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضا با افزایش و یا کاهش مواجه شود. بیشترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار در شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کاهش ۰/۰۳۴ واحدی رخ داده است.

۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور

در این قسمت شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. دو شرکت "به‌پرداخت ملت" و "آسان پرداخت پرشین" در تمام استان‌ها و شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی بالاتر از یک هستند. همچنین اعداد این شاخص در شرکت‌های "الکترونیک کارت دماوند" و "پرداخت الکترونیک پارسیان" نشان می‌دهد که این شرکت‌ها نیز در برخی از استان‌های کشور رقم بالاتر از یک را کسب نموده‌اند. به عبارت دیگر این شرکت‌ها به نسبت بیشتری از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی، تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده‌اند و این حاکی از جایابی مناسب‌تر این شرکت‌ها در توزیع کارتخوان‌های فروشگاهی برای جذب تراکنش می‌باشد. در جدول ۴-۱۷ این شاخص در مرداد ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۴-۱۷ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان – مرداد ۹۸

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۱/۲۰۲	۱/۱۶۸	**۲/۲۴۶**	۰/۷۵۵	۰/۷۹۶	۱/۲۳۰	۰/۵۳۳	۰/۶۶۷	۰/۹۰۹	۰/۷۴۸	۰/۵۷۶	۰/۵۹۵
آذربایجان غربی	۱/۱۲۸	۱/۳۰۹	**۲/۰۸۹**	۰/۷۵۴	۰/۷۷۰	۱/۱۹۹	۰/۶۰۷	۰/۷۲۹	۰/۸۳۲	۰/۸۵۹	۰/۵۸۱	۰/۶۱۷
اردبیل	۱/۲۰۰	۰/۸۸۲	**۲/۰۶۳**	۰/۷۴۰	۰/۶۹۵	۱/۲۵۰	۰/۵۸۰	۰/۴۸۰	۰/۷۰۷	۰/۶۴۰	۰/۶۵۶	۰/۶۲۹
اصفهان	**۲/۴۱۸**	۱/۰۹۱	۱/۸۸۲	۰/۷۱۹	۰/۶۳۳	۱/۱۳۱	۰/۴۵۴	۰/۶۶۱	۰/۸۴۱	۰/۶۶۷	۰/۴۵۸	۰/۴۹۱
البرز	۱/۷۰۰	۰/۹۱۵	**۱/۷۲۶**	۰/۷۵۹	۰/۷۹۳	۱/۲۳۲	۰/۵۱۹	۰/۵۷۱	۱/۱۸۴	۰/۷۵۲	۰/۴۵۱	۰/۵۹۹
ایلام	۱/۲۹۳	۱/۰۶۴	**۲/۰۷۴**	۰/۶۱۶	۰/۶۱۴	۰/۸۵۸	۰/۵۸۰	۰/۶۵۰	۰/۷۶۴	۰/۷۱۱	۰/۶۳۴	۰/۵۷۲
بوشهر	۱/۴۳۷	۰/۹۳۲	**۱/۷۲۹**	۰/۴۳۵	۰/۷۱۵	۰/۹۷۴	۰/۶۴۸	۰/۷۱۱	۱/۰۲۲	۰/۶۱۱	۰/۷۵۰	۰/۷۰۵
تهران	۱/۴۳۲	۰/۷۲۳	۱/۴۱۳	۰/۵۹۵	۰/۷۳۰	**۱/۷۸۹**	۰/۴۴۰	۰/۵۶۸	۱/۱۰۲	۰/۷۳۹	۰/۵۰۷	۰/۵۱۸
چهارمحال وبختیاری	۱/۳۳۰	۱/۰۱۳	**۱/۷۸۵**	۰/۷۸۴	۰/۶۵۲	۱/۲۷۲	۰/۵۷۹	۰/۶۰۷	۰/۸۱۲	۰/۷۲۱	۰/۴۵۳	۰/۵۴۵
خراسان جنوبی	۱/۶۷۵	۰/۸۶۰	**۲/۱۸۰**	۰/۴۸۴	۰/۵۵۷	۰/۹۳۴	۰/۵۴۷	۰/۶۶۰	۰/۶۶۹	۰/۶۵۶	۰/۵۸۱	۰/۶۰۰

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	سایان کارت	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
خرسان رضوی	۱/۴۲۸	۱/۰۲۷	**۱/۸۱۹**	۰/۸۷۱	۰/۷۷۶	۱/۳۸۵	۰/۵۲۲	۱/۰۱۹	۱/۰۲۶	۰/۶۵۹	۰/۵۱۰	۰/۵۳۴
خراسان شمالی	۱/۲۷۳	۱/۰۲۰	**۲/۰۶۲**	۰/۶۶۰	۰/۴۸۷	۱/۱۸۹	۰/۶۴۱	۰/۷۲۰	۰/۷۲۸	۰/۶۹۱	۰/۵۵۷	۰/۶۸۴
خوزستان	۱/۲۶۶	۱/۶۰۳	**۱/۸۸۸**	۰/۸۰۸	۰/۹۸۷	۱/۲۰۴	۰/۶۶۵	۰/۶۷۹	۰/۸۶۱	۰/۹۱۸	۰/۶۰۵	۰/۶۹۳
زنجان	۱/۱۹۰	۱/۳۴۰	**۲/۱۶۶**	۰/۶۰۵	۰/۶۱۴	۰/۹۶۹	۰/۵۱۵	۰/۵۳۳	۰/۸۲۴	۰/۶۸۹	۰/۵۵۸	۰/۶۶۸
سمنان	۱/۶۸۰	۰/۱۵۰	**۱/۶۸۱**	۰/۶۷۱	۰/۵۵۳	۱/۳۶۰	۰/۴۳۹	۰/۴۶۹	۰/۶۰۸	۰/۶۹۴	۰/۵۱۰	۰/۷۰۸
سیستان وبلوچستان	۱/۲۹۰	۰/۳۳۱	**۱/۵۰۱**	۰/۸۶۰	۰/۶۴۹	۱/۲۰۲	۰/۵۷۳	۰/۳۹۹	۰/۶۵۴	۰/۷۵۶	۰/۶۳۳	۰/۷۰۰
فارس	۱/۷۷۶	۱/۱۶۶	**۱/۸۴۲**	۰/۷۰۷	۰/۶۹۹	۱/۱۱۵	۰/۴۹۷	۰/۵۵۵	۰/۸۸۱	۰/۷۵۲	۰/۵۷۳	۰/۶۱۷
قزوین	۱/۲۴۷	۱/۲۴۸	**۲/۱۸۷**	۰/۷۵۸	۰/۶۴۳	۱/۲۱۷	۰/۵۹۰	۰/۶۳۵	۰/۷۸۰	۰/۶۸۲	۰/۴۷۲	۰/۶۶۲
قم	۱/۷۲۰	۰/۹۰۲	**۱/۹۸۳**	۰/۵۹۱	۰/۷۵۶	۱/۲۳۳	۰/۵۲۷	۰/۴۶۳	۰/۷۳۳	۰/۵۳۲	۰/۴۹۰	۰/۵۲۸
کردستان	۱/۴۰۴	۰/۸۰۳	**۱/۴۸۷**	۰/۶۶۲	۰/۷۶۰	۱/۲۷۹	۰/۵۴۴	۰/۵۷۵	۰/۸۳۹	۰/۶۱۱	۰/۶۳۹	۰/۶۴۴
کرمان	۱/۳۸۸	۰/۵۹۵	**۱/۷۱۵**	۰/۷۸۹	۰/۴۴۰	۰/۹۰۹	۰/۵۰۶	۰/۳۱۸	۱/۱۲۷	۰/۵۸۳	۰/۴۳۵	۰/۴۷۶
کرمانشاه	۱/۱۷۲	۰/۰۴۶	**۱/۸۸۵**	۰/۷۹۰	۰/۹۱۵	۱/۰۰۹	۰/۸۱۰	۰/۵۱۵	۰/۹۹۳	۰/۷۶۶	۰/۶۹۷	۰/۷۹۶
کهگیلویه وبویراحمد	**۱/۸۳۰**	۰/۶۵۶	۱/۶۲۰	۰/۵۱۵	۰/۵۰۳	۱/۱۰۵	۰/۴۷۹	۰/۴۶۹	۰/۷۰۷	۰/۷۳۵	۰/۴۹۵	۰/۵۷۷
گلستان	۱/۱۶۴	۰/۹۱۱	**۱/۷۶۵**	۰/۶۳۶	۰/۷۱۹	۱/۰۶۰	۰/۶۱۴	۰/۹۱۵	۱/۱۵۷	۰/۸۱۵	۰/۵۷۳	۰/۵۹۷
گیلان	۱/۳۹۵	۱/۰۹۱	**۱/۸۸۵**	۰/۹۰۴	۰/۸۷۰	۱/۲۶۸	۰/۶۱۴	۰/۶۶۸	۰/۸۵۴	۰/۷۵۹	۰/۶۳۳	۰/۶۸۸
لرستان	۱/۲۵۶	۰/۱۳۳	**۱/۷۴۵**	۰/۷۱۴	۰/۷۸۵	۱/۳۶۳	۰/۶۵۸	۰/۴۱۲	۰/۸۸۷	۰/۶۶۹	۰/۶۶۹	۰/۶۵۴
مازندران	۱/۰۷۵	۱/۱۴۱	**۲/۳۰۳**	۰/۶۳۶	۰/۷۸۵	۱/۳۴۹	۰/۶۲۹	۰/۵۹۲	۱/۰۱۰	۰/۸۴۸	۰/۵۴۲	۰/۶۶۱
مرکزی	۱/۴۰۷	۰/۴۲۵	**۱/۷۷۴**	۰/۶۵۹	۰/۶۳۴	۱/۴۶۶	۰/۴۵۱	۰/۴۷۹	۰/۷۵۷	۰/۸۰۲	۰/۵۱۹	۰/۶۴۱
هرمزگان	۱/۴۱۲	۱/۰۵۵	**۱/۶۲۱**	۰/۶۴۴	۰/۵۸۶	۰/۹۲۳	۰/۵۴۳	۰/۳۵۳	۱/۰۸۶	۰/۵۸۳	۰/۵۳۷	۰/۵۹۴
همدان	۱/۴۵۸	۰/۶۴۴	**۱/۶۷۶**	۰/۶۸۳	۰/۶۸۱	۱/۲۵۵	۰/۴۹۱	۰/۴۶۹	۰/۹۳۷	۰/۶۰۴	۰/۵۲۷	۰/۷۹۹
یزد	۱/۵۷۲	۰/۸۱۸	**۲/۰۷۷**	۰/۷۲۲	۰/۴۱۲	۱/۳۲۵	۰/۴۶۵	۰/۲۷۱	۰/۸۸۰	۰/۶۰۷	۰/۴۸۲	۰/۵۴۸

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۴-۱۰ آمده است.

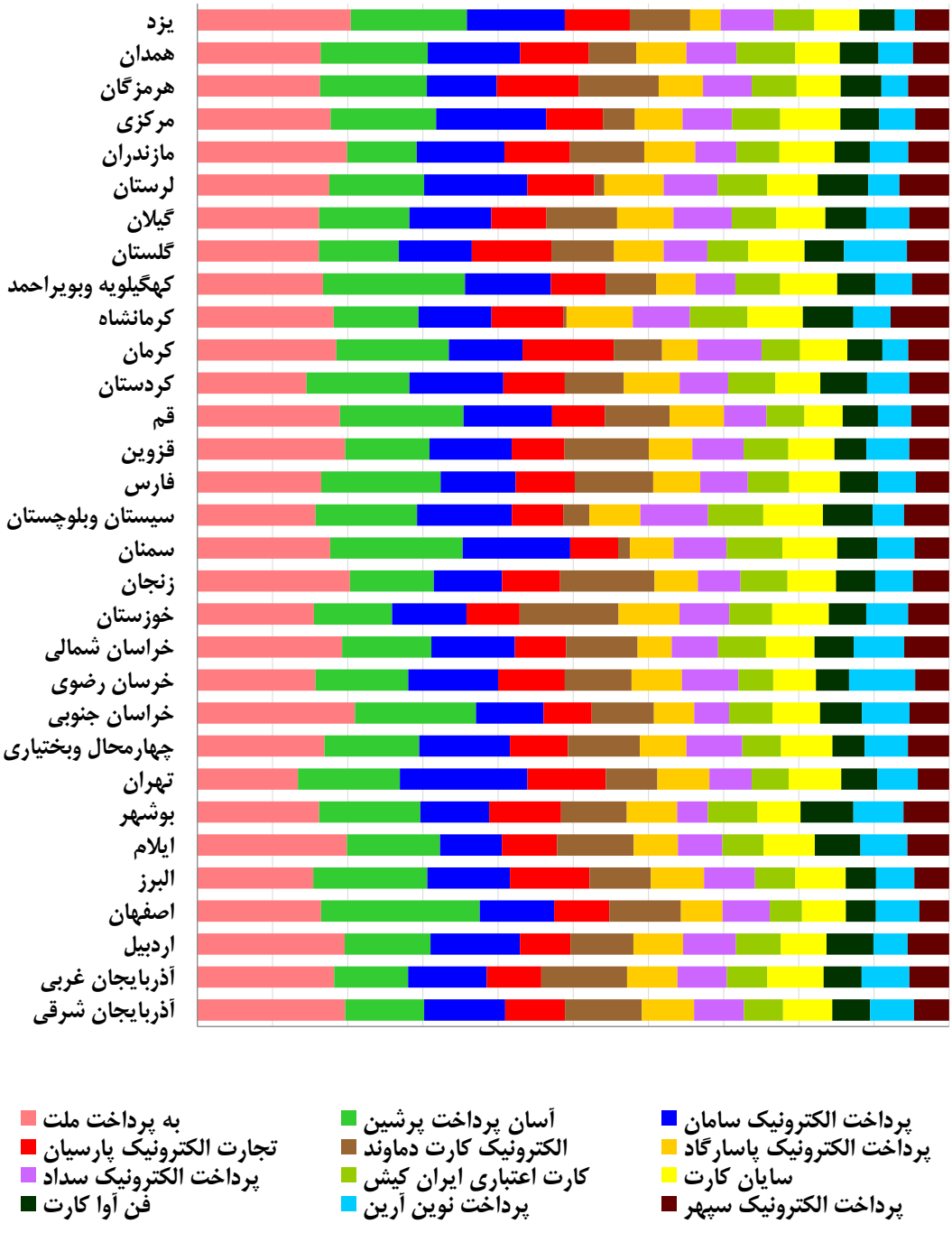

شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان –مرداد ۱۳۹۸

۵-۳-۴- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاهی، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگه‌داری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره‌وری در به‌کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان دراختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه‌های کارتخوان در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متاسفانه بی‌تفاوتی فروشنده و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان‌های فروشگاهی به دلیل ارزش نمایشی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاهی، آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان‌ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد[۲۶]. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن‌ها است.

---

[۲۶] در تعریف گذشته به کارتخوانی کم تراکنش گفته می‌شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

برای بررسی روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴-۱۱ طی اردیبهشت ماه ۹۷ تا مرداد ماه ۹۸ ترسیم شده است.

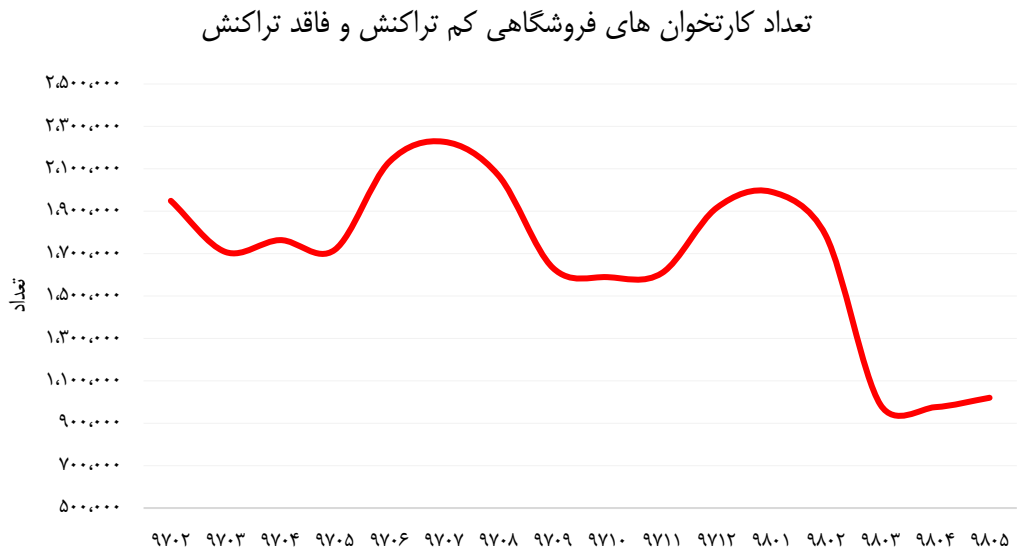

شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از اردیبهشت ۹۷ تا کنون

همانگونه که در شکل فوق ملاحظه می‌شود تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش از ماه گذشته تاکنون روند افزایشی داشته و در مرداد ماه نرخ رشد آن‌ها مثبت ۴/۵۵ درصد ثبت گردیده است. افزایش تعداد این کارتخوان‌ها در برخی از شرکت‌ها به‌ویژه شرکت "فن آوا کارت" مشاهده می‌شود. به‌نظر می‌رسد توجه بانک‌های پذیرنده به موضوع پرداخت کارمزد و میزان رسوب پول هر کارتخوان فروشگاهی و سودآوری آن سبب شده است تا با همکاری شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات اقدام به حذف کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش نمایند.

از سویی دیگر جدول ۴-۱۸ سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می‌دهد. این جدول مبین آن است که در ماه مرداد ۹۸ سهم کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۳/۴۷ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در تیر ماه تغییر چندانی نداشته است.

جدول ۴-۱۸ سهم تعدادکارتخوان‌های کم تراکنش و فاقدتراکنش هرشرکت ازکل کارتخوان های فعال سیستمی آن– مرداد ۹۸

نام شرکت	سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت		اختلاف
	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	
آسان پرداخت پرشین	**۳/۸۲٪**	**۳/۹۰٪**	۰/۰۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۶/۵۸٪	۶/۶۵٪	۰/۰۸٪
به پرداخت ملت	۱۰/۹۱٪	۱۱/۳۹٪	۰/۴۷٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۳/۳۷٪	۱۴/۰۲٪	۰/۶۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۵۸٪	۵/۷۱٪	۰/۱۳٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۱/۳۰٪	۱۱/۸۱٪	۰/۵۱٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۵/۳۷٪	۵/۹۸٪	۰/۶۱٪
پرداخت نوین آرین	۱۲/۴۶٪	۱۲/۲۵٪	-۰/۲۱٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۶/۴۳٪	۱۶/۳۴٪	-۰/۰۹٪
سایان کارت	۱۰/۱۴٪	۱۰/۳۱٪	۰/۱۸٪
فن آوا کارت	۱۸/۱۰٪	۱۸/۸۸٪	۰/۷۸٪
کارت اعتباری ایران کیش	۲۰/۴۱٪	۲۰/۸۴٪	۰/۴۲٪
مجموع	۱۳/۰۷٪	۱۳/۴۷٪	۰/۴۰٪

*هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت Bold نمایش داده شده است.

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هریک از دو مولفه‌ی تعداد کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. تغییرات مربوط به سهم تعداد کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی در تمامی شرکت‌ها ناچیز است و بیشترین تغییر این شاخص با عددی معادل با ۰/۷۸ درصد افزایش در شرکت "فن آوا کارت" اتفاق افتاده است. کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" با سهمی برابر با ۲۰/۸۴ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن، بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهند. در مقابل آن تنها ۳/۹۰ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت "آسان پرداخت پرشین" را کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های[۲۷] پذیرنده[۲۸] و صادرکننده[۲۹] در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هریک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و سهم هر بانک از بازار تراکنش‌ها به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

---

[۲۷] در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

[۲۸] بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

[۲۹] بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

۱-۱-۵- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت

این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد.

شکل ۵-۱ سهم تعدادی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت در مرداد ماه ۹۸ را نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودارهای مربوطه تنها ۱۰ بانک نخست با سهم تعدادی و مبلغی بالاتر از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

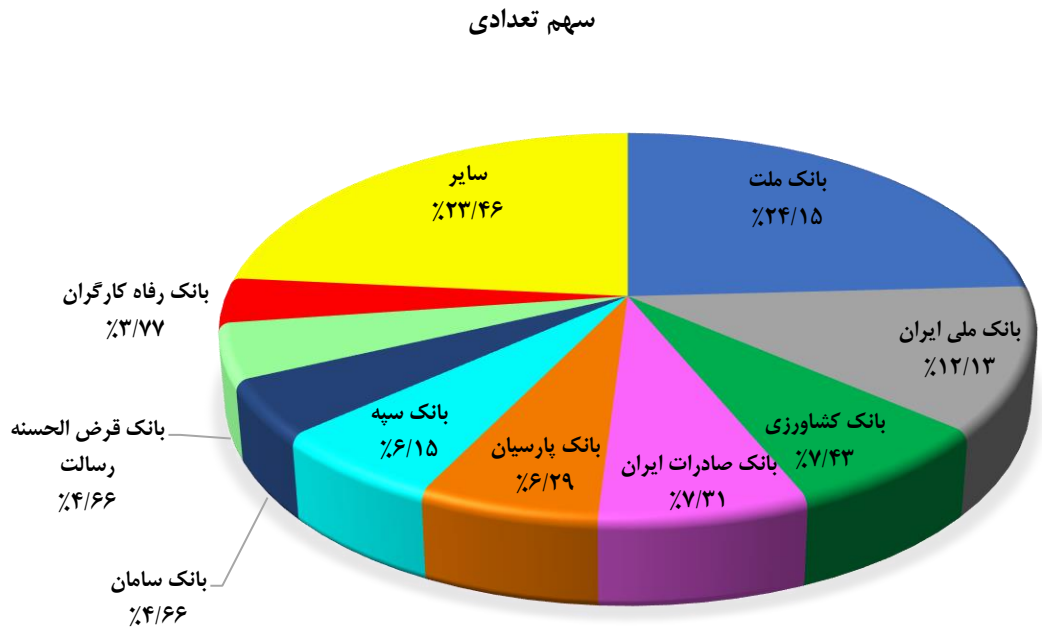

شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت –مرداد ۱۳۹۸

همچنین شکل ۵-۲ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در مرداد ماه ۹۸ را نشان می‌دهد.

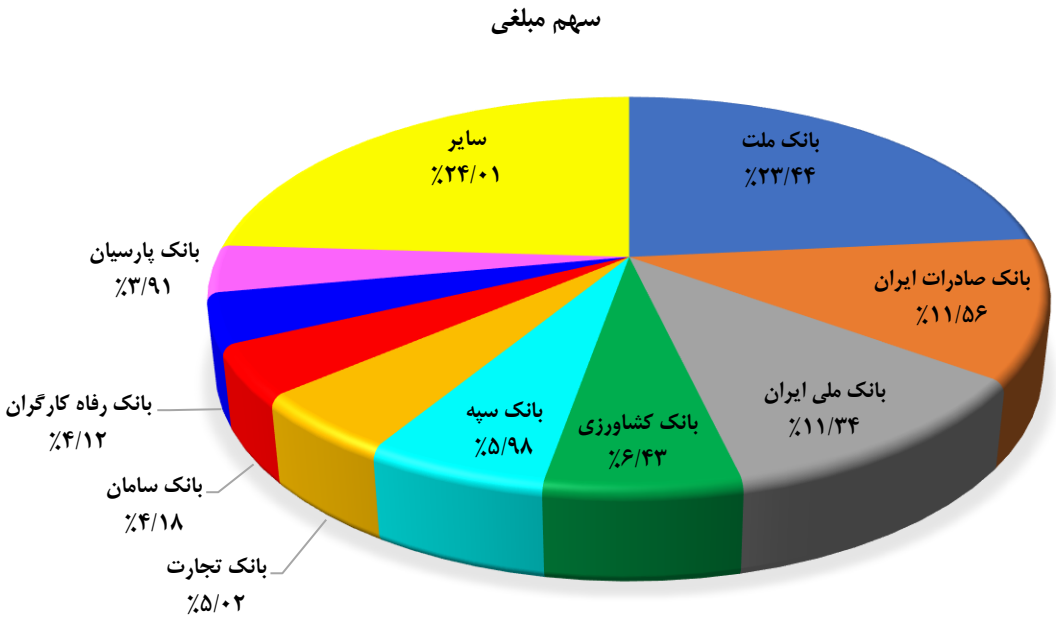

شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت – مرداد ۱۳۹۸

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که"بانک ملت" با سهم ۲۴/۱۵ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۲۳/۴۴ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف زیاد، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۲-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است

که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبایی[۳۰] نیز در نظر گرفته می‌شود.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای مرداد ماه ۹۸ در جدول ۵-۱ ارائه شده است.

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش –مرداد ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۳۲٪	۸/۴۲٪	۰/۳۳٪	۱/۳۸٪	۱/۵۴٪	۱/۵۳٪
۲	بانک انصار	۱/۸۸٪	۰/۱۰٪	۰/۰۳٪	۱/۸۸٪	۰/۴۱٪	۰/۱۹٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۶۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۶۷٪	۰/۷۱٪	۰/۰۰٪
۴	بانک آینده	۱/۲۷٪	۳/۷۲٪	۲۱/۳۰٪	۱/۷۶٪	۲/۲۵٪	۱۸/۰۰٪
۵	بانک پارسیان	۵/۴۷٪	۲۱/۴۳٪	۳/۷۵٪	۳/۲۵٪	۱۰/۳۹٪	۴/۸۸٪
۶	بانک پاسارگاد	۳/۹۳٪	۱/۹۷٪	۰/۰۰٪	۳/۴۵٪	۳/۱۴٪	۰/۰۲٪
۷	بانک تجارت	۴/۱۹٪	۰/۳۰٪	۰/۰۱٪	۵/۲۲٪	۳/۲۳٪	۰/۰۴٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۸۴٪	۰/۱۳٪	۰/۰۱٪	۰/۸۶٪	۰/۳۴٪	۰/۰۴٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۲۷٪	۱/۸۴٪	۰/۳۱٪	۰/۲۴٪	۰/۷۹٪	۱/۸۹٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۰۸٪	۲/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۱۲٪	۲/۱۸٪	۰/۰۰٪
۱۲	بانک دی	۰/۲۴٪	۰/۲۷٪	۰/۰۰٪	۰/۳۱٪	۰/۲۷٪	۰/۰۳٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۴/۰۱٪	۱/۲۴٪	۲/۶۹٪	۴/۲۳٪	۳/۰۵٪	۲/۳۴٪
۱۴	بانک سامان	۴/۶۱٪	۹/۱۶٪	۱/۱۵٪	۳/۴۸٪	۱۱/۰۰٪	۷/۱۰٪
۱۵	بانک سپه	۶/۸۴٪	۲/۰۷٪	۰/۰۱٪	۶/۵۲٪	۰/۸۶٪	۰/۰۳٪

[۳۰] منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱۶	بانک سرمایه	۰/۲۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۴۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک سینا	۰/۶۲٪	۰/۸۱٪	۰/۰۱٪	۰/۷۲٪	۴/۱۵٪	۰/۰۲٪
۱۸	بانک شهر	۰/۹۵٪	۰/۵۰٪	۰/۰۰٪	۰/۹۲٪	۱۰/۰۹٪	۰/۰۱٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۸/۱۹٪	۰/۹۰٪	۰/۵۳٪	۱۲/۴۶٪	۳/۰۶٪	۰/۵۵٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪	۰/۲۵٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۵/۲۸٪	۰/۱۰٪	۰/۰۰٪	۳/۲۹٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۲۲٪	۰/۰۹٪	۰/۰۱٪	۱/۲۱٪	۰/۰۴٪	۰/۰۱٪
۲۳	بانک قوامین	۱/۳۴٪	۰/۱۵٪	۰/۰۰٪	۱/۸۸٪	۰/۳۷٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۱۴٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۲۵٪	۰/۲۴٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک کشاورزی	۷/۷۳٪	۱۰/۵۵٪	۰/۱۱٪	۶/۹۴٪	۱/۶۸٪	۰/۳۲٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۵۵٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۵۷٪	۰/۳۹٪	۰/۰۱٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۲۶٪	۰/۴۶٪	۰/۰۰٪	۰/۱۹٪	۰/۲۴٪	۰/۰۰٪
۲۸	بانک مسکن	۱/۰۸٪	۰/۱۳٪	۰/۰۱٪	۱/۲۸٪	۱/۲۸٪	۰/۰۲٪
۲۹	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۲۲/۳۶٪	۱۵/۱۷٪	۵۸/۶۸٪	۲۲/۵۱٪	۳۱/۵۲٪	۵۳/۵۲٪
۳۱	بانک ملی ایران	۱۱/۸۳٪	۱۷/۹۲٪	۱۱/۰۴٪	۱۱/۸۵٪	۶/۳۵٪	۹/۴۷٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱/۲۲٪	۰/۴۴٪	۰/۰۰٪	۰/۸۷٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۵۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۵۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۴۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۳۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می‌گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های "ملت"،"ملی ایران"،" کشاورزی" و" صادرات ایران"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های"ملی ایران"،" ملت"،" پارسیان"، و"کشاورزی"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های"ملت"،"آینده" ،" ملی ایران"و"پارسیان"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های"ملت"،"صادرات ایران"،"ملی ایران" و"کشاورزی"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های"ملت"،" سامان"،"پارسیان" و" شهر"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های"ملت"،" آینده"،" ملی ایران" و" سامان"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۳-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است که این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارآیی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را با هر سهمی که بانک از کل شبکه پرداخت کارتی در کشور دارد فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی برای آن بانک پذیرنده را ایجاد نماید.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده – مرداد ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده			سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۶۹/۵۷٪	۲۹/۲۴٪	۱/۱۹٪	۸۹/۵۵٪	۱۰/۰۶٪	۰/۳۸٪
۲	بانک انصار	۹۹/۵۴٪	۰/۳۶٪	۰/۱۰٪	۹۷/۸۳٪	۲/۱۳٪	۰/۰۴٪
۳	بانک ایران زمین	۹۹/۸۶٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۹۰/۲۷٪	۹/۷۳٪	۰/۰۰٪
۴	بانک آینده	۴۲/۶۱٪	۸/۱۹٪	۴۹/۱۹٪	۸۵/۵۹٪	۱۱/۰۳٪	۳/۳۸٪
۵	بانک پارسیان	۷۶/۶۴٪	۱۹/۷۴٪	۳/۶۲٪	۷۵/۲۹٪	۲۴/۲۷٪	۰/۴۴٪
۶	بانک پاسارگاد	۹۶/۸۰٪	۳/۲۰٪	۰/۰۱٪	۹۱/۵۷٪	۸/۴۳٪	۰/۰۰٪
۷	بانک تجارت	۹۹/۵۰٪	۰/۴۸٪	۰/۰۲٪	۹۴/۱۲٪	۵/۸۸٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه تعاون	۹۸/۹۱٪	۱/۰۰٪	۰/۰۹٪	۹۶/۱۲٪	۳/۸۶٪	۰/۰۲٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۹۸/۸۲٪	۱/۱۸٪	۰/۰۰٪	۹۸/۰۹٪	۱/۹۱٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۶۵/۴۱٪	۲۹/۴۶٪	۵/۱۳٪	۷۳/۶۲٪	۲۴/۱۸٪	۲/۲۰٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۳۸/۰۹٪	۶۱/۹۰٪	۰/۰۱٪	۳۴/۶۲٪	۶۵/۳۸٪	۰/۰۰٪
۱۲	بانک دی	۹۳/۱۳٪	۶/۷۷٪	۰/۱۰٪	۹۱/۷۲٪	۸/۲۵٪	۰/۰۳٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۹۳/۷۵٪	۱/۹۱٪	۴/۳۴٪	۹۳/۰۳٪	۶/۷۸٪	۰/۲۰٪
۱۴	بانک سامان	۸۷/۱۱٪	۱۱/۳۹٪	۱/۵۰٪	۷۵/۳۸٪	۲۴/۰۲٪	۰/۵۹٪
۱۵	بانک سپه	۹۸/۰۴٪	۱/۹۵٪	۰/۰۱٪	۹۸/۶۸٪	۱/۳۱٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک سرمایه	۹۹/۸۸٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۶٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک سینا	۹۱/۹۸٪	۷/۸۹٪	۰/۱۳٪	۶۳/۲۷٪	۳۶/۷۲٪	۰/۰۱٪
۱۸	بانک شهر	۹۶/۶۱٪	۳/۳۵٪	۰/۰۳٪	۴۷/۴۰٪	۵۲/۵۹٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۹۸/۸۵٪	۰/۷۱٪	۰/۴۴٪	۹۷/۵۷٪	۲/۴۲٪	۰/۰۲٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۹۴/۷۱٪	۵/۲۹٪	۰/۰۰٪	۵۳/۰۳٪	۴۶/۹۷٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۹/۸۷٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۱٪	۰/۱۹٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۹/۵۱٪	۰/۴۶٪	۰/۰۳٪	۹۹/۶۷٪	۰/۳۲٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک قوامین	۹۹/۲۵٪	۰/۷۵٪	۰/۰۰٪	۹۸/۰۴٪	۱/۹۶٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک کارآفرین	۹۹/۶۴٪	۰/۳۶٪	۰/۰۰٪	۹۱/۱۸٪	۸/۸۲٪	۰/۰۰٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده			سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۲۵	بانک کشاورزی	۹۱/۶۸٪	۸/۲۳٪	۰/۰۹٪	۹۷/۵۹٪	۲/۳۹٪	۰/۰۲٪
۲۶	بانک گردشگری	۹۹/۳۴٪	۰/۶۳٪	۰/۰۴٪	۹۳/۵۲٪	۶/۴۷٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۹/۳۱٪	۱۰/۶۷٪	۰/۰۲٪	۸۸/۷۹٪	۱۱/۲۱٪	۰/۰۰٪
۲۸	بانک مسکن	۹۹/۱۰٪	۰/۸۱٪	۰/۰۹٪	۹۰/۸۴٪	۹/۱۵٪	۰/۰۰٪
۲۹	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۸۱/۵۸٪	۳/۶۴٪	۱۴/۷۷٪	۸۶/۹۲٪	۱۲/۲۹٪	۰/۸۰٪
۳۱	بانک ملی ایران	۸۵/۹۰٪	۸/۵۷٪	۵/۵۳٪	۹۴/۵۹٪	۵/۱۲٪	۰/۲۹٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۹۷/۷۰٪	۲/۳۰٪	۰/۰۰٪	۹۸/۹۵٪	۱/۰۵٪	۰/۰۰٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۹۹/۶۶٪	۰/۳۴٪	۰/۰۰٪	۹۹/۳۷٪	۰/۶۳٪	۰/۰۰٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۷٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که مشاهده می‌گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در تیر ماه ۹۸ در تراکنش‌های بانک‌های کشور به بانک"آینده" تعلق گرفته است. پس از آن بانک-های" ملت"،" ملی ایران" و"حکمت ایرانیان" در مکان‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند.
- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های بانک‌های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در تیرماه ۹۸ در تراکنش‌های بانک‌های کشور ، با اختلاف خیلی زیاد با دیگر بانک‌های کشور به بانک"خاورمیانه" تعلق گرفته است. بعد از بانک"خاورمیانه" بانک‌های"اقتصاد نوین"،"حکمت ایرانیان" و"پارسیان" به ترتیب در مکان های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند.

این درحالیست که طی بررسی‌های انجام شده مشخص می‌گردد که در مرداد ماه بانک‌های"آینده" و"خاورمیانه" در کل به ترتیب ۲/۶۳ و ۰/۱۹ درصد تعداد تراکنش‌های کارتی شبکه پرداخت کشور را

در دست داشته‌اند که همانگونه که مشاهده می‌گردد، ارقام متعلق به بانک‌های"آینده" و"خاورمیانه" در مقابل کل تعداد تراکنش‌های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاهی بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاهی جذب هر بانک شده است.

۴-۱-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۵-۳ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده – مرداد ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	^2S_i	S_i	^2S_i	S_i	^2S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۲	۸	۷۱	۰	۰
۲	بانک انصار	۲	۴	۰	۰	۰	۰
۳	بانک ایران زمین	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۴	بانک آینده	۱	۲	۴	۱۴	۲۱	۴۵۴
۵	بانک پارسیان	۵	۳۰	۲۱	۴۵۹	۴	۱۴
۶	بانک پاسارگاد	۴	۱۵	۲	۴	۰	۰
۷	بانک تجارت	۴	۱۸	۰	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰	۰	۲	۳	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	^2S_i	S_i	^2S_i	S_i	^2S_i
۱۱	بانک خاورمیانه	۰	۰	۲	۴	۰	۰
۱۲	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳	بانک رفاه کارگران	۴	۱۶	۱	۲	۳	۷
۱۴	بانک سامان	۵	۲۱	۹	۸۴	۱	۱
۱۵	بانک سپه	۷	۴۷	۲	۴	۰	۰
۱۶	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۷	بانک سینا	۱	۰	۱	۱	۰	۰
۱۸	بانک شهر	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک صادرات ایران	۸	۶۷	۱	۱	۱	۰
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۵	۲۸	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۲۳	بانک قوامین	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک کشاورزی	۸	۶۰	۱۱	۱۱۱	۰	۰
۲۶	بانک گردشگری	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۸	بانک مسکن	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۲۹	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۰	بانک ملت	۲۲	۵۰۰	۱۵	۲۳۰	۵۹	۳،۴۴۳
۳۱	بانک ملی ایران	۱۲	۱۴۰	۱۸	۳۲۱	۱۱	۱۲۲
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال- هیرشمن	–	۹۵۸	–	۱،۳۱۰	–	۴،۰۴۲

ملاحظه می‌شود که در مرداد ۱۳۹۸، شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۴،۰۴۲ به‌دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ و سهم هر

بانک پذیرنده از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش، نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱،۳۱۰ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی ۹۵۸حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است. در جدول ۵-۴ میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در مرداد ماه ۹۸ نسبت به تیر ماه ۹۸ محاسبه شده و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده– تیر و مرداد ۹۸

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	تیر۹۸	مرداد۹۸	نرخ رشد	تیر۹۸	مرداد۹۸	نرخ رشد	تیر۹۸	مرداد۹۸	نرخ رشد
شاخص H-H	۹۵۵	۹۸۵	۳/۱۴٪	۱۲۳۳	۱۳۱۰	۶/۲۴٪	۴۱۸۳	۴۰۴۲	-۳/۳۷٪

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال – هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در حوزه ابزار پذیرش موبایلی رشد منفی داشته و این به معنای تمایل به سمت رقابت بین ابزارهای پذیرش در بازار بانک‌های پذیرنده در کشور می‌باشد. از سوی دیگر در حوزه ابزار پذیرش اینترنتی و فروشگاهی رشد مثبت داشته و نشان‌دهنده کاهش رقابت در حوزه این دو ابزار پذیرش می‌باشد.

۵-۲- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک[۳۱] ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۵-۲-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)[۳۲]، کارت اعتباری[۳۳] و کارت پیش‌پرداخته[۳۴] یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در مرداد ماه ۱۳۹۸، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوییچ شاپرک مجموعا ۱۰۱،۲۲۶،۵۵۸ عدد بوده است که بیشترین تعداد آن با ۹۶،۶۶۷،۷۲۷ عدد و سهم تعدادی ۹۵/۵۰ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن ۱۱۹،۹۳۹عدد و سهم ۰/۱۲ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

---

۳۱ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوییچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

۳۲ Debit card

۳۳ Credit card

۳۴ Prepaid

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار – مرداد ۱۳۹۸

ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
تیر ۹۸	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۴،۳۰۷،۳۰۰	۱۱۶،۴۵۰	۹۶،۸۲۹،۴۲۵	۱۰۱،۲۵۳،۱۷۵
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۴/۲۵٪	۰/۱۲٪	۹۵/۶۳٪	-
مرداد۹۸	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۴،۴۳۸،۸۹۲	۱۱۹،۹۳۹	۹۶،۶۶۷،۷۲۷	۱۰۱،۲۲۶،۵۵۸
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۴/۳۹٪	۰/۱۲٪	۹۵/۵۰٪	-
رشد تعداد کارت بانکی تراکنش‌دار		۳/۰۶٪	۳/۰۰٪	-۰/۱۷٪	-۰/۰۳٪

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در مرداد ماه ۹۸ نسبت به تیر ماه ۹۸، نرخ رشد مثبت معادل مثبت ۳/۰۶ درصد داشته است. همانگونه که در جدول ۵-۵ مشخص است، نرخ رشد در دسته کارت برداشت منفی بوده و در دو دسته کارت اعتباری و کارت هدیه و بن کارت مثبت بوده است.

۲-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش دار

طی مرداد ماه ۹۸ تعداد کارت‌های دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۶ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارت‌های این بانک‌ها از تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شکل ۵-۳ ترسیم شده است.

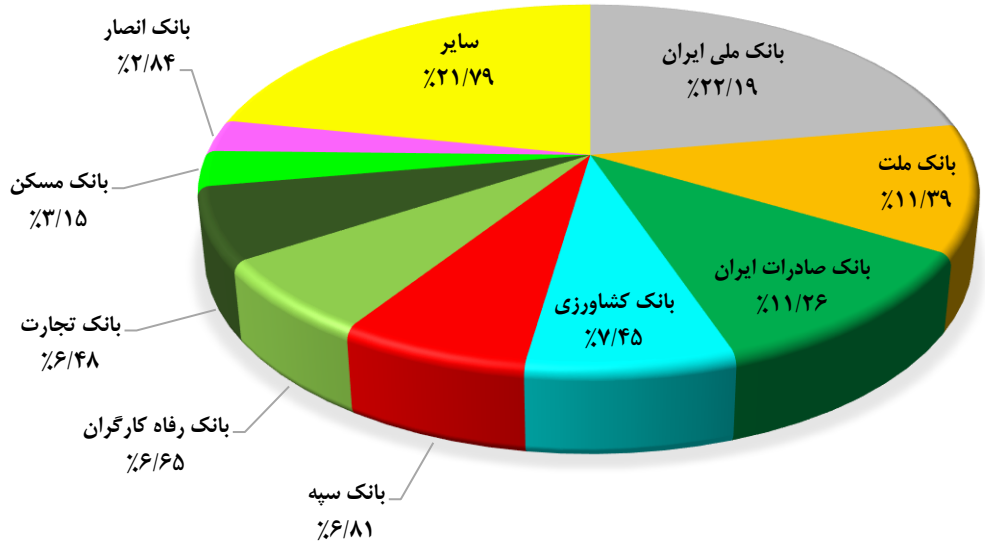

شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک – مرداد ۱۳۹۸

ملاحظه می‌شود که در مرداد ماه ۹۸ بانک‌های"ملی ایران"،"ملت" و"صادرات ایران" دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها ۱۰ بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۳-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای مرداد ماه سال ۱۳۹۸ در

جدول ۵-۶ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به بانک‌های"ملی ایران"، صادرات ایران" و"ملت" ؛ بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های"ملت"،"صادرات ایران" و"سپه" و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های " ملی ایران" ،"پارسیان" و"ملت" بوده است.

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار – مرداد ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۹۶٪	۰/۹۸٪	۱/۶۱٪
۲	بانک انصار	۰/۳۰٪	۲/۹۲٪	۱/۱۷٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۰۲٪	۰/۴۱٪	۰/۶۳٪
۴	بانک آینده	۰/۱۰٪	۱/۳۷٪	۴/۹۰٪
۵	بانک پارسیان	۰/۰۵٪	۱/۶۳٪	۱۴/۷۱٪
۶	بانک پاسارگاد	۰/۸۱٪	۲/۱۷٪	۳/۷۵٪
۷	بانک تجارت	۰/۱۸٪	۶/۶۱٪	۳/۸۱٪
۸	بانک توسعه تعاون	۲/۶۵٪	۰/۸۷٪	۱/۰۰٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۰۰٪	۰/۳۵٪	۰/۵۰٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۰/۲۳٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪
۱۲	بانک دی	۰/۴۸٪	۰/۴۶٪	۰/۳۳٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۷۲٪	۵/۱۸٪
۱۴	بانک سامان	۵/۱۹٪	۰/۹۰٪	۳/۳۸٪
۱۵	بانک سپه	۱۴/۶۱٪	۶/۷۹٪	۶/۸۷٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۲۵٪	۰/۴۶٪
۱۷	بانک سینا	۱/۸۸٪	۰/۶۴٪	۰/۷۸٪
۱۸	بانک شهر	۰/۸۶٪	۱/۷۰٪	۴/۲۸٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۹/۰۱٪	۱۱/۴۸٪	۶/۲۴٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰/۴۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۸٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۷۱٪	۱/۳۹٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۱/۳۳٪	۰/۷۵٪
۲۳	بانک قوامین	۰/۰۰٪	۱/۹۲٪	۱/۵۹٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۰/۱۱٪	۰/۵۰٪
۲۵	بانک کشاورزی	۰/۳۷٪	۷/۵۸٪	۴/۶۸٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۴۹٪	۰/۲۵٪	۰/۳۲٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۴٪
۲۸	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۳/۲۳٪	۱/۴۳٪

ردیف	نام بانک	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۲۹	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	بانک ملت	۴۰/۹۹٪	۱۱/۳۹٪	۱۰/۶۰٪
۳۱	بانک ملی ایران	۳/۳۹٪	۲۲/۴۶٪	۱۶/۷۰٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۵/۹۰٪	۲/۲۲٪	۰/۶۲٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۱۰٪	۰/۸۹٪	۱/۰۶٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۱٪	۰/۲۴٪	۰/۱۱٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۰۰٪	۰/۳۱٪	۰/۴۷٪

ملاحظه می‌شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از نوع کارت برداشت با ۲۲/۶۴ درصد متعلق به بانک"ملی ایران"، از نوع کارت اعتباری با ۴۰/۹۹ درصد متعلق به بانک"ملت" و از نوع کارت هدیه و بن‌کارت با ۱۶/۷۰ درصد متعلق به بانک"ملی ایران" بوده است.

۴-۲-۵- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک برای مرداد ماه ۹۸ اطلاعات مربوطه در جدول ۵-۷ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده – مرداد ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۲۳٪	۹۲/۷۳٪	۷/۰۴٪
۲	بانک انصار	۰/۰۱٪	۹۸/۱۸٪	۱/۸۱٪
۳	بانک ایران زمین	۰/۰۱٪	۹۳/۴۶٪	۶/۵۳٪
۴	بانک آینده	۰/۰۱٪	۸۵/۸۹٪	۱۴/۱۰٪
۵	بانک پارسیان	۰/۰۰٪	۷۰/۶۴٪	۲۹/۳۶٪
۶	بانک پاسارگاد	۰/۰۴٪	۹۲/۶۲٪	۷/۳۴٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۷	بانک تجارت	۰/۰۰٪	۹۷/۴۲٪	۲/۵۸٪
۸	بانک توسعه تعاون	۰/۳۶٪	۹۴/۶۷٪	۴/۹۷٪
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۹۳/۱۹٪	۶/۸۱٪
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰/۰۰٪	۹۳/۹۲٪	۶/۰۸٪
۱۱	بانک خاورمیانه	۱/۷۷٪	۸۹/۸۷٪	۸/۳۶٪
۱۲	بانک دی	۰/۱۲٪	۹۶/۶۶٪	۳/۲۱٪
۱۳	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۹۶/۵۸٪	۳/۴۲٪
۱۴	بانک سامان	۰/۶۱٪	۸۴/۷۸٪	۱۴/۶۲٪
۱۵	بانک سپه	۰/۲۵٪	۹۵/۳۲٪	۴/۴۲٪
۱۶	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۹۲/۲۵٪	۷/۷۵٪
۱۷	بانک سینا	۰/۳۴٪	۹۴/۳۸٪	۵/۲۸٪
۱۸	بانک شهر	۰/۰۶٪	۸۹/۵۸٪	۱۰/۳۶٪
۱۹	بانک صادرات ایران	۰/۲۰٪	۹۷/۳۷٪	۲/۴۳٪
۲۰	بانک صنعت و معدن	۱/۶۶٪	۸۷/۲۲٪	۱۱/۱۲٪
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۹۶/۳۹٪	۳/۶۱٪
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۹۷/۴۸٪	۲/۵۲٪
۲۳	بانک قوامین	۰/۰۰٪	۹۶/۳۴٪	۳/۶۶٪
۲۴	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۸۲/۶۷٪	۱۷/۳۳٪
۲۵	بانک کشاورزی	۰/۰۱٪	۹۷/۲۴٪	۲/۷۶٪
۲۶	بانک گردشگری	۰/۲۳٪	۹۴/۲۶٪	۵/۵۱٪
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۷۴/۷۸٪	۲۵/۲۲٪
۲۸	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۹۸/۰۱٪	۱/۹۹٪
۲۹	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۱/۰۱٪	۶۰/۸۶٪	۳۸/۱۳٪
۳۰	بانک ملت	۰/۴۳٪	۹۵/۴۹٪	۴/۰۸٪
۳۱	بانک ملی ایران	۰/۰۲٪	۹۶/۶۸٪	۳/۳۰٪
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۰/۳۲٪	۹۸/۴۲٪	۱/۲۵٪
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۹۴/۴۱٪	۵/۵۹٪
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که ملاحظه می‌شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال- هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار – مرداد ۱۳۹۸

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱	بانک اقتصاد نوین	۲	۴	۱	۱	۲	۳
۲	بانک انصار	۰	۰	۳	۹	۱	۱
۳	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۴	بانک آینده	۰	۰	۱	۲	۵	۲۴
۵	بانک پارسیان	۰	۰	۲	۳	۱۵	۲۱۷
۶	بانک پاسارگاد	۱	۱	۲	۵	۴	۱۴
۷	بانک تجارت	۰	۰	۷	۴۴	۴	۱۵
۸	بانک توسعه تعاون	۳	۷	۱	۱	۱	۱
۹	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک حکمت ایرانیان	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۲	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۳	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۷	۴۵	۵	۲۷
۱۴	بانک سامان	۵	۲۷	۱	۱	۳	۱۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱۵	بانک سپه	۱۵	۲۱۳	۷	۴۶	۷	۴۷
۱۶	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۷	بانک سینا	۲	۴	۱	۰	۱	۱
۱۸	بانک شهر	۱	۱	۲	۳	۴	۱۸
۱۹	بانک صادرات ایران	۱۹	۳۶۲	۱۱	۱۳۲	۶	۳۹
۲۰	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۲	۳	۱	۲
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۱	۲	۱	۱
۲۳	بانک قوامین	۰	۰	۲	۴	۲	۳
۲۴	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک کشاورزی	۰	۰	۸	۵۷	۵	۲۲
۲۶	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۸	بانک مسکن	۰	۰	۳	۱۰	۱	۲
۲۹	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۰	بانک ملت	۴۱	۱،۶۸۰	۱۱	۱۳۰	۱۱	۱۱۲
۳۱	بانک ملی ایران	۳	۱۱	۲۲	۵۰۵	۱۷	۲۷۹
۳۲	شرکت دولتی پست بانک	۶	۳۵	۲	۵	۱	۰
۳۳	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۴	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۰	۰	۱	۱	۱	۱
۳۵	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۶	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شاخص هرفیندال- هیرشمن		-	۲،۳۴۵	-	۱،۰۰۸	-	۸۴۱

ملاحظه می‌شود که در این ماه ، شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادر کنندگی در هر دو دسته" کارت برداشت" و"کارت هدیه و بن کارت"رشد منفی داشته است. همانگونه که در جدول ۵-۹ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای"کارت اعتباری" نرخ رشد مثبت ۴/۵۱ درصد را داشته و این شاخص برای دسته"کارت

اعتباری" همچنان در طبقه"تمرکز بالا" قرار گرفته و به سمت انحصار پیش رفته است. بالاترین سهم در مرداد ماه ۹۸ برای کارت اعتباری به ترتیب به بانک‌های"ملت"،"صادرات ایران" و"سپه" تعلق گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در مرداد ماه ۹۸ نسبت به تیر ماه ۹۸ در جدول ۵-۹ ارائه شده است.

جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده-تیر و مرداد ۹۸

HHI	کارت اعتباری			کارت برداشت			کارت هدیه و بن کارت		
	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	نرخ رشد	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	نرخ رشد	تیر ۹۸	مرداد ۹۸	نرخ رشد
شاخص HHI	۲۲۴۴	۲۳۴۵	۴/۵۱٪	۱۰۰۹	۱۰۰۸	-۰/۱۳٪	۸۵۷	۸۴۱	-۱/۹۱٪

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۹ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هرفیندال – هیرشمن در بازار بانک‌های صادر کننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در مرداد ماه در حوزه صدور"کارت اعتباری" در کشور با رشد مثبت ۴/۵۱ درصدی و در حوزه"کارت هدیه و بن کارت" با رشد منفی ۱/۹۱ درصدی و در حوزه"کارت برداشت" با رشد منفی ۰/۱۳ درصدی مواجه بوده است.

۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده – مرداد ۱۳۹۸

نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
	سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
بانک اقتصاد نوین	۱/۶۶٪	۱/۶۷٪	۱/۲۴٪	۱/۴۰٪
بانک انصار	۲/۹۵٪	۱/۶۶٪	۲/۴۲٪	۱/۷۴٪
بانک ایران زمین	۰/۳۹٪	۰/۵۳٪	۰/۵۸٪	۰/۶۷٪
بانک آینده	۱/۶۳٪	۲/۶۳٪	۲/۰۱٪	۱/۸۶٪
بانک پارسیان	۳/۲۰٪	۶/۲۹٪	۲/۶۶٪	۳/۹۱٪
بانک پاسارگاد	۲/۷۳٪	۳/۵۷٪	۲/۸۲٪	۳/۴۱٪
بانک تجارت	۶/۲۶٪	۳/۷۱٪	۵/۳۵٪	۵/۰۲٪
تعاون بانک توسعه	۰/۸۴٪	۰/۷۵٪	۰/۸۰٪	۰/۸۱٪
ایران بانک توسعه صادرات	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
بانک حکمت ایرانیان	۰/۴۹٪	۰/۳۶٪	۰/۲۹٪	۰/۳۰٪
بانک خاورمیانه	۰/۰۲٪	۰/۱۹٪	۰/۰۳٪	۰/۳۰٪
بانک دی	۰/۳۸٪	۰/۲۳٪	۰/۴۴٪	۰/۳۰٪
بانک رفاه کارگران	۵/۷۴٪	۳/۷۷٪	۴/۵۸٪	۴/۱۲٪
بانک سامان	۱/۲۸٪	۴/۶۶٪	۱/۸۰٪	۴/۱۸٪
بانک سپه	۶/۹۱٪	۶/۱۵٪	۶/۱۴٪	۵/۹۸٪
بانک سرمایه	۰/۲۶٪	۰/۲۳٪	۰/۳۱٪	۰/۳۹٪
بانک سینا	۰/۵۸٪	۰/۶۰٪	۰/۶۵٪	۱/۰۳٪
بانک شهر	۱/۹۳٪	۰/۸۶٪	۲/۲۲٪	۱/۷۵٪
بانک صادرات ایران	۱۱/۲۶٪	۷/۳۱٪	۱۲/۵۲٪	۱۱/۵۶٪
بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۵٪
بانک قرض الحسنه رسالت	۲/۱۷٪	۴/۶۶٪	۲/۶۰٪	۲/۹۹٪
بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱/۳۰٪	۱/۰۸٪	۱/۷۲٪	۱/۱۰٪
بانک قوامین	۱/۹۰٪	۱/۱۹٪	۱/۸۸٪	۱/۷۳٪
بانک کارآفرین	۰/۱۲٪	۰/۱۲٪	۰/۱۷٪	۰/۲۵٪
بانک کشاورزی	۷/۲۹٪	۷/۴۳٪	۶/۷۷٪	۶/۴۳٪
بانک گردشگری	۰/۲۹٪	۰/۴۹٪	۰/۴۴٪	۰/۵۵٪
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۱٪	۰/۲۵٪	۰/۰۲٪	۰/۲۰٪
بانک مسکن	۲/۶۸٪	۰/۹۶٪	۲/۴۹٪	۱/۲۸٪

نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
	سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
ونزوئلا - بانک مشترک ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
بانک ملت	۱۱/۷۶٪	۲۴/۱۵٪	۱۷/۶۷٪	۲۳/۴۴٪
بانک ملی ایران	۲۱/۱۲٪	۱۲/۱۳٪	۱۶/۹۵٪	۱۱/۳۴٪
شرکت دولتی پست بانک	۱/۵۲٪	۱/۱۰٪	۱/۰۷٪	۰/۷۹٪
موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪
مرکزی موسسه اعتباری کوثر	۰/۸۰٪	۰/۴۶٪	۰/۶۱٪	۰/۳۶٪
موسسه اعتباری ملل	۰/۲۲٪	۰/۴۵٪	۰/۲۹٪	۰/۴۳٪
موسسه اعتباری نور	۰/۲۷٪	۰/۳۲٪	۰/۴۱٪	۰/۲۹٪

اطلاعات جدول ۵-۱۰ بیانگر آن است که بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده در مرداد ماه ۹۸ به بانک‌های"ملت" ،"ملی ایران"،"صادرات ایران" و"کشاورزی" اختصاص یافته است.

در ادامه شکل ۵-۴ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

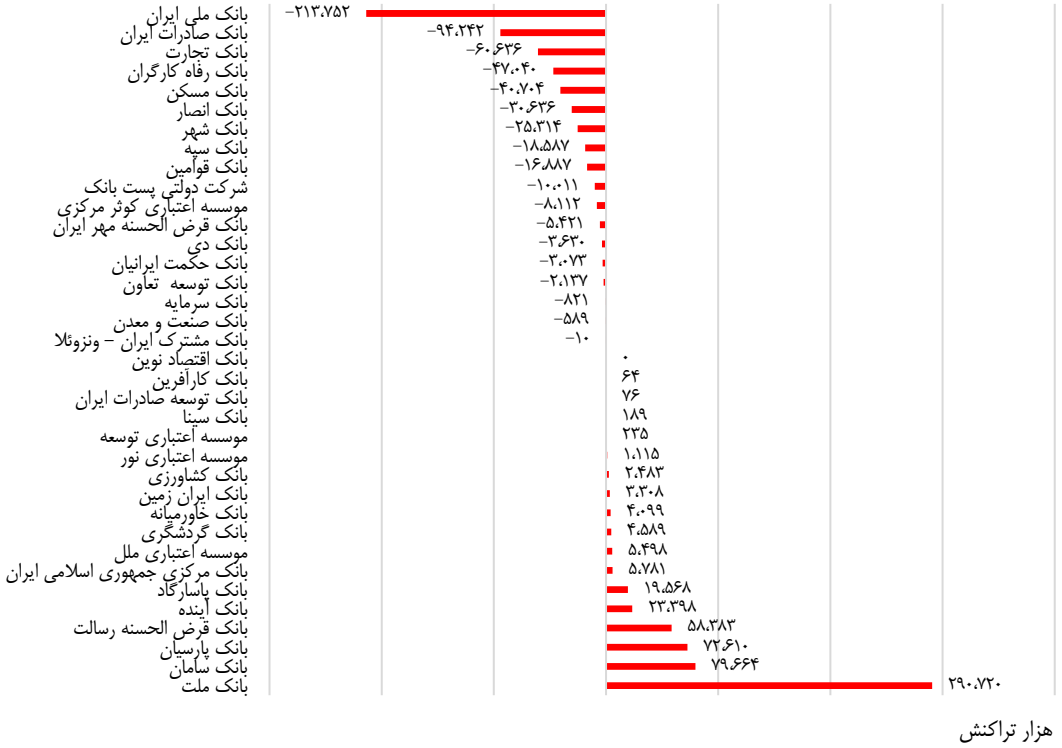

شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک – مرداد ۱۳۹۸

بر اساس این شکل، سه بانک"ملت"،" سامان" و" پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های"ملی ایران"،"صادرات ایران" و"تجارت" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۵-۴ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی در را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادرشده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵-۵ نشان داده شده است.

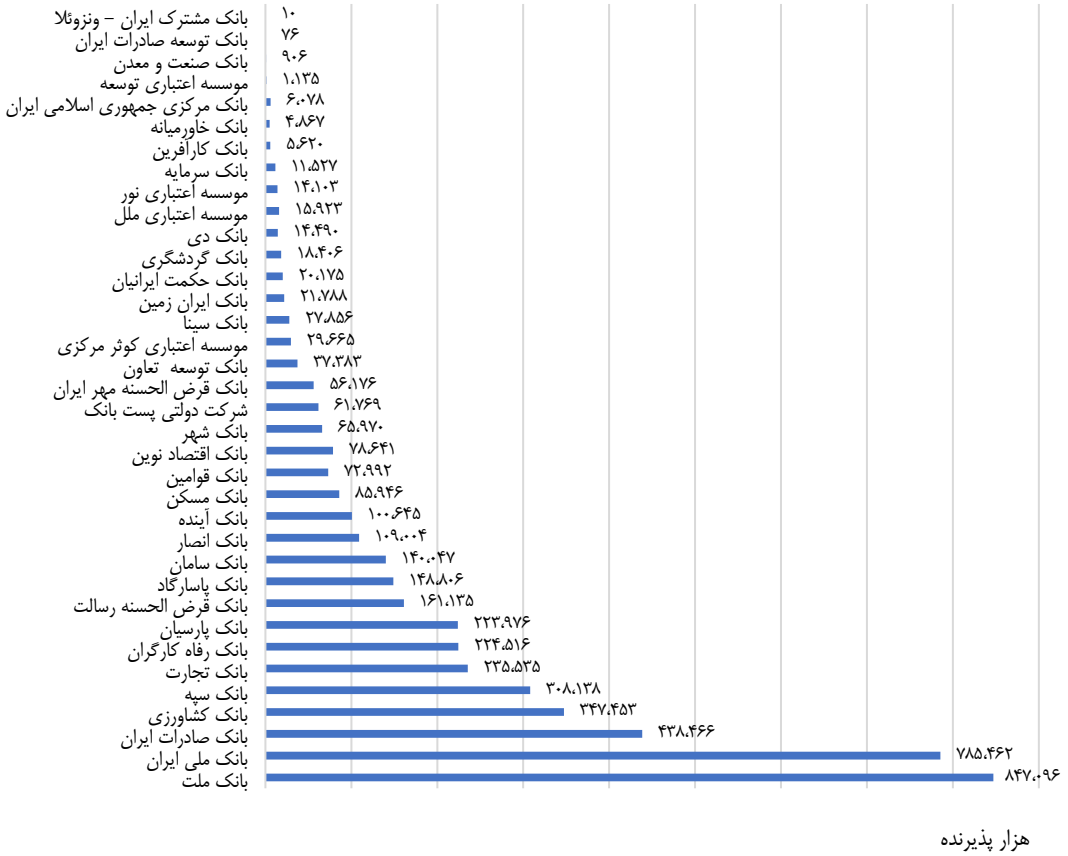

شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک – مرداد ۱۳۹۸

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک"ملت"،"ملی ایران" و"صادرات ایران" همچنان بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک"بانک مشترک ایران–ونزوئلا"،"توسعه صادرات ایران" و"بانک صنعت و معدن" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند.

همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی[۳۵] ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به‌وسیله‌ی کارت‌های هر بانک[۳۶] و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است[۳۷] آمده است.

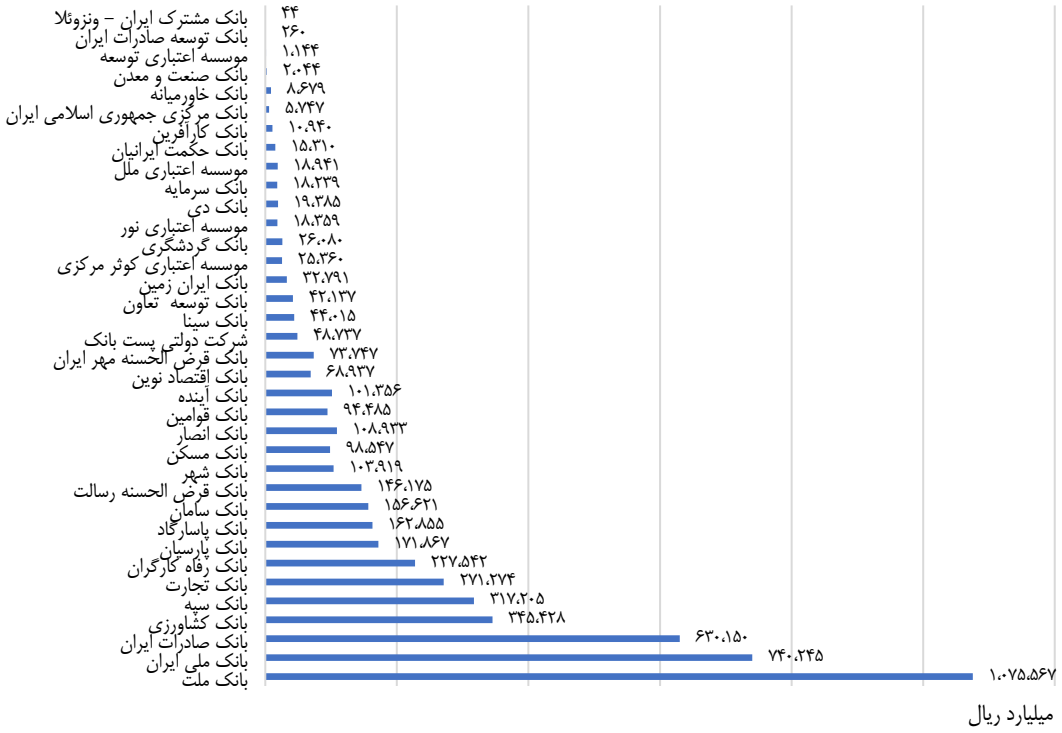

شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) – مرداد ۱۳۹۸

[۳۵] Turnover

[۳۶] در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.)

[۳۷] در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.)

نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی مرداد ۱۳۹۸ در بانک‌های"ملت"،"ملی ایران" و"صادرات ایران" بوده است و بانک"مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی را به خود اختصاص داده است.

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌ها در بانک در کدام جهت بوده است و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن‌که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

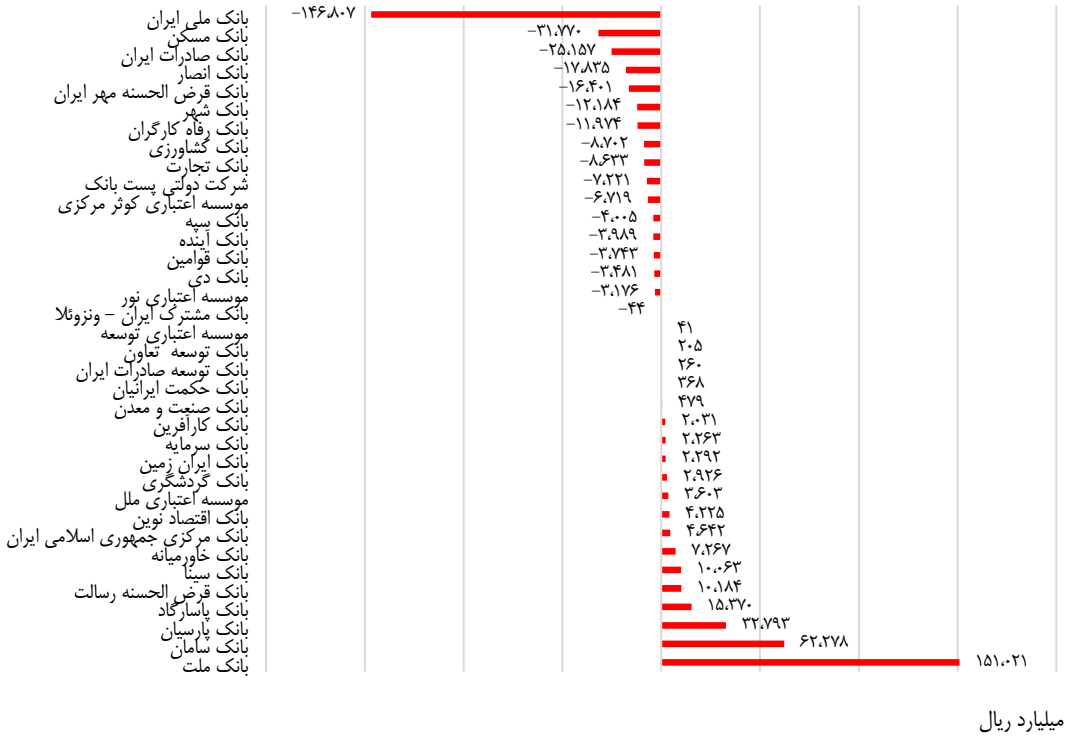

شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک – مرداد ۱۳۹۸

بر اساس این شکل، بانک‌های"ملت"،" سامان"،" پارسیان" و"پاسارگاد" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های"ملی ایران"،" مسکن"،" صادرات ایران" و"انصار" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. این بدان معناست که وجوهات ذخیره شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتا از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"،" مسکن"،" صادرات ایران" و"انصار" به سمت بانک‌های"ملت"،" سامان"،" پارسیان" و"پاسارگاد" در حال انتقال است.

۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالش‌های بانک‌ها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهات تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانک‌ها در جهت تنظیم سیاست‌های ارتباطی با مشتریان و شرکت‌های PSP، لازم است تا این بانک‌ها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده محاسبه می‌شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنش‌های خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنش‌های قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنش‌های مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می‌گردد.

به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید و تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده‌گیری، چشم پوشی شده است.

۱-۴-۵- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنش‌های خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص"میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می‌باشد. در این بخش به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می‌گردد، به طور متوسط در مرداد ماه ۱۳۹۸، بانک‌های پذیرنده با ۲/۵۸ درصد رشد مثبت نسبت به ماه گذشته (تیر ۹۸) میزان ۱۱۹ ریال از هر صدهزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند که در میان بانک‌های پذیرنده، بانک"صنعت و معدن" با مبلغ ۲۲ریال از هر صدهزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک"پارسیان" با مبلغ۱۹۸ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبتِ کمترِ کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش

داشته‌اند، متوسطِ مبلغیِ بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید – مرداد ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک صنعت و معدن	۲۲
۲	بانک توسعه صادرات ایران	۵۰
۳	بانک شهر	۶۷
۴	بانک کارآفرین	۷۲
۵	بانک سرمایه	۸۲
۶	بانک سینا	۸۴

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰هزار ریال تراکنش خرید
۷	بانک صادرات ایران	۸۵
۸	بانک قوامین	۸۷
۹	بانک آینده	۹۳
۱۰	بانک مسکن	۹۷
۱۱	بانک تجارت	۹۸
۱۲	بانک خاورمیانه	۱۰۱
۱۳	بانک دی	۱۰۶
۱۴	بانک ایران زمین	۱۰۷
۱۵	بانک ملت	۱۱۴
۱۶	بانک رفاه کارگران	۱۱۹
۱۷	بانک ملی ایران	۱۱۹
۱۸	بانک گردشگری	۱۱۹
۱۹	بانک سپه	۱۲۰
۲۰	بانک انصار	۱۲۱
۲۱	بانک توسعه تعاون	۱۲۳
۲۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۲۸
۲۳	موسسه اعتباری ملل	۱۳۲
۲۴	بانک پاسارگاد	۱۳۵
۲۵	بانک اقتصاد نوین	۱۳۷
۲۶	موسسه اعتباری نور	۱۳۸
۲۷	بانک حکمت ایرانیان	۱۳۸
۲۸	بانک کشاورزی	۱۴۱
۲۹	بانک سامان	۱۵۲
۳۰	شرکت دولتی پست بانک	۱۶۲
۳۱	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۱۶۶
۳۲	موسسه اعتباری توسعه	۱۷۳
۳۳	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۷۷
۳۴	بانک پارسیان	۱۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰هزار ریال تراکنش خرید
	کارمزد پرداختی کل بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید	۱۱۹

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط ، ۹ برابر است. یعنی بانک" پارسیان " به نسبت هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده ۹برابر بانک" صنعت و معدن " کارمزد پرداخت کرده است. بنابراین بانک‌هایی مثل" پارسیان "،"" قرض الحسنه رسالت "،"اعتباری توسعه " و" اعتباری کوثر مرکزی" در این ماه در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۱-۱-۴-۵- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاهی با احتساب هزینه اجاره بها

لازم به ذکر است که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای هر نصب ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید و این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت می‌باشد. به طور مثال ابزارهای GPRS هزینه اجاره بالاتری داشته و یا اینکه بسته به توافق شرکت‌ها و بانک پذیرنده مورد نظر، این مبلغ متفاوت است. اما در این بخش به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و در جدول جداگانه‌ای ارائه شده است.

حال با توجه به بررسی میزان کارمزد پرداختی هر بانک پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده، در این بخش عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به این میزان اضافه می‌گردد. جدول ۵-۱۲ ، میزان هزینه پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده را نشان می‌دهد. این هزینه شامل جمع مبلغ کارمزد پرداخت شده به اضافه مبلغ اجاره پرداختی به ازای هر کارتخوان می‌باشد. به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق میزان اجاره پرداختی هر بانک به شرکت‌ها، این مبلغ اجاره با توجه به اطلاعات دریافتی به طور متوسط برای کل صنعت مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال ماهانه در نظر گرفته شده است. به این معنی که تعداد ابزارهای نصب شده تراکنش دار در هر ماه به ازای هر بانک ضرب در سیصدهزار ریال به اضافه کل مبلغ کارمزد پرداخت شده، تقسیم بر کل مبالغ پذیرش شده بانک در واحد صدهزار ریال شده است.

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید از ابزار کارتخوان فروشگاهی با احتساب هزینه اجاره بها – مرداد ۱۳۹۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان (مرداد ۹۸)
۱	بانک صنعت و معدن	۱۰۲
۲	بانک توسعه صادرات ایران	۱۱۵
۳	بانک کارآفرین	۱۵۹
۴	بانک صادرات ایران	۱۶۲
۵	بانک سرمایه	۱۷۳
۶	بانک قوامین	۱۷۶
۷	بانک تجارت	۱۹۲
۸	بانک مسکن	۱۹۳
۹	بانک رفاه کارگران	۲۰۹
۱۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۱۰
۱۱	بانک ایران زمین	۲۱۴
۱۲	بانک ملت	۲۱۶
۱۳	بانک توسعه تعاون	۲۱۶
۱۴	بانک آینده	۲۱۹

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزارهای کارتخوان (مرداد ۹۸)
۱۵	بانک سپه	۲۲۰
۱۶	بانک گردشگری	۲۳۳
۱۷	بانک دی	۲۳۴
۱۸	بانک شهر	۲۴۳
۱۹	بانک کشاورزی	۲۴۹
۲۰	موسسه اعتباری ملل	۲۵۲
۲۱	بانک انصار	۲۵۴
۲۲	بانک ملی ایران	۲۵۹
۲۳	بانک سینا	۲۶۰
۲۴	بانک سامان	۲۶۵
۲۵	موسسه اعتباری نور	۲۸۴
۲۶	بانک قرض الحسنه رسالت	۲۸۵
۲۷	شرکت دولتی پست بانک	۳۰۸
۲۸	بانک پاسارگاد	۳۱۴
۲۹	موسسه اعتباری توسعه	۳۱۶
۳۰	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۳۲۴
۳۱	بانک پارسیان	۴۵۸
۳۲	بانک اقتصاد نوین	۵۹۴
۳۳	بانک خاورمیانه	۷۰۱
۳۴	بانک حکمت ایرانیان	۱،۰۲۸
نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰هزار ریال تراکنش خرید با احتساب اجاره بهای ابزار در کل شبکه		**۲۳۹**

ملاحظه می‌گردد که احتساب میزان اجاره بهای هر ابزار کارتخوان فروشگاهی منجر با افزایش میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها گردیده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد پرداختی ۲۳۹

ریال را در مرداد ماه ۹۸ به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده پرداخت کرده‌اند. همانگونه که در جدول ۵-۱۲ مشاهده می‌گردد در مرداد ماه ۹۸ بانک" صنعت و معدن " با پرداخت ۱۰۲ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن بانک" توسعه صادرات ایران " با پرداخت ۱۱۵ریال هزینه (کارمزد + اجاره)، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده و بانک" حکمت ایرانیان " با ۱،۰۲۸ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن به ترتیب بانک" خاورمیانه " با ۷۰۱ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و بانک" اقتصاد نوین " با ۵۹۴ ریال بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صدهزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند. تحلیل اولیه‌ای که در این بخش ارائه می‌شود، حاکی از اهمیت مبلغ اجاره ابزار کارتخوان در اقتصادی بودن صنعت پرداخت برای بانک‌هاست، جمع این هزینه باید نسبت به رسوبی که بانک از موجودی پذیرندگان به دست می‌آورد توجیه پذیر باشد. درصورتی‌که بانک موفق به جذب رسوبی بیشتر از این مبلغ به ازای هر صدهزار ریال نشود، کاربرد ابزار کارتخوان فروشگاهی برای بانک مقرون به صرفه نخواهد بود. همچنین جدا از مبلغ اجاره، نحوه بازاریابی بانک‌ها و شرکت‌های PSP اهمیت دو چندانی می‌یابد. انتخاب پذیرندگان اثربخش، به معنی انتخاب پذیرندگانی که از گردش کافی موجودی به جهت تامین رسوب مورد نظر بانک برخوردار هستند به عاملی مهم جهت سودپذیر بودن ابزار پرداخت برای بانک تبدیل می‌گردد.

به نظر می‌رسد بهتر است بانک‌ها بخشی از هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان خود را از پذیرندگانی که گردش موجودی کافی به جهت تامین هزینه‌های بانک ندارند دریافت کرده و امتیاز تقبل هزینه‌های اجاره و نگهداری ابزارهای کارتخوان را فقط برای پذیرندگانی که از گردش موجودی کافی برخوردارند در نظر گیرند.

۲-۴-۵- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص"میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای مرداد ماه ۹۸ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵-۱۳ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۱۳ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ – مرداد ۱۳۹۸

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ (مرداد ۹۸)
۱	بانک خاورمیانه	۵۵
۲	بانک توسعه صادرات ایران	۷۰
۳	بانک پارسیان	۷۴
۴	بانک کارآفرین	۹۷
۵	بانک ایران زمین	۱۲۵
۶	بانک صنعت و معدن	۱۳۲
۷	بانک صادرات ایران	۱۳۷
۸	بانک سینا	۱۳۸
۹	بانک مسکن	۱۴۸
۱۰	بانک دی	۱۹۸
۱۱	موسسه اعتباری نور	۲۰۲
۱۲	بانک سرمایه	۲۲۲
۱۳	بانک ملت	۲۳۵
۱۴	بانک شهر	۲۴۱
۱۵	بانک گردشگری	۲۴۱
۱۶	بانک پاسارگاد	۲۴۵

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ (مرداد ۹۸)
۱۷	بانک قوامین	۲۵۳
۱۸	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۸۴
۱۹	بانک سامان	۳۰۰
۲۰	بانک رفاه کارگران	۳۰۹
۲۱	بانک تجارت	۳۱۰
۲۲	بانک حکمت ایرانیان	۳۲۷
۲۳	بانک ملی ایران	۳۳۸
۲۴	بانک انصار	۳۳۹
۲۵	موسسه اعتباری کوثر مرکزی	۳۴۴
۲۶	بانک قرض الحسنه رسالت	۳۵۱
۲۷	موسسه اعتباری توسعه	۳۶۰
۲۸	بانک آینده	۳۷۹
۲۹	بانک توسعه تعاون	۴۲۱
۳۰	موسسه اعتباری ملل	۴۲۱
۳۱	بانک سپه	۴۵۵
۳۲	بانک کشاورزی	۴۹۵
۳۳	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۵۰۱
۳۴	بانک اقتصاد نوین	۵۶۵
۳۵	شرکت دولتی پست بانک	۶۸۷
کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ		**۲۷۶**

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۷۶ ریال (۱/۸۵ درصد نرخ رشد مثبت نسبت به ماه قبل) کارمزد پرداخت نموده‌اند.

در این بین، در مرداد ماه ۹۸، بانک" خاورمیانه" با ۵۵ ریال و پس از آن بانک" توسعه صادرات ایران " و"پارسیان" به ترتیب با ۷۰و ۷۴ ریال ، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک"شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۶۸۷ ریال و پس از آن به ترتیب بانک" اقتصاد نوین " با مبلغ ۵۶۵ ریال دومین بالاترین مبلغ کارمزد و بانک" مشترک ایران – ونزوئلا " با مبلغ ۵۰۱ ریال سومین بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبتِ کمترِ کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسطِ مبلغیِ بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از دارندگان کارت‌های صادر شده توسط بانکشان دریافت کرده‌اند.

۶- جمع‌بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه‌گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص‌های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص‌هایی در چهار بخش"شاخص‌های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت " و "بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی مرداد ماه۱۳۹۸ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پرقدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت‌های الکترونیک کارتی به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ‌سازی، مزایای امنیتی پرداخت‌های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به خرداد ماه ۱۳۹۸ می‌باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش‌های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان بهار ۱۳۹۷ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می‌باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های مرداد ماه۱۳۹۸ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۲،۳۵۶ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۲،۶۱۷ هزار میلیاردی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۰/۶۲ و ۱/۱۱- درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در مرداد ماه۱۳۹۸ با رشد ۱/۴۴ درصدی به نزدیک به ۹،۷۵۴ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۷۷/۶۳ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاهی، ۱۰/۰۴ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱۲/۳۳ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های مرداد ماه۱۳۹۸ با ۸۸/۱۲ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاهی و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۳/۶۶ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۱۴۰، هر ابزار پذیرش موبایلی ۱۱۹ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی ۲۷۴ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۰۶ و ۱/۷۵ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاهی ۱/۱۴ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر ۱،۶۳۵ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاهی با ۱،۲۶۹ عدد به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۳۹/۴۹ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول مرداد ماه۱۳۹۸ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجددا به کارتخوان فروشگاهی با ۳۴/۸۰ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی مرداد ماه۱۳۹۸ به ترتیب در اختیار استان‌های ۳، ۱۲ و ۲۱ می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۱ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان ۴۴/۰۲ می‌باشد.

شاخص دهکی مرداد ماه۱۳۹۸ در قیاس با تیر، ۴/۴۷- درصد افزایش داشته است و در قیاس نقطه به نقطه ۳۰/۹۶- درصد افزایش در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان افزایش شاخص دهکی مرداد ماه ۱۳۹۸ نسبت به تیر ماه به سبب افزایش ۲/۵۲- درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم در مقابل رشد ۲/۰۴ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار پذیرش متعلق به بازه مبلغی ۵۰،۰۰۰ ریال تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال می‌باشد.

۲۳/۴۶ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی معادل ۴۸۶،۹۹۸،۴۲۵ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۵۰،۰۰۰ ریال، ۳۸/۹۷ درصد تراکنش‌ها معادل ۸۰۹،۰۹۶،۳۵۸ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰،۰۰۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال و مرداد۱۳۹۷ درصد معادل مرداد۱۳۹۸ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰،۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخداده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۲/۲۹ درصدی، ۸/۰۰- درصدی، ۰/۵۵- درصدی ، ۳۴/۹۸- درصدی و ۷/۵۴- درصدی در نسبت به همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده مرداد ماه۱۳۹۸ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۷ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه تیر بدون تغییر می‌باشد و همچنین میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده به ازای

شبکه پرداخت در مرداد ماه۱۳۹۸ ، ۹۹/۱۸ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در تیر ماه رشد ۰/۳۶ درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۰/۴۱ درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت های PSP حاکی از آن بوده که در مرداد ماه ۹۸ نیز چون گذشته شرکت "به‌پرداخت ملت" بیشترین سهم تعدادی و مبلغی از بازار را به خود اختصاص داده و همچنان در جایگاه نخست قرار گرفته است. نوسانات این سهم‌ها چندان قابل توجه نیست و در مولفه سهم مبلغی و تعدادی تغییری در ترتیب شرکت‌ها بر حسب بیشترین میزان سهم از مبلغ تراکنش‌ها رخ نداده است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به شرکت "به‌پرداخت ملت" تعلق داشته است. در مرداد ماه شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده‌است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "به‌پرداخت ملت" است. همچنین در ماه جاری شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهند.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه به طور همزمان بیشترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های خرید و سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری به شرکت "به‌پرداخت ملت" تعلق داشته است. در ماه جاری همچنان شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور توسط شرکت " تجارت الکترونیک پارسیان " پوشش داده شده است.

در ماه مرداد شرکت "پرداخت الکترونیک سپهر" با رقم ۰/۰۱۰ درصد، جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به‌دست آورده است. در این ماه شرکت "الکترونیک کارت دماوند" علی رغم ثبت بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها، بالاترین عدد شاخص مذکور را نیز در اختیار دارد.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" و پس از آن دو تا حدودی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" ، "پرداخت نوین آرین" و "آسان پرداخت پرشین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار کارتخوان فروشگاهی حکایت دارد. شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در ابزار پذیرش موبایلی کاهش و در دو ابزار پذیرش دیگر افزایش نشان می‌دهد. این تغییرات در هیچ یک از ابزارهای پذیرش حایز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار تغییری پیدا نکرده است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال- هیرشمن نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار تمامی سرویس‌ها است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید، پرداخت قبض و خرید شارژ و همچنین مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. مقدار این شاخص در سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ کاهش یافته و در دو سرویس دیگر با افزایش جزئی همراه بوده است.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در مرداد ماه، شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" در ابزار کارتخوان فروشگاهی با ۱۵/۷۰ درصد بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با ۵۹/۶۲ درصد و شرکت "به‌پرداخت ملت" با ۹۳/۶۰ درصد به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار، شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با ۱۴/۲۳ درصد بالاترین سهم را به خود اختصاص داده‌است. همچنین شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۴۲/۱۲ درصد از سهم بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار، در این زمینه از سایر شرکت‌ها پیشی گرفته است. شرکت "به‌پرداخت ملت" به‌گونه‌ای عمل نموده که با ۶۵/۴۳ درصد بالاترین سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که چهار شرکت "به‌پرداخت ملت" ، "آسان پرداخت پرشین" ، "پرداخت الکترونیک سامان" و "الکترونیک کارت دماوند" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. به غیر از شرکت "الکترونیک کارت دماوند"، سه شرکت دیگر به همراه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند. این بدان معناست که شرکت‌های مذکور هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش‌دار نسبت سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی دو شرکت "به‌پرداخت ملت" و "آسان پرداخت پرشین" در تمام استان‌ها و شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی بالاتر از یک هستند. همچنین اعداد این شاخص در شرکت‌های "الکترونیک کارت دماوند" و "پرداخت الکترونیک پارسیان" نشان می‌دهد که این شرکت‌ها نیز در برخی از استان‌های کشور رقم بالاتر از یک را کسب نموده‌اند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاهی این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "به‌پرداخت ملت" در تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

به‌نظر می‌رسد توجه بانک‌های پذیرنده به موضوع پرداخت کارمزد و میزان رسوب پول هر کارتخوان فروشگاهی و سودآوری آن سبب شده است تا با همکاری شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات اقدام به حذف کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش نمایند. از این رو در امتداد کاهش شدید این نوع کارتخوان‌ها در ماه گذشته، در آمار مرداد ماه نیز هرچند اندک ولیکن ریزش مشاهده می‌شود. در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه کمترین رقم این شاخص با عددی معادل با ۳/۹۰ درصد به شرکت "آسان پرداخت پرشین" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" مشاهده می‌شود. بالغ بر ۲۰ درصد از کارتخوان-های فعال سیستمی این شرکت، کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش گزارش شده‌اند. به‌طور کلی در

مرداد ماه سال ۹۸ سهم کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۳/۴۷ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در مرداد ماه ۹۸ همچنان بانک"ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. همچنین در بررسی بازار تراکنش‌ها به تفکیک ابزارهای پذیرش برای هر بانک، همچنان"بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد.

در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشورهمچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاهی انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های"ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان دهنده تمرکز بالا، میزان این شاخص در بازار"ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار"کارتخوان فروشگاهی" مبین وجود در طبقه رقابتی بوده که این نشان دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک های پذیرنده می باشد. میزان شاخص هرفیندال – هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در حوزه ابزار پذیرش موبایلی رشد منفی داشته و حوزه ابزار پذیرش اینترنتی و فروشگاهی با رشد مثبت در مرداد ۹۸ نسبت به تیر ماه مواجه بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در مرداد ماه نسبت به تیر ماه ۹۸ رشد منفی ۰/۰۳۰درصدی داشته است و نرخ رشد تنها در دسته کارت برداشت منفی بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در مرداد ماه ۱۳۹۸، بانک"ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن

بوده که بیشترین کارت برداشت و کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک"ملی ایران"، و بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک"ملت"بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به"کارت برداشت" و پس از آن"کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و"کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادر کنندگی در حوزه"کارت اعتباری" در کشور با رشد مثبت ۴/۵۱ درصدی و در حوزه"کارت هدیه و بن کارت" با رشد منفی ۱/۹۱ درصدی و در حوزه"کارت برداشت" با رشد منفی ۰/۱۳ درصدی مواجه بوده است.

."کارت هدیه و بن کارت" همچنان در طبقه"رقابتی" (کمتر از ۱۰۰۰) ،"کارت اعتباری"،"کارت برداشت" در طبقه تمرکز"ملایم" و"کارت اعتباری" در طبقه تمرکز بالا قرار گرفته اند.

در مقایسه ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده در تیر ماه ۹۸ به بانک‌های"ملت" ،"ملی ایران"و"صادرات ایران" و"کشاورزی" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک"ملت"،"سامان" و" پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های"ملی ایران"،"صادرات ایران" و"تجارت" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های"ملت"،"ملی ایران" و"صادرات ایران" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های

شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های"مشترک ایران–ونزوئلا"،"توسعه صادرات ایران" و"صنعت و معدن" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک-های"ملت"،"ملی ایران" و"صادرات ایران"بیشترین گردش مالی شاپرکی و بانک"مشترک ایران–ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک"ملت"،" سامان" و" پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های"ملی ایران"،" مسکن" و" صادرات ایران" ، بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده وحفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهات تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه"میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در مرداد ماه ۱۳۹۸، بانک‌های پذیرنده با ۲/۵۸ درصد رشد مثبت نسبت به ماه گذشته (تیر ۹۸) میزان ۱۱۹ ریال از هر صدهزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند که در میان بانک‌های پذیرنده، بانک"صنعت و معدن" با مبلغ ۲۲ریال از هر صدهزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک"پارسیان" با مبلغ ۱۹۸ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده اند.

ازآنجایی که کارمزد پرداختی، تنها هزینه‌ای نیست که بانک پذیرنده متقبل می‌شود. این بانک در ازای نصب هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز مبلغی را به عنوان اجاره بها و پرستاری ابزار کارتخوان به شرکت PSP پرداخت می‌نماید. این مبلغ به ازای ابزارهای مختلف متفاوت است. به جهت اینکه برآوردی از میزان هزینه‌های بانک به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پذیرش شده با توجه به میزان اجاره پرداختی نیز ارائه گردد، با فرض اجاره متوسط ۳۰۰,۰۰۰ ریال (سی هزار تومان به ازای هر ابزار کارتخوان در ماه)، هزینه‌های پرداختی بانک‌ها

به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ پذیرش شده محاسبه و عامل اجاره پرداختی هر بانک نیز به میزان کارمزد پرداختی در بانک‌ها اضافه گردیده و شاخص جدید" کارمزد پرداختی به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید با احتساب هزینه اجاره بها" تعریف شده است. به طور متوسط کل بانک‌ها مبلغ جمع کل اجاره و کارمزد پرداختی ۲۳۹ ریال را در مرداد ماه ۹۸ به ازای هر صدهزار ریال مبلغ پذیرش شده پرداخت کرده‌اند. در مرداد ماه ۹۸ بانک"صنعت و معدن" با پرداخت ۱۰۲ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن بانک"توسعه صادرات ایران" با پرداخت ۱۱۵ریال هزینه (کارمزد + اجاره)، کمترین هزینه را به ازای جذب هر صد هزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده و بانک"حکمت ایرانیان" با ۱،۰۲۸ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و پس از آن به ترتیب بانک"خاورمیانه" با ۷۰۱ ریال هزینه (کارمزد + اجاره) و بانک"اقتصاد نوین" با ۵۹۴ ریال بیشترین هزینه را به ازای جذب هر صدهزار ریال تراکنش خرید پذیرش شده پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص"میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۷۶ ریال (۱/۸۵ درصد نرخ رشد مثبت نسبت به ماه قبل) کارمزد پرداخت نموده‌اند. در این بین، در مرداد ماه ۹۸، بانک" خاورمیانه" با ۵۵ ریال و پس از آن بانک" توسعه صادرات ایران " و"پارسیان" به ترتیب با ۷۰و ۷۴ ریال ، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک"شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۶۸۷ ریال و پس از آن به ترتیب بانک" اقتصاد نوین " با مبلغ ۵۶۵ ریال دومین بالاترین مبلغ کارمزد و بانک" مشترک ایران – ونزوئلا " با مبلغ ۵۰۱ ریال سومین بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷-واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از « ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت[۳۸]؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نمایند. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته اند.

بانک صادرکننده[۳۹]

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده[۴۰]

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبا"ی[۴۱] پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات[۴۲] شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتا تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات[۴۳]

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی

---

[۳۸] Payment Service Provider
[۳۹] Issuer Bank
[۴۰] Acquirer Bank Acquirer
[۴۱] IBAN: International Bank Account Number
[۴۲] Service Type
[۴۳] Purchasing Good/Services

پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا اصطلاحا درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض[۴۴]

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه[۴۵]

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ همزمان[۴۶] و خرید و شارژ غیر همزمان انجام شود.

مانده‌گیری[۴۷]

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها[۴۸]

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاها شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیری شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

---

[۴۴] Bill Payment
[۴۵] Reload
[۴۶] Top-up
[۴۷] Balance Inquiry
[۴۸] Transaction Status

تراکنش خطای شاپرکی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملا هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتا لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش ، قبلا با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ‌داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرکی و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرکی

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی[۴۹]

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر[۵۰] در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالاو خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت

---

[۴۹] EFTPOS

[۵۰] PC-POS / I POS(I nt egrat ed POS)

شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارآیی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم‌تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارآیی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی سه ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در سه ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنجه به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارآیی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش‌دار)

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی سه ماهه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی[۵۱]، فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وب‌سایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/I P در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی[۵۲]، فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاهی[۵۳]نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی

---

[۵۱] Internet Payment Gateway
[۵۲] Mobile Payment Gateway
[۵۳] In-Store

موبایل[۵۴] و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی[۵۵]. اما آنچه در حال حاضر در شبکه پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خریدِ شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه[۵۶]

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی)[۵۷]

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می باشد که کد محصول ۱ دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام)[۵۸]

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن‌کارت‌ها که معمولا به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتا قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط[۵۹] نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد محصول این کارت‌ها، ۲، ۳ و ۴ می‌باشد و کارتهای برون خط[۶۰] نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلا ببر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵ می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها–نظیر سایر کارت‌های پرداخت–حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری[۶۱]

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶ می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

---

[۵۴] Web-Mobile

[۵۵] In-App Purchase

[۵۶] بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

[۵۷] Debit card

[۵۸] prepaid

[۵۹] online

[۶۰] offline

[۶۱] Credit card

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سوییچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد). در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تاییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-of f یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخداده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تائیدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش ناتمام[۶۲]

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سوییچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتا تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاهی

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارت‌خوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارت‌خوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

[۶۲] Reconci l i at i on Account (RA)

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارت‌خوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارت‌خوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی}}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارت‌خوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارت‌خوان‌های فروشگاهی شبکه شاپرک است. مثلا اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارت‌خوان‌های شبکه شاپرک به‌اندازه سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارتخوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتا کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می شود:

$$\frac{\text{ارزش کل تراکنش های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} * ۱۰۰ =$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول [۶۳] اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در درست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها[۶۴] تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه‌پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه پس انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیمابین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$\frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} * ۱۰۰ =$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا.، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفا مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

[۶۳] Quasi money

[۶۴] Demand deposits

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها[۶۵]

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$\text{مبلغ اسمی تراکنش ها در ماه } i = \frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش ها در ماه } i}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } i}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$\text{شاخص توزیع مبلغی دهکی} = \frac{\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش ها}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش ها}}$$

شاخص هرفیندال-هیرشمن

شاخص هرفیندال – هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تبانی بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال- هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^{N} S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرزک می تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

[۶۵] Nominal Value

3 The quality of card e-payment services

Quality of services		
The ratio of successful transactions to total	% 92/24	▲
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/97	▲
The share of each types of errors in transactions		
Acquirer error	% 0/84	▲
Shaparak network error	% 0/42	▼
Issuer error	% 8/28	▼
Cardholder Error	% 89/49	▲
Business error	% 0/96	▼
Services sensed availability		
Network sensed availability	% 99/18	▲
Shaparak sensed availability	% 99/97	▲
Reconciliation account (RA) transactions		
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/020	▲
percent change of reconciliation account transactions	% 40/15	▲

4 Electronic card payment network market indices in Aug 2019

Active EFTPOS effectivenss		
The highest effectiveness	Beh pardakht Mellat	1/755 ▲
The lowest effectiveness	Pardakht Electronic Sepehr	0/521 ▲
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions		
The highest ratio	Electronic Card Damavand	% 0/199 ▼
The lowest ratio	Tejarat Electronic Parsian	% 0/010 ▼
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS		
The Hightest ratio	Sayan card	% 20/84 ▼
The Lowest ratio	Asan Pardakht Persian	% 3/90 ▲

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)

The highest market share				
The highest value share of transactions	% 23/97 Behpardakht Mellat	▼	% 23/44 Bank Mellat	▼
The highest numerical share of transactions	% 21/77 Behpardakht Mellat	▲	% 24/15 Bank Mellat	▼
The highest value share of transactions in each terminal				
Internet Payment Gateway	% 31/62 Beh Pardakht Mellat	▼	% 31/52 Bank Mellat	▼
Mobile Payment Gateway	% 28/91 Pardakht Electronic Saman	▼	% 53/52 Bank Mellat	▼
EFTPOS	% 23/27 Behpardakht Mellat	▼	% 22/51 Bank Mellat	▼
The highest numerical share of transactions in each of terminals				
Internet Payment Gateway	% 37/26 Asan Pardakht Persian	▲	% 21/43 Parsian Bank	▲
Mobile Payment Gateway	% 28/92 Pardakht Electronic Saman	▼	% 58/68 Bank Mellat	▼
EFTPOS	% 23/79 Behpardakht Mellat	▲	% 22/36 Bank Mellat	▲
Herfindahl-Hirschman Index				
Internet Payment Gateway	2,412	▲	1,310	▲
Mobile Payment Gateway	2,246	▼	4,042	▼
EFTPOS	1,456	▲	958	▲

The highest share of issuing banks in number of active cards		
Prepaid card	Bank Melli Iran	% 16/70 ▼
Credit card	Bank Mellat Iran	% 40/99 ▲
Debit card	Bank Melli Iran	% 22/46 ▼

Summary of key payment statistics

1 The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity		
The ratio of total value of transactions to liquidity	% 12/08	▲
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 2/54	▼
Value of transactions as a percentage of GDP	% 119/02	▶

2 Shaparak performance indices

Number &value of transactions		
Number of transactions	2,355,979,730	▲
Value of transactions	2,616,769,522 mill IRR	▼

Nominal and real growth rate of value of transactions		
Monthly nominal growth of value of transactions(Aug compared to Jul)	% -1/11	▼
Monthly real growth of value of transactions(Aug compared to Jul)	% -1/71	▼
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 10/64	▼
Point-to-point real growth of the value of transactions	% -18/12	▼

Numerical share of transactions for each of terminals		
Internet Payment Gateway	% 5/80	▼
Mobile Payment Gateway	% 6/08	▲
EFTPOS	% 88/12	▼

The value share of transactions for each types of payment services		
Purchasing Goods & Services	% 97/30	▲
Bill payment &purchase mobile charge	% 2/70	▼

Numerical share of transactions for each types of payment services		
The purchase of goods and services	% 83/66	▲
Bill payment &purchase mobile charge	% 11/66	▼
Balance Inquiry	% 4/68	▼

The regional penetration rate		
Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants		
All of acceptance instruments	1,635/03	▲
EFTPOS	1,269/28	▲
Mobile Payment Gateway	201/64	▲
Internet Payment Gateway	2/29	▲

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals		
All of acceptance instruments	0/04	▲
EFTPOS	34/80	▲
Mobile Payment Gateway	2/40	▲
Internet Payment Gateway	2/29	▼

Regional penetration rate of active EFTPOS		
The most number of active EFTPOS terminals	1,585,610 Tehran	▲
The most change in the number of active EFTPOS terminals	22,471 Tehran	▲
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/179 Yazd	▲
The most number of EFTPOS transactions per capita	44/02 Yazd	▼

Decile ratio		
The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	616/83	▼

شاپرک

شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (سهامی خاص)

آدرس وب گاه شاپرک:
www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیکی:
Info@shaparak.com

شماره تلفن:
۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:
۰۲۱-۲۲۲۲۸۱۲۱

نشانی پستی:
ایران، تهران، بلوار میرداماد،
خیابان شهید شاه نظری،
کوچه دوم، پلاک ۱۴

کدپستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است